

Daglas Adams

ŽIVOT,
VASELJENA I
SVE OSTALO

Treća knjiga u seriji
Galaktički autostoperi

1.

Uobičajeni jutarnji pratilac Artura Denta prilikom buđenja, kad god bi se setio gde se nalazi, bio je krik strave.

Nije to bilo zato što je pećina bila hladna, niti zbog toga što je bila vlažna i smrdljiva. Stvar je bila u tome što se pećina nalazila usred Ajzlingtona, a on je znao da nijedan autobus neće naići ovuda još dva miliona godina.

Vreme je najgore mesto, da se tako izrazimo, u kome se čovek može izgubiti. Artur Dent mogao je to da potvrdi, jer bio je svojski izgubljen i u prostoru i u vremenu. Kada si izgubljen u prostoru bar imaš čime da se zanimaš.

Bio je izgubljen na preistorijskoj planeti Zemlji, što je bilo posledica složenog spleta okolnosti koji je doveo do toga da je naizmenično vređan i ponižavan u raznim oblastima Galaksije koje su bile bizarnije od svega o čemu je ikada i sanjao; život mu je sada, doduše, postao vrlo, vrlo, vrlo miran, ali on se još osećao nervozno.

Niko ga nije napao već pet godina.

Jedva da je ikoga video otkako su se on i Prefekt razišli pre četiri godine i tokom sveg tog vremena niko ga nije uvredio.

Osim jedan jedini put.

Desilo se to jedne prolećne večeri pre otprilike dve godine.

Upravo se vraćao u svoju pećinu, nešto posle sumraka, kada je postao svestan svetlosti koja je tajanstveno blistala kroz oblake. Okrenuo se i upiljio, a u srce mu se iznenada probila nada. Spas. Nemogući san brodolomnika - brod.

I dok je gledao, dok je zurio začuđeno i oduševljeno, dugački, srebrnasti brod spustio se kroz blagi večernji vazduh, tiho, bez šuma, a dugačke noge izvukle su mu se u glatkom baletu tehnologije.

Blago je dodirnuo tle, a ono malo brujanja koje je stvarao namah je iščezlo, kao da ga je progutao večernji muk.

Same od sebe, iz njega su izbile stepenice.

Svetlost je pokuljala napolje.

Obrisi neke visoke prilike pojavili su se u vratima. Prilika siđe niz stepenice i stade pred Artura.

"Ti si krele, Dente", rekla je.

Delovao je vanzemaljski, vrlo vanzemaljski. Bio je visok na

neobičan, vanzemaljski način, imao je neobičnu, vanzemaljski spljoštenu glavu, neobične, sitne i uske vanzemaljske oči, neobično nabranu vanzemaljsku odoru sa tipično vanzemaljskim okovratnikom i bledu, sivozelenu vanzemaljsku kožu koja je imala onaj meki sjaj koji većina sivozelenih rasa postiže samo uz izuzetan trud i mnogo skupocenog sapuna.

Artur ustuknu pred njim.

Ovaj ga je netremice gledao.

Arturov prvobitni osećaj nade i uzbuđenja u trenutku je prerastao u zaprepašćenje, a sve moguće misli borile su se da dođu do njegovih glasnih žica.

"Štt...?" rekao je.

"A... al... lu... uh..." dodao je.

"D... da... a... ko?" uspeo je konačno da kaže, a potom je utonuo u grozničavu tišinu. Osećao je posledice toga što nije progovorio ni reč ni sa kim Bog zna koliko dugo.

Vanzemaljski stvor nakratko se namrštio i pogledao nešto što je držao u tankoj, izduženoj ruci, a što je ličilo na neku vrstu beležnice.

"Artur Dent?" upitao je.

Artur je bespomoćno klimnuo.

"Artur Filip Dent?" produžio je tuđinac glasom nalik na kevtanje.

"E... e... da... e... e..." potvrdio je Artur.

"Ti si krele", ponovio je tuđinac, "pravi pravcati tupadžija."

"E..."

Stvorenje je klimnulo za svoj račun, potom pribeležilo nešto u beležnicu na tipično vanzemaljski način i žustro se okrenulo ka brodu.

"E..." ispuštao je očajnički Artur, "e..."

"Ma nemoj ti meni", zareža tuđinac. Popeo se uz stepenice, prošao kroz ulaz i nestao u brodu. Otvor se zatvorio. Iz njega je stalo da dopire duboko, treperavo brujanje.

"E, hej!" dreknuo je Artur i bespomoćno potrčao ka njemu.

"Čekaj malo!" viknuo je. "Ma, šta hoćeš? Šta? Čekaj malo!"

Brod se podigao kao da mu je težina nestala poput ogrtača što sklizne na tlo i nakratko zalebdeo u vazduhu. Onda je na neobičan način odjezdio prema večernjem nebu. Jurnuo je kroz oblake i nakratko ih osvetlio, a potom ga više nije bilo i Artur je ostao sam na

ogromnom, pustom prostranstvu da bespomoćno izvodi ples nesuvislih pokreta.

"Ma, šta hoćeš?" vrištao je. "Šta je bilo? Šta? Ej, šta? Vрати se i reci!"

Skakao je i poigravao sve dok noge nisu stale da mu klecaju; isto tako, urlao je sve dok nije promukao.

Nije bilo odgovora. Nije bilo nikoga da ga čuje, nikoga da mu odgovori.

Tuđinski brod već je grmeo prema gornjoj granici atmosfere, na putu prema užasnoj praznini koja razdvaja ono malo stvari što postoje u Vaseljenu.

Njegov putnik, vanzemaljac negovanog tena, zavalio se u svoje samotno sedište. Ime mu je bilo Vovbager Beskonačno Produženi. On je bio stvor sa određenom životnom svrhom. Ne baš najuzvišenijom svrhom, to je i sam priznavao, ali ipak je posredi bila svrha koja mu je davala bar kakav-takav podstrek.

Vovbager Beskonačno Produženi bio je - zapravo, još jeste - jedan od izuzetno malobrojnih besmrtnih stvorova u Vaseljenu.

Većina onih koji se rađaju besmrtni nagonski znaju kako da iziđu nakraj sa tim, ali Vovbager nije bio jedan od njih. Besmrtnost mu je nametnuta nesrećnim slučajem u koji su bili uključeni poludeli akcelerator čestica, mlečna užina i dva gumena kaiša. Tačne pojedinosti nesrećnog slučaja nisu bitne, jer do sada nikome nije pošlo za rukom da uspostavi istovetne okolnosti pod kojima se on odigrao, a mnogi su završili tako što su od sebe napravili budale, ili su poginuli, ili oboje, dok su pokušavali da ponove stvar.

Vovbager je sklopio oči sa tmurnim i umornim izrazom lica, pustio lagani džez na broskom stereu i počeo da razmišlja o tome koliko bi mu bilo lakše da sve prebrodi samo da nije nedeljnih popodneva.

U početku je bilo divno: uživao je, živeo opasno, rizikovao, zarađivao na dugoročnim ulaganjima i, uopšte, nadživljavao sve i svakoga.

Na kraju su došla nedeljna popodneva koja nije mogao da podnese, ona užasna ravnodušnost koja počinje da se prikada oko 2:55, kada znaš da si obavio sva negovanja i kupanja koja vredi obaviti u jednom danu, kada, ma koliko pažljivo pročitao članak o revolucionarno novoj tehnici potkresivanja ograde, shvataš da ipak

nikako nećeš uspeti da je razumeš ili primeniš, i dok, konačno, posmatraš kako kazaljke sata nemilosrdno mile ka četvrtom času, a ti neumitno ulaziš u dugo, mračno predvečerje duše.

I tako su stvari za njega počele da blede. Veseli osmesi koje je imao na pogrebima drugih ljudi stali su da nestaju. Počeo je da mrzi Vaseljenu u celini, a sve one koji žive u njoj pojedinačno.

Bila je to tačka na kojoj se začela njegova životna svrha, stvar koja će ga podsticati i to, koliko je video, zauvek. Posredi je bilo sledeće:

Uvrediće Vaseljenu.

To jest, uvrediće svakoga ko živi u njoj. Pojedinačno, lično, jednog po jednog i to (to je stvarno čvrsto rešio) azbučnim redom.

Kada bi se ljudi pobunili, kao što su to ponekad činili, tvrdeći da plan ne samo da je potpuno iščašen već je, zapravo, potpuno nemoguć zbog broja ljudi koji su se od iskona rađali i umirali, on bi ih samo odmerio ledenim pogledom i rekao: "Čovek ima pravo da mašta, zar ne?"

I tako je počeo. Opremio je jedan svemirski brod, sagrađen da traje izuzetno dugo, kompjuterom koji je bio sposoban da obrađuje sve podatke potrebne za ulaženje u trag čitavoj populaciji poznate Vaseljene i da izračuna sve jezivo zapetljane putanje koje su bile potrebne za to.

Brod mu je trenutno presecao orbite unutrašnjih planeta zvezdanog sistema Sol i pripremao se da se, zaobišavši Sunce, katapultira u međuzvezdani prostor.

"Kompjuteru", rekao je on.

"Tu sam", odvratio je kompjuter.

"Kuda sada?"

"Upravo računam."

Vovbager je na trenutak gledao fantastičnu draguljarnicu noći, milijarde sićušnih, dijamantskih svetova koji su zaprašili svetlošću bezgraničnu tamu. Svaki od njih, svaki pojedinačno, nalazio se je na njegovom putu. Većinu od njih posetiće milionima puta.

Zamislilo je na trenutak svoju predviđenu putanju kako povezuje sve punktove na nebu kao u dečijoj zagonetki sa numerisanim tačkama. Nadao se da sa nekog mesta u Vaseljeni, sa koga se sve to lepo vidi ona čini slova jedne vrlo, vrlo prostačke reči.

Kompjuter je nemelodično zapištao da bi pokazao da je završio proračun.

"Folfanga", rekao je pištavo.

"Četvrti svet sistema Folfanga", produžio je. Ponovo je zapištao.

"Procena trajanja puta: tri nedelje", produžio je potom. Opet je zapištao.

"Tamo treba da sretnemo malenog puža-golaća", zapištao je, "roda A-Rt-Urf-il-Ipdenu."

"Verujem", dodao je posle kraće stanke tokom koje je pištao, "da si odlučio da ga nazoveš klipanom bez imalo mozga."

Vovbager je zagroktao. Trenutak ili dva posmatrao je veličanstveni prizor postanja kroz prozor.

"Mislim da ću otići da odremam", kazao je, a potom dodao: "Kroz koje programske mreže ćemo proći u sledećih nekoliko sati?"

Kompjuter je zapištao.

"Kosmovid, Mislopiks i Domamozak", rekao je pištavo.

"Ima li nekih filmova koje nisam gledao već po trideset hiljada puta?"

"Ne."

"Uh."

"Daje se 'Angst u svemiru'. Gledao si ga samo trideset tri hiljade pet stotina sedamnaest puta."

"Probudi me za drugu rolnu."

Kompjuter je zapištao.

"Prijatno spavanje", rekao je.

Brod je jurio kroz noć.

U međuvremenu, na Zemlji je počeo pljusak, a Artur Dent je sedeo u pećini, provodeći jednu od najgorih večeri u čitavom životu, dok je razmišljao šta je sve mogao da kaže vanzemaljcu i dok je ubijao muve koje su takođe provodile jednu od najgorih večeri u životu.

Sledećeg dana napravio je sebi vreću od zečje kože, jer je smatrao da bi mogla da bude korisna za čuvanje stvari.

2.

Ovo jutro, dve godine kasnije, bilo je slasno i mirisavo kada je izišao iz pećine koju će nazivati domom sve dok ne bude mogao da smisli neki bolji naziv za nju ili dok ne bude našao bolju pećinu.

Iako ga je grlo bolelo od uobičajenog jutarnjeg krika strave, iznenada je bio neverovatno dobro raspoložen. Čvrsto je obmotao oko sebe otrcano odelo i nasmešio se blistavom jutru. Vazduh je bio čist i mirisan, povetarac je lagano klizio kroz visoku travu oko njegove pećine, ptice su cvrkutale za svoj groš, leptirovi su dražesno lepršali unaokolo i čitava priroda kao da se urotila da bude što prijatnija.

Ali nije se Artur osećao tako veselo zbog svih tih pastoralnih radosti. Upravo je došao na izvorsnu zamisao o tome kako da iziđe nakraj sa užasnom, usamljениčkom izdvojenošću, morama, neuspesima u svim pokušajima uzgajanja biljaka i potpunoj zaludnosti i besmislenosti njegovog života ovde na preistorijskoj Zemlji: rešio je, naime, da poludi.

Ponovo se nasmešio i odgrizao zalogaj mesa sa zečje nožice koja mu je preostala od večere. Srećno je žvakao nekoliko trenutka, a onda je odlučio da formalno obznani svoju odluku.

Uspravio se i stao da posmatra bregove i polja sveta. Da bi dao težine svojim rečima, gurnuo je zečju kost u bradu. Raširio je ruke.

"Poludeću!" izjavio je.

"Dobra ideja", rekao je Ford Prefekt i sišao sa stene na kojoj je sedeo.

Arturov mozak napravi salto. Donja vilica mu je radila sklekove.

"I ja sam neko vreme bio lud.", rekao je Ford. "To mi je bezgranično pomoglo."

Arturove oči su pravile kolutove.

"Znaš..." rekao je Ford.

"Gde si bio?" prekinuo ga je Artur, pošto mu je glava završila gimnastičke vežbe.

"Ovde i onde", rekao je Ford, "po okolini." Nasmešio se na način koji je sasvim ispravno ocenio kao nepodnošljiv. "Naprosto sam jedno vreme pustio mozak na ispašu. Računao sam da će ga svet pozvati nazad ukoliko me se uželi. To je i učinio."

Iz torbice koja je sada bila izuzetno otrcana i oštećena izvukao je

sub-eta senz-o-matik. "Ili bar", kazao je, "mislim da jeste. Ovo se malo oglasilo." Protresao ga je. "Ukoliko je bila lažna uzbuna, poludeću", rekao je, "ponovo."

Artur zavrte glavom i sede. Podigao je pogled.

"Mislio sam da si mrtav..." kazao je samo.

"I ja sam to mislio neko vreme", rekao je Ford, "a onda sam odlučio da nekoliko nedelja budem limun. Sve vreme sam se zabavljao tako što sam uskako u džin i tonik i iskakao iz njega."

Artur je pročistio grlo, a onda je to ponovo učinio. "Gde", upitao je, "si..."

"Našao džin i tonik?" dopuni ga Ford veselo. "Pronašao sam malo jezero koje je mislilo da je džin i tonik, pa sam uskako i iskakao. Ili bar ja verujem da je mislilo da je džin i tonik.

A možda sam", dodao je sa osmehom koji bi naterao normalnog čoveka da vrišteći odjuri u šumu, "sve to samo zamišljao."

Čekao je na Arturovu reakciju, ali Artur se nije upecao.

"Produži", rekao je ravnim glasom.

"Glavni smisao svega toga", kazao je Ford, "jeste da nema smisla naterati sebe da poludiš samo da bi izbegao ludilo. Bolje ti je da se predaš odmah i sačuvaš normalnost za kasnije."

"A ti si sada ponovo normalan, je li?" pitao je Artur. "Pitam to samo da znam."

"Išao sam u Afriku", rekao je Ford.

"Da?"

"Da."

"Kako je bilo?"

"A ovo je tvoja pećina, je li?" upitao je Ford.

"Ovaj, jeste", rekao je Artur. Osećao se vrlo neobično. Posle gotove četiri godine potpune izdvojenosti bio je toliko zadovoljan i prepun olakšanja što vidi Forda da mu je gotovo došlo da se rasplače. sa druge strane, Ford je bio osoba koja je skoro odmah počela da mu ide na živce.

"Baš je divna", rekao je Ford za Arturovu pećinu. "Mora da je mrziš."

Artur se nije potrudio da mu odgovori.

"Afrika je bila veoma zanimljiva", rekao je Ford. "Tamo sam se ponašao veoma čudno."

Zamišljeno je gledao u daljinu.

"Neko vreme bio sam svirep prema životinjama", rekao je sanjalački. "Ali to mi je bio", dodao je, "samo hobi."

"Ah, je li?", rekao je Artur pažljivo.

"Da", uveravao ga je Ford. "Ne želim da te uznemiravam pojedinostima, jer bi te one..."

"Šta?"

"Uznemirile. Ali možda će te zanimati da sam svojeručno odgovoran za evoluirani oblik životinje koja je u kasnijim stolicima postala poznata kao žirafa. I uz to sam i pokušao da naučim da letim. Veruješ li mi?"

"Ispričaj mi", kazao je Artur.

"Ispričaću ti kasnije. Samo bih pomenuo da 'Vodič' kaže..."

"Vo...?"

"'Vodič'. 'Autostoperski vodič kroz Galaksiju'. Sećaš li se?"

"Da. Sećam se da sam ga bacio u reku."

"Jesi", kazao je Ford, "ali ja sam ga upecao odatle."

"Nisi mi to rekao."

"Nisam želeo da ga ponovo baciš."

"Pošteno", priznao je Artur. "On kaže?"

"Šta?"

"'Vodič' kaže?"

"'Vodič' kaže da postoji veština letenja", rekao je Ford, "ili, tačnije rečeno, štos. Štos je u tome da naučiš kako da se baciš na zemlju i promašiš." Slabo se nasmešio. Pokazao je na kolena svojih pantalona i podigao ruke da bi se videli laktovi. Bili su pohabani i iscepani.

"Do sad se nisam baš najbolje snašao", rekao je. Ispružio je ruku. "Drago mi je što te opet vidim, Arture", dodao je.

Artur zavrte glavom u iznenadnom naletu osećanja i zbunjenosti.

"Nisam nikoga video godinama", rekao je, "nikoga. Jedva da se sećam kako se govori. Stalno zaboravljam reči. Ali vežbam, razumeš. Vežbam se tako što pričam... tako što pričam... kako se zovu one stvari za koje ljudi misle da si lud ako razgovaraš sa njima? Kao Džordž Treći?"

"Kraljevi?" predložio je Ford.

"Ne, ne", rekao je Artur, "one stvari sa kojima je razgovarao. Boga

mu, ima ih na sve strane. Lično sam zasadio na stotine. Sva su se osušila. Drveće! Vežbao sam tako što sam razgovarao sa drvećem. Šta je?"

Fordova ruka još je bila ispružena. Artur ju je gledao zbunjenim pogledom.

"Rukuj se", zahtevao je Ford.

Artur je to učinio, najpre sa oklevanjem, kao da treba da uhvati ribu. Onda ju je čvrsto stegao obema šakama u neodoljivom naletu olakšanja. Tresao ju je i tresao.

Posle izvesnog vremena Ford je našao za shodno da izvuče ruku. Zajedno su se popeli na vrh obližnje stene i stali da posmatraju prizor pod sobom.

"Šta se dogodilo sa Golgafrinčanima?" upitao je Ford.

Artur sleže ramenima.

"Većina nije uspela da preživi zimu pre tri godine", rekao je, "a nekolicina koja je ostala rekla je da im je potreban odmor i otplovila na splavu. Istorija kaže da mora da su preživeli..."

"Ha", reče Ford, "pazi, pazi." Podbočio se i osvrnuo unaokolo po praznom svetu. Iznenada je zadobio izgled energičnosti i svrhovitosti.

"Idemo", rekao je uzbuđeno, uzdrhtavši od poleta.

"Kuda? Kako?" upitao je Artur.

"Ne znam", kazao je Ford, "ali osećam da je došao pravi trenutak. Nešto će se dogoditi. Polazimo."

Spustio je glas do šapata.

"Otkrio sam", rekao je, "poremećaj u pranju."

Živahno se zagledao u daljinu i delovao kao da bi strašno voleo da u tom trenutku vetar dramatično zavijori njegovom kosom, ali vetar se zavitlavao sa lišćem po okolini.

Artur ga je zamolio da ponovi to šta je upravo rekao, jer nije sasvim razumeo šta je hteo da kaže. Ford je ponovio.

"U pranju?"

"Pranju, naplavini prostorvremena", rekao je Ford i, kada je vetar nakratko dunuo preko njega u tom trenutku, iskezio zube prema njemu.

Artur je klimnuo i potom pročistio grlo.

"Govorimo li", pažljivo je pitao, "o nekoj vrsti vogonskog

superautomata za rublje, ili o čemu?"

"Govorimo o viru koji se javio", uzvratilo je Ford, "u kontinuumu prostorvremena."

"Ah, pa što tako ne kažeš!" klimnuo je Artur. "Izvesni Vir se, znači, pojavio..." Gurnuo je ruku u džepove odela i znalački se zagledao u daljinu.

"Molim?" upitao je Ford.

"Ovaj", rekao je Artur, "a ko je taj gospodin Vir?"

Ford ga gnevno prostreli očima.

"Hoćeš li da me slušaš?" zarežao je.

"Slušao sam te", uzvratilo je Artur, "ali nisam siguran da je mnogo vredelo."

Ford ga je uhvatio za revere ogrtača i počeo da mu govori polako, razgovetno i strpljivo, kao da razgovara sa nekim iz odeljenja za telefonsku pretplatu.

"Izgleda..." rekao je, "da su se pojavili..." kazao je, "čvorovi nestabilnosti..." rekao je, "u tkanju..." kazao je.

Artur je budalasto spustio pogled na materijal svog kućnog ogrtača tamo gde ga je Ford držao. Ford produži pre nego što je Arturu pošlo za rukom da pretvori svoj budalasti pogled u budalastu primedbu.

"...u tkanju prostorvremena", rekao je.

"Ah, to", rekao je Artur.

"Da, to", potvrdio je Ford.

Stajali su, usamljeni, na brdu preistorijske Zemlje i odlučno gledali jedan drugoga u lice.

"A šta je ono preduzelo sa tim u vezi?" upitao je Artur.

"Pa ono je razvilo", kazao je Ford, "te čvorove nestabilnosti."

"Je li?" rekao je Artur, čije su oči na trenutak prestale da poigravaju.

"Jeste", kazao je Ford, uz sličan stepen očne nepokretnosti.

"Dobro", rekao je Artur.

"Shvatio si?" upitao je Ford.

"Ne", uzvratilo je Artur.

Nastala je stanka.

"Nevolja sa ovim razgovorom", kazao je Artur pošto mu se na lice tiho prikrao zamišljeni pogled kao u planinara koji pokušava da iziđe

nakraj sa naročito nezgodnim vrhom, "jeste u tome što se veoma razlikuje od većine koje sam imao u poslednje vreme. Koje sam, kao što već rekoh, uglavnom vodio sa drvećem. Nisu bili ni nalik ovom. Osim možda nekih razgovora sa brestovima, kada mi se dešavalo da se poprilično zaglibim."

"Arture", rekao je Ford.

"Da? Molim?" upitao je Artur.

"Samo veruj u ono što ti budem rekao i sve će se lepo, lepo srediti."

"Ah, zar? Nisam siguran da verujem u to."

Sedeli su i prebirali po mislima.

Ford je izvadio svoj sub-eta senz-o-matik. Ispuštao je blago zujanje, a sićušna svetiljka na njemu slabašno je svetlucala.

"Ispraznile se baterije?" upitao je Artur.

"Ne", rekao je Ford, "u tkanju prostorvremena pojavio se pokretni poremećaj, kovitlac, čvor nestabilnosti, a nalazi se negde u našoj blizini."

"Gde?"

Ford je lagano okretao uređaj u malo nepravilnom polukrugu. Iznenada je svetlost blesnula.

"Tamo!" rekao je Ford i ispružio ruku. "Tamo iza one sofe!"

Artur pogleda. Na njegovo zaprepašćenje, nasred polja ispred njega nalazila se plišana česterfildska sofa na cvetiće. Um mu se razložno pobunio protiv njenog postojanja. Pronicljiva pitanja stadoše da mu se obrazuju u umu.

"Odakle", upitao je, "sofa nasred polja?"

"Kazao sam ti!" dreknuo je Ford i skočio na noge. "Kovitlaci u kontinuumu prostorvremena!"

"A ovo je njihova sofa, je li?" pitao je Artur, upinjući se da se uspravi na noge; uz put se ponadao, mada ne previše optimistički, da će mu se vratiti normalno rasuđivanje.

"Arture!" dreknuo je Ford, "ta sofa nalazi se ovde zbog prostorvremenske nestabilnosti u čije sam postojanje pokušavao da uverim tvoj nesumnjivo omekšali mozak. Sprana je iz kontinuumu, to je naplavina prostorvremena, ali uopšte nije važno šta je: moramo je uloviti, to nam je jedini način da odemo odavde!"

Žurno se sasuljao niz kamenitu padinu i pojurio preko polja.

"Da je ulovimo?" promrmljao je Artur, a onda se zbunjeno namrštió kada je video kako se česterfildska sofa lenjo njiše i plovi iznad trave.

Uz uzvik neočekivanog oduševljenja jurnuo je sa stene i bacio se u grozničavu poteru za Fordom Prefektom i besmislenim komadom nameštaja.

Divlje su trčali kroz travu, bacali se, smejali, dovikivali jedan drugom savete kako da presretnu stvar u ovom ili onom smeru. Sunce je sneno bacalo svetlost na ustalasanu travu, a malene poljske zveri sklanjale su im se sa puta.

Artur je bio srećan. Bilo mu je strašno drago što se dan najzad jednom razvijao potpuno u skladu sa njegovim planom. Pre samo dvadeset minuta odlučio je da poludi, a sada je već jurio česterfildsku sofú preko poljane preistorijske Zemlje.

Sofa se njihala tamo i ovamo, delujući istovremeno stameno poput drveća pored koga je promicala i nesuštastveno poput talasavog sna dok je kao avet promicala pravo kroz druga stabla.

Ford i Artur haotično su grabili za njom, ali ona je vrdala i skakutala kao da sledi neku svoju složenu matematičku topografiju, što je upravo i činila. Još su jurili za njom, još je plesala i okretala se, a onda je iznenada zastala i nagla se kao da je naišla na uzdignuti deo eksponencijalnog dijagrama i oni se nađoše tik uz nju. Uz uzvik i teško dahtanje bacili su se na sofú, sunce je zatreptalo i nestalo, osetili su kako propadaju kroz vrtoglavu prazninu i već narednog trena neočekivano su se pojavili na središtu terena Gospodarskog Igrališta Kriketa u Sent Džons Vudu, u Londonu, pred kraj poslednjeg meča protiv Australijanaca godine 198-, u trenutku kada je Engleskoj trebalo još samo dvadeset osam krugova da pobedi.

3.

Važne činjenice iz galaktičke istorije. Broj jedan:

(Reprodukovano iz Sideričkog dnevnog podsetnika popularne galaktičke istorije.)

Noćno nebo nad planetom Krikit najnezanimljiviji je prizor u čitavoj Vaseljeni.

4.

Na Gospodarskom igralištu bio je lep i prijatan dan kada su Ford i Artur naslepo izleteli iz prostorvremenske anomalije i prilično grubo bupnuli o negovani travnjak.

Pljesak gomile bio je zadivljujući. Nije, doduše, bio namenjen njima, ali oni su se nagoniski ipak naklonili, što je bila prava sreća, jer je mala, crvena loptica zbog koje je gomila zapljeskala prozviždala na svega nekoliko milimetara od Arturove glave. U gledalištu se jedan čovek onesvestio.

Bacili su se na zemlju koja se, naizgled, đavolski vrtela oko njih.

"Šta to bi?" prosikta Artur.

"Nešto crveno", prosikta Ford u odgovor.

"Kakvo je ovo mesto?"

"Ovaj, nešto zeleno."

"Oblici", promrmljao je Artur, "potrebni su mi oblici."

Pljesak gomile iznenada je bio zamenjen uzvicima zaprepašćenja i izrazima zbunjenosti stotina ljudi koji nisu mogli da se odluče da li da veruju u ono što su upravo videli ili ne.

"Da li je to vaša sofa?" upitao je glas.

"Šta to bi?" prošaptao je Ford.

Artur podiže pogled.

"Nešto plavo", rekao je.

"Oblik?" pitao je Ford.

Artur ponovo pogleda.

"Ima", prosiktao je Fordu, čije su se obrve divlje namrštile, "oblik policajca."

Ostali su u tom položaju nekoliko trenutaka, duboko namršteni. Plava stvar koja je imala oblik policajca potapšala je obojicu po ramenima.

"Hajde, vas dvojica", rekao je oblik, "pokret."

Ove reči kao da su naelektrisale Artura. Skočio je na noge i uputio niz zaprepašćenih pogleda panorami koja ga je okruživala i koja se iznenada pretvorila u nešto zastrašujuće prepoznatljivo i obično.

"Odakle vam ovo?" jeknuo je prema obliku policajca.

"Šta ste rekli?" upitao je oblik zbunjeno.

"Ovo je Gospodarsko igralište kriketa, zar ne?" zarežao je Artur.

"Odakle vam, gde ste ga našli? Čini mi se", dodao je i pokrio oči rukama, "da bi mi bilo pametnije da se smirim." Naglo je čučnuo pored Forda.

"To je policajac", rekao je. "Šta ćemo sada?"

Ford sleže ramenima. "Šta bi ti?"

"Hteo bih", rekao je Artur, "da mi kažeš da sam sanjao sve što mi se dešavalo u poslednjih pet godina."

Ford ponovo sleže ramenima i poslušava ga.

"Sanjao si sve što ti se dešavalo u poslednjih pet godina", rekao je.

Artur se podiže na noge.

"Sve je u redu, pozorniče", rekao je. "Sanjao sam sve što mi se dešavalo u poslednjih pet godina. Pitajte njega", dodao je i pokazao na Forda, "i on je bio u tome." Kada je to rekao, odšetao je do ruba terena, čisteći prašinu sa svog kućnog ogrtača. Onda je spazio u šta je obučen i zaustavio se. Upiljio se u ogratač. A onda se okrenuo i pojurio prema policajcu.

"A odakle mi onda ova odeća?" počeo da zavija.

Srušio se i ostao da leži na travi, tresući se.

Ford zavrte glavom.

"Poslednjih dva miliona godina teško su mu pali", rekao je policajcu; zajedno su položili Artura na sofu i izneli ga sa terena, pri čemu ih je samo na trenutak omeo iznenadni nestanak sofe.

Reakcije publike na sve to bile su mnogobrojne i raznovrsne. Mnogi od prisutnih nisu mogli da podnesu da sve to posmatraju, pa su umesto da gledaju svojim očima slušali prenos na radiju.

"Pa, Brajane, ovo je zanimljiv incident", rekao je jedan radio-komentator drugome. "Ne verujem da je na terenu za igru bilo misterioznih materijalizacija još od... oh... još od... ne verujem da ih je, zapravo, ikada bilo, zar ne? Ja se ne sećam."

"Edžbaston 1932?"

"Ah, a šta se tada desilo...?"

"Pa, Pitere, mislim da je Kanter zaprečio put Vilkoksu koji je stizao iz pravca paviljona, kada je iznenada jedan od gledalaca istrčao pravo na teren."

Nastala je pauza dok je prvi komentator razmišljao o ovome.

"Da... aaa..." rekao je, "da, ali u tome nije bilo ničeg naročito

tajanstvenog, je li tako? Taj gledalac se, zapravo, nije materijalizovao, zar ne? Samo je istrčao."

"To je istina, ali tvrdio je da je video nešto kako se materijalizuje na terenu."

"Ah, je li."

"Da. Aligatora, ako sam dobro shvatio."

"A šta se posle desilo sa čovekom?"

"Pa, čini mi se da se neko ponudio da ga odvede i da mu kupi ručak, ali je on objasnio da je već dobro jeo i tako je stvar zaboravljena i Votvikšajr je produžio da bi na kraju pobedio za tri viketa."

"Znači, ne baš mnogo nalik na ovaj sadašnji događaj. Za sve one među vama koji su se upravo uključili, možda će vas zanimati da to znate, ovaj... dva čoveka, dva tipa u prilično otrcanoj odeći i jedna sofa - česterfildska, ako se ne varam?"

"Da, česterfildska."

"Upravo su se materijalizovali ovde, usred Gospodarskog igrališta kriketa. Ali ne čini mi se da su mislili da nanesu ikakvo zlo - zapravo, vladali su se prilično mirno i..."

"Dopusti mi da te načas prekinem, Pitere, kako bih objavio da je dotična sofa upravo nestala."

"Tako, dakle. Pa, to je jedna tajna manje. Ipak, reč je o stvari koju svakako vredi zabeležiti, utoliko više što se događa baš u ovom dramatičnom trenutku igre, kada je Engleskoj potrebno samo dvadeset četiri kruga da pobedi. Dva tipa napuštaju teren u pratnji jednog policajca i čini mi se da se sve sređuje, a igra će se uskoro nastaviti."

"A sada, gospodine", rekao je policajac kada su se probili kroz radoznu gomilu i položili Arturovo nepomično telo na cebe, "možda biste mogli da mi kažete ko ste, odakle ste i šta znači ta mala predstava koju ste izveli."

Ford se na trenutak zagledao u zemlju kao da se priprema za nešto, a onda se ispravio i uputio prema policajcu pogled koji ga je pogodio punom silinom svakog inča šest svetlosnih godina rastojanja između Zemlje i Fordovog doma u blizini Betelgeza.

"Dobro", rekao je Ford vrlo mirno, "reći ću vam."

"Da, pa, to zapravo neće biti neophodno", odvratio je policajac

žurno. "Samo nemojte da se ponovo dogodi, šta god to bilo." Policajac se potom okrenuo i pošao u potragu za nekim ko nije sa Betelgeza. Na sreću, okolina je bila puna takvih.

Svest je prilazila Arturovom telu sa oklevanjem i kao sa velikog rastojanja. U njemu se više puta dosta gadno provela. Lagano, nemirno, ušla je i smestila se u uobičajeni položaj.

Artur sede.

"Gde sam?" upitao je.

"Gospodarsko igralište kriketa", rekao je Ford.

"Odlično", rekao je Artur, a njegova svest ponovo izlete na kratak odmor. Telo mu se mlitavo skljkoka na travu.

Deset minuta kasnije, nagnuto nad šoljicom čaja u šatoru za osveženje, njegovo iscrpljeno lice ponovo je počelo da poprima boju.

"Kako se osećaš?" pitao je Ford.

"Opet sam kod kuće", rekao je Artur hrapavim glasom. Zatvorio je oči i pohlepno udisao paru čaja kao da je reč - pa, što se Artura ticalo, kao da je reč o čaju, a o njemu je i bila reč.

"Kod kuće sam", ponovio je, "kod kuće. Ovo je Engleska, današnje vreme, noćna mora je prošla." Otvorio je oči i smireno se nasmešio. "Tu sam gde pripadam", rekao je šapatom punim osećanja.

"Mislim da bi trebalo da ti kažem dve stvari", rekao je Ford i bacio na sto ispred njega primerak 'Gardijana'.

"Kod kuće sam", uzvratio je Artur.

"Da", rekao je Ford. "Prva stvar je", rekao je i pokazao na datum u gornjem uglu lista, "da će Zemlja biti uništena kroz dva dana."

"Kod kuće sam", ponovio je Artur, "čaj", kazao je, "kriket", dodao je sa uživanjem, "pokošeni travnjaci, drvene klupe, bela pamučna odela, limenke piva..."

Lagano je skretao pažnju na novine. Oborio je glavu na jednu stranu i malo se namrštio.

"Ovo sam već negde video", rekao je. Oči su mu polako dolutale do datuma po kome je Ford tapkao prstom. Lice mu se na sekundu ili dve sledilo, a onda je počelo da ponavlja onaj štos sa polaganim raspadanjem koji ledeni bregovi čine u proleće na tako spektakularan način.

"A druga stvar", rekao je Ford, "izgleda da imaš kost u bradi."

Odgurnuo je svoju šoljicu sa čajem.

Pored šatora za osveženje sunce je obasjavalo zadovoljnu gomilu. Obasjavalo je bele šešire i crvena lica. Obasjavalo je sladolede i topilo ih. Obasjavalo je suze male dece čiji su se sladoledi istopili i pali sa štapića na zemlju. Obasjavalo je drveće, odražavalo se na izmahnutim batovima za kriket, svetlucalo je na neobičnom objektu koji je bio parkiran iza zaštitnih ekrana i koga izgleda niko nije primećivao. Smešilo se Fordu i Arturu kada su, žmirkajući, izišli iz šatora za osveženje i stali da posmatraju prizor oko sebe.

Artur se tresao.

"Možda bi", rekao je, "trebalo..."

"Ne", reče Ford oštro.

"Šta?" upitao je Artur.

"Nemoj pokušavati da pozoveš sebe kod kuće."

"Otkud si znao...?"

Ford sleže ramenima.

"Ali zašto da ne?" upitao je Artur.

"Ljudi koji razgovaraju preko telefona sami sa sobom", rekao je Ford, "nikada ne nauče ništa korisno."

"Ali..."

"Gledaj", rekao je Ford. Podigao je zamišljenu telefonsku slušalicu i okrenuo zamišljeni brojčanik.

"Halo?" upitao je u zamišljeni mikrofoni. "Da li je to Artur Dent? Ah, alo, da. Ovde Artur Dent. Nemoj da prekidaš vezu."

Razočarano je pogledao zamišljenu slušalicu.

"Prekinuo je vezu", rekao je, slegao ramenima i pažljivo vratio zamišljenu slušalicu na zamišljeni telefon.

"Nije mi ovo prva temporalna anomalija", dodao je.

Još smrknutiji izraz zamenio je smrknuti izraz na licu Artura Denta.

"Znači, nismo se sklonili pre kiše u bezbednost doma", kazao je.

"Ne bi se čak moglo reći", odvratio je Ford, "ni da smo stigli kući sa pljuska i da se upravo brišemo."

Utakmica u kriketu se nastavila. Bacač se približio viketu ubrzanim korakom, prešao u lagano trčanje, a onda pojurio. Iznenada je eksplodirao u oblak ruku i nogu, iz koga izlete loptica.

Udarač zamahnu i jednim udarcem posla je preko zaštitnih paravana. Fordove oči sledile su putanju loptice i na trenutak zastale. On se ukruti. Ponovo je prešao pogledom put koji je preletela loptica i oči mu ponovo zaigraše.

"Pa ovo nije moj peškir", rekao je Artur, koji je kopao po svojoj torbi od zečije kože.

"Psst", rekao je Ford. Izbečio je oči u usredsređenosti.

"Bio je to golgafrinčamski peškir za džogiranje", produžio je Artur. "Plav sa žutim zvezdicama. Ovo nije taj."

"Psst", rekao je Ford ponovo. Pokrio je jedno oko i pomno gledao na drugo.

"Ovaj je ružičast", kazao je Artur. "Da nije tvoj, je li?"

"Voleo bih da malo umukneš oko tog tvog peškira", rekao je Ford.

"Pa u tome i jeste stvar: peškir uopšte nije moj", bio je uporan Artur. "Upravo to i pokušavam da..."

"A ja bih voleo da umukneš oko tog peškira", produžio je Ford glasom nalik na duboko režanje, "i to smesta."

"U redu", reče Artur i počeo da ga gura nazad u primitivno skrpljenu torbicu od zečije kože. "Shvatam da to možda nije bitno sa kosmičke tačke gledanja; ipak, stvar je neobična, složićeš se. Ružičasti peškir iz čista mira umesto plavog sa žutim zvezdicama."

Ford je počeo da se ponaša prilično čudno, ili, tačnije rečeno, nije počeo da se ponaša čudno, nego je počeo da se ponaša na način koji je bio čudnovato različit od ostalih čudnovatih načina na koji se inače ponašao. A radio je sledeće. Ne obraćajući pažnju na zbunjene poglede publike koja ga je okruživala, okupljena oko igrališta, oštro je mahao rukama ispred svog lica, zaklanjao se iza nekih ljudi, iskakako iza drugih, posle čega se zaustavio i puno treptao. Trenutak ili dva potom stao je da korača napred lagano i pritajeno, sa zbunjenim izrazom velike usredsređenosti, poput leoparda koji nije siguran da li je to upravo ugledao polupraznu limenku hrane za mačke na pola milje daljine, sa druge strane vrele i prašnjave zaravni.

"A i ovo nije moja torba", dodao je Artur iznenada.

Fordova pažnja bila je razbijena. Gnevno se okrenuo ka Arturu.

"Sada nisam govorio o svom peškiru", kazao je Artur. "Složili smo se da nije moj. Reč je o tome da torbica u koju sam gurnuo peškir

koji nije moj takođe nije moja, iako joj je izuzetno slična. Ja lično mislim da je to stvarno čudno, naročito zbog toga što je reč o torbici koju sam svojeručno napravio na preistorijskoj Zemlji. A ni ovo nisu moji kamenčići", dodao je i izvadio iz torbe nekoliko pljosnatih, sivih oblutaka. "Ja sam pravio zbirku zanimljivog kamenja, a ovo kamenje očigledno je vrlo nezanimljivo."

Urlik oduševljenja prođe kroz publiku i priguši Fordov odgovor na tu tvrdnju, kakav god da je bio. Lopta za kriket, koja je izazvala tu reakciju, pade sa neba i glatko ulete pravo u Arturovu tajanstvenu torbicu od zečje kože.

"Rekao bih da je i ovo vrlo neobičan događaj", primetio je Artur, brže-bolje zatvorio torbu i počeo da se pretvara da traži lopticu na zemlji.

"Mislim da nije ovde", rekao je grupi dečaka koji su se smesta sjatili oko njega da bi mu pomogli u potrazi. "Verovatno se negde otkotrljala. Po svoj prilici tamo preko." Pokazao je neodređeno u pravcu u kome je želeo da se izgube. Jedan od dečaka upitno ga je gledao.

"Je li sa tobom sve u redu?" upitao je dečak.

"Nije", rekao je Artur.

"Zašto onda nosiš kost u bradi?" upitao je dečak.

"Uvežbavam je da joj se sviđa svuda gde je gurnem." Artur je bio silno zadovoljan sobom što je to rekao. Bila je to, pomislio je, baš ona vrsta stvari kakve zabavljaju i podstiču mladi um.

"Oh", rekao je dečak, iskrivio glavu na jednu stranu i počeo da razmišlja o tome. "Kako se zoveš?"

"Dent", kazao je Artur, "Artur Dent."

"Ti si krele, Dente", rekao je dečak. "Pravi pravcati tupadžija." Dečak ga zaobiđe pogledom i zagleda se u nešto drugo da bi mu pokazao da mu se uopšte ne žuri da se udalji, a onda je odšetao, čačkajući nos. Iznenada, Artur se setio da će Zemlja kroz dva dana biti ponovo uništena i bar jednom nije mu se učinilo da je to baš toliko loše. Igra se nastavila sa novom lopticom, sunce je nastavilo da sija, a Ford je nastavio da skače, trese glavom i žmirka.

"Nešto ti je palo na pamet, zar ne?" upitao je Artur.

"Čini mi se", rekao je Ford onom bojom glasa za koju je Artur do sada naučio da prethodi nečem do krajnosti nerazumljivom, "da se

tamo, preko, nalazi jedan T. P."

Pokazao je rukom. Neobično, ali pravac u kome je pokazao nije se slagao sa pravcem u kome je gledao. Artur pogleda u jednom pravcu, prema zaštitnim panoima, pa u drugom, prema terenu za igru. Klimnuo je, slegao ramenima. Ponovo je slegao ramenima.

"Šta to?" upitao je.

"T. P."

"T...?"

"T. P."

"A šta je to?"

"Tuđ Problem", rekao je Ford.

"Ah, dobro", rekao je Artur i opustio se. Pojma nije imao o čemu je reč, ali bar je delovalo kao da je stvar time okončana. Ali nije bila.

"Tamo, preko", rekao je Ford, i ponovo pokazao prema zaštitnim panoima, pa pogledao prema terenu.

"Gde?" upitao je Artur.

"Tamo!" uzvratio je Ford.

"Vidim", rekao je Artur, iako ništa nije video.

"Zaista?" upitao je Ford.

"Šta?" upitao je Artur.

"Vidiš li", strpljivo je rekao Ford, "onaj T. P.?"

"Učinilo mi se da si rekao da je reč o tuđem problemu."

"Tako je."

Artur je lagano klimnuo, pažljivo i sa izrazom ogromne gluposti.

"I želim da znam", rekao je Ford, "da li ga stvarno vidiš."

"Stvarno?"

"Da!"

"Kako", rekao je Artur, "tačno izgleda?"

"Pa, otkud ja znam, budalo", dreknuo je Ford. "Ako ga vidiš, ti mi to reci."

Artur oseti ono mučno, prigušeno dumbaranje odmah uz slepoočnice koje je bilo zaštitni znak mnogih njegovih razgovora sa Fordom. Mozak mu se tresao kao preplašeno štene u štenari. Ford ga uze za ruku.

"T. P.", rekao je "predstavlja nešto što ne možemo da vidimo, ili ne vidimo, ili nam naš mozak ne dopušta da vidimo, jer mislimo da je reč o tuđem problemu. To znači T. P. Tuđ problem. Mozak ga

naprosto izostavlja iz svega; kao neku vrstu slepe tačke. Ukoliko gledaš pravo prema njemu, nećeš ga videti, izuzev ako ne budeš tačno znao o čemu je reč. Jedina prilika ti je da ga krajičkom oka uloviš u magnovenju."

"Ah", rekao je Artur, "znači zato..."

"Da", uzvratio je Ford, koji je znao šta Artur namerava da kaže.

"...si skakao gore i..."

"Da."

"...dole i žmirkao ..."

"Da."

"...i..."

"Mislim da si shvatio smisao."

"Vidim ga", kazao je Artur. "Reč je o svemirskom brodu."

Jedan trenutak Artur je bio zaprepašćen reakcijom koju je ovo izazvalo. Došlo je do prave erupcije oduševljenja među publikom i ljudi su najednom, iz svih pravaca, trčali i urlali, uzvikivali i saplitali se jedni o druge u opštoj graji i metežu. Zapanjeno se zateturao unazad i bojažljivo se obazro. Onda se ponovo obazro, još zapanjeniji.

"Uzbudljivo, zar ne?" rekla je jedna utvara. Utvara je poigravala pred Arturovim očima, iako je verovatnije bilo da su Arturove oči poigravale pred utvarom. Isto su tako poigravala i njegova usta.

"V...v...v...v..." rekoše njegova usta.

"Čini mi se da je tvoj tim upravo pobedio", rekla je utvara.

"V...v...v...v..." ponovio je Artur i podvukao svaki glas koji je ispustio gurkanjem Fordovih leđa. Ford je ustreptalo posmatrao gungulu.

"Ti se Englez, zar ne?" rekla je utvara.

"V...v...v...v...da", uzvratio je Artur.

"Pa, kao što već rekoh, tvoj tim je upravo pobedio. Dobio je utakmicu. To znači da će zadržati Pepeo. Mora da ti je strašno drago. Moram da priznam da mi se kriket prilično sviđa, iako ne bih voleo da to dozna iko izvan ove planete. Oh, Bože, nikako."

Utvarni čovek uputio mu je nešto što je moglo ličiti na obesni osmeh, ali bilo je teško reći, jer sunce se nalazilo pravo iza njega, stvarajući mu zaslepljujući oreol oko glave i osvetljavajući mu srebrnu kosu i bradu na način koji je bio zastrašujući, dramatičan i koga je bilo vrlo teško povezati sa obesnim osmesima.

"A opet", rekao je, "sve će se to završiti za dva dana, zar ne? Iako, kao što već rekoh kada smo se poslednji put sreli, zbog toga mi je bilo veoma žao. A opet, šta će biti, biće."

Artur je pokušavao da govori, ali se brzo predao u toj neravnopravnoj borbi. Ponovo je gurnuo Forda.

"Mislio sam da se dogodilo nešto užasno", rekao je Ford, "ali to je samo kraj utakmice. Treba da idemo odavde. Oh, zdravo, Slartibartfaste, šta radiš ovde?"

"Oh, dokoličim, dokoličim", odvratio je starac zbunjeno.

"To je tvoj brod? Da li bi nas odbacio nekuda?"

"Strpljenja, strpljenja", posavetovao ga je starac.

"U redu", rekao je Ford, "reč je samo o tome da će ova planeta uskoro biti uništena."

"Znam", kazao je Slartibartfast.

"Ah, dobro, hteo sam samo to da pomenem", rekao je Ford.

"Pomenuo si."

"Pa, ukoliko smatraš da stvarno treba da se motaš oko terena za kriket u ovom trenutku..."

"Smatram."

"Na kraju krajeva, to je tvoj brod."

"Jeste."

"Valjda." Ford se potom oštro okrenuo.

"Zdravo, Slartibartfaste", rekao je Artur najzad.

"Zdravo, Zemljanine", odvratio je Slartibartfast.

"Na kraju krajeva", kazao je Ford, "samo jednom se umire."

Starac nije obraćao pažnju na Fordove poslovice, već je ljubopitljivo posmatrao teren, sa izrazom u očima koji kao da nije imao nikakve veze sa onim što se tamo dešavalo. A dešavalo se to da su se ljudi okupljali u velikom krugu oko središta terena. Šta je Slartibartfast u tome video, to je samo on znao.

Ford je nešto pevušio. Bila je to samo jedna nota koju je neprekidno ponavljao. Nadao se da će ga neko upitati šta to pevuši, ali niko to nije učinio. Da ga je iko upitao, odgovorio bi da ponavlja prvi stih pesme Noela Kauarda 'Lud dan za ljubav'. Na to bi mu skrenuli pažnju da peva samo jednu notu, na šta bi on odvratio da iz razloga koje smatra očiglednim izostavlja 'dan za ljubav'. Baš mu je bilo krivo što ga niko nije pitao.

"Reč je naprosto o tome", eksplodirao je najzad, "da, ukoliko ne budemo uskoro krenuli, moglo bi se desiti da se ponovo nađemo usred haosa. A ništa me ne čini neraspoloženijim od uništavanja naseljenih planeta. Osim, možda, da se nađem na takvoj planeti u trenutku dok joj se to dešava. Ili", dodao je važnim glasom, "da se motam oko terena za kriket."

"Strpljenja", rekao je Slartibartfast ponovo, "pred nama su velike stvari."

"To si rekao i kada smo se poslednji put sreli", primetio je Artur.

"I bile su velike", kazao je Slartibartfast.

"To je istina", priznao je Artur.

Ali činilo se da je pred njima samo neka vrsta svečanosti. Bila je više organizovana radi televizije nego zarad prisutnih gledalaca i zbog toga je jedino što su uspevali da razaznaju od nje sa mesta na kome su stajali bilo ono što su čuli sa obližnjeg radija. Ford je bio žestoko nezainteresovan.

Narogušio se kada je čuo da će Pepeo upravo biti uručen kapitenu engleske ekipe tamo na terenu, zapenio kada je rečeno da je sve to bilo zbog toga što su pobedili po n-ti put, zarežao od ljutnje na informaciju da je Pepeo predstavljao ostatke stompa, jednog od tri stubića viketa, a kada je, dalje, od njega zatraženo da se suoči sa činjenicom da je stomp o kome je reč bio spaljen u Melburnu, u Australiji, 1882, da označi 'smrt engleskog kriketa', okrenuo se prema Slartibartfastu, duboko udahnuo, ali nije uspeo da mu išta kaže, jer starac više nije bio tu. Grabio je prema terenu sa užasnom odlučnošću u držanju; njegova kosa, brada i odora vijorili su se za njim i on je izgledao kao što bi izgledao Mojsije da je Sinaj bio negovani travnjak umesto, kao što se češće predstavlja, zadimljena, čarobna planina.

"Rekao je da ga sačekamo kod broda", kazao je Artur.

"Ma, šta to matora budala radi, zarkam li ga?" prasnuo je Ford.

"Dolazi do broda kroz dva minuta", odvratio je Artur uz sleganje ramena koje je ukazivalo na potpuno odsustvo misli. Oni pođoše prema njemu. Do ušiju im dopreše čudni zvuci. Pokušali su da ne slušaju, ali nisu mogli da ne primete kako Slartibartfast odlučno traži da mu predaju srebrnu urnu u kojoj se nalazi Pepeo, jer je reč, kako je kazao, o stvari, 'od životnog značaja za prošlu, sadašnju i buduću

bezbednost Galaksije', što je prouzrokovalo divlju razdraganost. Odlučili su se da ne obraćaju pažnju na to.

Na ono što se desilo potom nisu mogli da ne obrate pažnju. Uz zvuk koji je podsećao na poklič sto hiljada ljudi koji uglas izgovaraju 'vup', čelični, beli svemirski brod kao da se ni iz čega obrazovao u vazduhu neposredno iznad terena za kriket, a potom je neizmerno zlokobno ostao tu da lebdi uz lagano brujanje.

Izvesno vreme nije radio ništa, kao da očekuje da svi odu svojim poslom i da ne obraćaju pažnju na njegovo lebdenje na tom mestu.

A onda je učinio nešto neverovatno. Ili, tačnije, otvorio se i pustio iz sebe jedanaest neverovatnih stvari.

Bili su to roboti, beli roboti.

Najneverovatnija stvar u vezi sa njima bila je ta da su bili sasvim prigodno obučeni. Ne samo da su bili beli, već su i nosili nešto što je podsećalo na batove za kriket; i ne samo to: takođe su držali nešto što su, izgleda, bile loptice za kriket, pa su čak imali i bele, rebraste štitnike na cevanicama. Ovi poslednji bili su naročito neverovatni zbog toga što su, kako se činilo, sadržali mlazne motore koji su omogućavali ovim neobično opremljenim robotima da dolete sa svog svemirskog broda koji je počivao povrh svega i da počnu da ubijaju ljude, što su upravo i činili.

"Hej", kazao je Artur, "izgleda da se nešto dešava."

"Brzo na brod", odvratio je Ford. "Ne želim ništa da znam, želim samo da stignemo na brod." Počeo je da trči. "Ne želim da znam, ne želim da vidim, ne želim da čujem", urlao je dok je trčao. "Ovo nije moja planeta, nisam ja tražio da se nađem na njoj, neću da se mešam, vadite me odavde i vodite na neku žurku sa ljudima sa kojima bih mogao da imam nešto zajedničko!"

Dim i plamenovi uzdizali su se sa terena.

"Pa, izgleda da su se natprirodne sile udružile danas na ovom mestu", veselo je brbljao radio za svoj račun.

"Ono što mi je potrebno", vikao je Ford kao da želi da razjasni prethodne primedbe, "jeste jako piće i dobro društvo." Nastavio je da trči i zastao samo na trenutak da bi zgrabio Artura za mišicu i povukao ga za sobom. Artur se latio svoje standardne uloge za krizne trenutke, koja se sastojala u tome da stoji razjapljenih usta i da pušta sve što se dešava da ga zapljusne.

"Igraju kriket", mrmljao je Artur, teturajući se za Fordom, "tako mi Boga, igraju kriket. Ne znam zašto to rade, ali rade upravo to. Ne samo da ubijaju ljude, nego ih i oponašaju", vikao je. "Forde, oni nas oponašaju!"

Bilo bi teško ne poverovati u to bez mnogo većeg znanja o galaktičkoj istoriji od onog što je Artur do sada uspeo da stekne tokom svojih putovanja po Galaksiji. Sablasne, ali ubilačke prilike koje su se nazirale unutar gustih oblaka dima kao da su izvodile nizove bizarnih parodija udaranja batom, čija je glavna razlika u odnosu na stvarne ležala u tome što je svaka loptica eksplodirala kada bi dodirnula tle. Već prva takva loptica razbila je Arturov početni utisak da je čitava stvar samo reklamna predstava australijskih proizvođača margarina.

A tada, isto onako naglo kao i što je i počelo, sve je bilo gotovo. Jedanaest belih robota uspinjalo se kroz uskipele oblake u zbijenoj formaciji i, uz nekoliko poslednjih blesaka plamena, ušlo u unutrašnjost svog belog svemirskog broda koji se uzdizao iznad svega i koji je, uz zvuk kao kad sto hiljada ljudi grune 'fup', iznenada nestao u vazduhu iz koga se prethodno pojavio.

Na trenutak je vladala jeziva, zgranuta tišina, a tada se iz uskovitlanog dima pojavila bleđa Slartibartfastova prilika koja je, i pored odsustva planine, još više podsećala na Mojsija, jer je sada bar koračao po usplamtelom i zadimljenom negovanom travnjaku.

Divlje se obazirao, sve dok nije ugledao žurne prilike Artura Denta i Forda Prefekta koje su se probijale kroz prestravljenu gomilu, potpuno zaokupljenu jurnjavom u suprotnom smeru. Gomila je očigledno razmišljala kako je neobičan ispao ovaj dan i pojma nije imala šta da učini.

Slartibartfast je divlje mahao prema Fordu i Arturu i nešto im dovikivao, dok su se sve troje približavali njegovom brodu, koji je i dalje stajao iza zaštitnih paravana i koga gomila što je bezglavo jurila okolo i dalje nije primećivala, zaokupljena sopstvenim problemima.

"Uzeli su klja flja flja!" vikao je Slartibartfast svojim tankim, drhtavim glasom.

"Šta kaže?" prodahta Ford dok se probijao napred.

Artur zavrte glavom.

"Uzeli su...ovo ili ono", rekao je.

"Lja su flja flja!" doviknuo je Slartibartfast ponovo.

Ford i Artur zavrteše glavama jedan prema drugom.

"Zvuči hitno", rekao je Artur. Zastao je i viknuo: "Šta?"

"Lja su flja peo!" kriknuo je Slartibartfast, i dalje im mašući.

"Kaže", rekao je Artur, "da su uzeli Pepeo. Ili bar mislim da to kaže." Nastavili su da trče.

"Šta su uzeli?" upitao je Ford.

"Pepeo", rekao je Artur kratko. "Spaljene ostatke jednog od tri štapa viketa. To je trofej. Očegledno su..." nakratko je ostao bez daha, "...došli po to ...i odneli ga." Lagano je zavrteo glavom, kao da pokušava da natera mućkanjem svoj mozak da se lepše namesti u lobanji.

"Čudno da je to želeo da nam kaže", zarežao je Ford.

"Čudno da su po to došli."

"Čudan brod."

Stigli su do njega. Druga najčudnija stvar u vezi sa brodom bilo je polje Tuđeg Problema. Sada su jasno videli brod naprosto zato što su znali da je tu. Ali bilo je sasvim očigledno da to više niko nije znao. To nije bilo zbog toga što je bio nevidljiv ili bilo šta drugo hipernemoguće poput toga. Tehnologija potrebna da se išta učini nevidljivim toliko je bezgranično složena, da je u devet stotina devedeset devet milijardi devet stotina devedeset devet miliona devet stotina devedeset devet hiljada devet stotina devedeset devet slučajeva od bilion znatno jednostavnije i delotvornije jednostavno ukloniti tu stvar i raditi bez nje. Ultrapoznati natčarobnjak Efracaks od Vuga jednom se opkladio u život da, ako mu se da godinu dana, može da učini ogromnu megaplaninu Magramal potpuno nevidljivu.

Pošto je najveći deo godina proveo zezajući se sa džinovskim svetlavinama i refrakto-nulifikatorima i spektro-baj-pas-o-maticama, shvatio je, kada mu je preostalo još samo devet sati, da neće uspeti.

I tako su on, njegovi prijatelji, prijatelji njegovih prijatelja i prijatelji prijatelja njegovih prijatelja i prijatelji prijatelja prijatelja njegovih prijatelja, kao i neki njihovi ne baš najbolji prijatelji koji su slučajno bili vlasnici velike kompanije za međuzvezdani kamionski saobraćaj, započeli nešto što je sada opšte poznato kao najteži noćni rad u istoriji, iz koga je proisteklo to da se, naravno, idućeg dana Magramal više nije mogao videti. Efracaks je, međutim, ipak izgubio

opkladu - pa, dakle, i život - samo zbog toga što je neki pedantni član porote koja je o tome odlučivala primetio (a) da se, kada ide po oblasti u kojoj bi Magramal trebalo da se nalazi, ne sapliće niti udara nosom u bilo šta i (b) na nebu se nalazi jedan mesec viška, koji vrlo sumnjivo izgleda.

Polje Tuđeg Problema mnogo je jednostavnije i delotvornije; štaviše, moguće ga je pokretati preko stotinu godina običnom baterijicom. To je zbog toga što se oslanja o prirodnu naviku ljudi da ne vide ono što ne žele, ne očekuju ili ne mogu da objasne. Da je Efracaks obojio planinu u ružičasto i podigao oko nje jeftino i jednostavno polje Tuđeg Problema, ljudi bi prolazili pored planine, zaobilazili je, čak i prelazili preko nje, a da jednostavno ni ne primete da je tamo.

Tačno je to bilo posredi kod Slartibartfastovog broda. Nije, doduše, bio ružičast, ali i da jeste, bio bi to najmanji od njegovih vizuelnih problema, tako da su ga ljudi ipak prenebregavali kao od šale.

Najneobičnije od svega bilo je to da je samo delimično ličio na svemirski brod sa stabilizatorima, raketnim motorima, sigurnosnim otvorima i tako dalje, a mnogo više je podsećao na mali italijanski bistro.

Ford i Artur posmatrali su ga sa zaprepašćenjem i duboko povređenim osećanjem za lepo.

"Da, znam", rekao je Slartibartfast, koji im je žurno prišao tog trenutka, zadihan i uzbuđen, "ali postoji razlog. Hodite, moramo poći. Drevna noćna mora ponovo dolazi. Svi mi suočavamo se sa sudbinom. Moramo smesta poći."

"Nadam se negde gde je sunčano", primetio je Ford.

Ford i Artur sledili su Slartibartfastera u brod, ali toliko ih je zbunio prizor koji su videli unutra da su ostali potpuno nesvesni onoga što se sledeće desilo napolju.

Svemirski brod, još jedan, ali ovoga puta vitak i srebrnast, skliznuo je sa neba na teren, tiho, bez šuma, a dugačke noge izvukle su mu se u glatkom baletu tehnologije.

Blago je sleteo. Iz njega izbiše kratke stepenice. Jedna visoka, sivozelena prilika žustro je kročila napolje i približila se maloj skupini ljudi koji su se okupili oko središta terena, pokušavajući da pomognu

žrtvama nedavnog bizarnog pokolja. Odgurnula je ljude u stranu sa mirnim, dostojanstvenim autoritetom i prišla jednom čoveku koji se valjao u beznadnoj lokvi krvi, očigledno izvan dohvata bilo kakve zemaljske medicine; jadnik je dahtao i krkljao svoje poslednje trenutke. Prilika kleknu pored njega.

"Artur Filip Deodat?" upitala je prilika.

Čovek slabašno klimnu, sa izrazom prestravljene zbunjenosti u očima.

"Ti si bezvredno, ugojeno ništavilo", prošaptalo je stvorenje.
"Mislio sam da to treba da saznaš pre nego što odapneš."

5.

Važne činjenice iz galaktičke istorije. Broj dva:

(Reprodukovano iz Sideričkog dnevnog podsetnika popularne galaktičke istorije.)

Od početka Galaksije, ogromne civilizacije nastajale su i nestajale, nastajale i nestajale, nastajale i nestajale toliko često da je veoma primamljivo na osnovu toga izvesti zaključak kako život u Galaksiji mora biti:

- a) nešto slično morskoj bolesti - svemirska bolest, vremenska bolest, istorijska bolest, ili već tako nešto - i
- b) glup.

6.

Arturu se učinilo da se čitavo nebo iznenada podiglo, razmaklo se i pustilo ih da prođu.

Imao je utisak da atomi njegovog mozga i atomi kosmosa struje jedni kroz druge.

Izgledalo mu je da su ga poneli vetrovi Vaseljene, a ti vetrovi bili su on sam.

Uobrazio je da je on jedna od misli Vaseljene, a da je Vaseljena njegova misao.

Ljudima na Gospodarskom igralištu kriketa učinilo se da se to ponovo jedan od restorančića iz severnog Londona pojavio i nestao, kao što se često dešavalo, a to je, zapravo, bio Tuđ Problem.

"Šta se desilo?" prošaptao je Artur sa ogromnim strahopoštovanjem.

"Uzleteli smo", rekao je Slartibastfast.

Artur je ležao na ležaju za ubrzanje i prestravljeno ćutao. Nije bio siguran da li je to što oseća vrtoglavica ili religija.

"Stvarčica solidno fura", rekao je Ford u bezuspešnom pokušaju da umanjí stepen u kome je bio oduševljen onim što je Slartibartfastov brod upravo učinio. "Šteta što ima takvu dekoraciju."

Trenutak ili dva starac ništa nije odgovorio. Gledao je u instrumente sa izrazom nekoga ko pokušava da pretvori napamet stepene Farenhajta u Celzijusove dok mu kuća gori. Onda mu se čelo razvedrilo i on se na trenutak zagledao u široki, panoramski ekran pred sobom, koji je prikazivao bezgraničnu složenost zvezda koje su poput srebrnih niti promicale pored broda. Usne su mu se pokretale kao da pokušava nešto da kaže. Iznenada, oči mu panično skočiše nazad na instrumente, ali mu se odmah potom izraz promenio u lagano mrštenje. Vratio je pogled na ekrane. Otipao je sopstveni puls. Namrgođeni izraz na trenutak mu se pojačao, a onda se opustio.

"Greška je pokušavati da shvatiš mašine", rekao je. "Samo donose brige. Šta si rekao?"

"Dekoracija", rekao je Ford, "šteta što je takva."

"Duboko u temeljnom srcu uma Vaseljene", rekao je Slartibartfast, "postoji razlog za to."

Ford se oštro obazre oko sebe. Očigledno je smatrao da je takav

pogled na stvari previše optimistički.

Unutrašnjost palube letelice bila je tamnozeleno, tamnocrveno, tamnosmeđa, previše uzana i prigušeno osvetljena. Neobjašnjivo, sličnost sa malim italijanskim bistroom nije prestala na ulazu. Mrlje svetlosti padale su na cveće u saksijama, keramičke ukrase i sve moguće vrste neodređenih stvarčica napravljenih od bakra.

Boce opletene rafijom preteći su vrebale po senkama.

Instrumenti koji su vezivali Slartibartfastovu pažnju kao da su bili ugrađeni u dno boca postavljenih u beton.

Ford je ispružio ruku i dodirnuo ih.

Lažni beton. Plastika. Lažne boce u lažnom betonu.

Temeljno srce uma Vaseljene može da se nosi, pomislio je on za svoj račun. Ovo je glupost. A opet, nije se moglo poreći da je brod tako jurio da je u odnosu na njega 'Zlatno srce' podsećalo na električna dečja kolica.

Sišao je sa ležaja. Očistio je prašinu sa rukava. Pogledao je Artura, koji je tiho pevušio za svoj račun. Pogledao je na ekran i nije prepoznao ništa. Pogledao je Slartibartfasta.

"Dokle smo stigli do ovog trenutka?" upitao je.

"Oko..." rekao je Slartibartfast, "oko dve trećine puta preko galaktičkog diska, onako po gruboj proceni. Da, približno dve trećine, čini mi se."

"Čudna je to stvar", rekao je Artur tiho, "da što čovek brže i dalje putuje kroz Vaseljenu, to njegov položaj u većoj meri deluje nesušastveno, a i ispunjava ga duboko... ili, bolje rečeno, oseća se ispražnjeno od svega..."

"Da, vrlo čudno", rekao je Ford. "Kuda idemo?"

"Idemo", odvratio je Slartibartfast, "da se suočimo sa drevnim košmarom Vaseljene."

"A gde ćeš odbaciti nas?"

"Biće mi potrebna vaša pomoć."

"Teško. Čuj, postoje neka zabavna mesta na koja bi nas mogao odvesti. Upravo pokušavam da smislim nešto gde možemo da se nalijemo i da slušamo malo gadne muzike. Čekaj samo da pogledam." Iskopao je svoj primerak 'Autostoperskog vodiča kroz Galaksiju' i počeo da pretražuje one delove čiji su naslovi pre svega bili povezani sa seksom, drogama i rokenrolom.

"Prokletstvo je uskrslo iz magluština vremena", rekao je Slartibartfast.

"I ja mislim", rekao je Ford. "Hej", uzviknuo je kada je slučajno naišao na jedan od naslova, "Ekscentrika Galumbita, jesi li je ikad sreo? Kurva sa tri sise sa Erotikona Šest. Neki ljudi govore da joj erogene zone počinju jedno četiri milje pre stvarnog tela. Ja se ne slažem: mislim da počinju još na pet."

"Prokletstvo", rekao je Slartibartfast, "koje će obuhvatiti Galaksiju plamenom i uništenjem i možda dovesti Vaseljenu do preranog okončanja. Ozbiljno, narode", dodao je.

"Zvuči gadno", odvratio je Ford. "Ako budem imao sreće, biću toliko pijan da neću to ni da primetim. Evo", rekao je i zabio prst u ekran 'Vodiča', "ovo je stvarno opako mesto i mislim da bi trebalo da ga posetimo. Šta ti misliš, Arture? Prestani da mrmljaš mantre i pazi ovamo. Propuštaš izuzetno značajne stvari."

Artur se podiže sa kreveta i zavrte glavom.

"Kuda ćemo?"

"Da se suočimo sa drevnim koš..."

"Tako je, tako je", prekinuo ga je Ford. "Arture, idemo malo da se zabavljamo po Galaksiji. Možeš li da ukopčaš tu zamisao?"

"Zbog čega je Slartibartfast toliko uznemiren?" upitao je Artur.

"Ni zbog čega", rekao je Ford.

"Zbog sudbine", odvratio je Slartibartfast. "Dođite", dodao je glasom koji je iznenada zazvučao zapovednički, "mnogo je toga što vam moram pokazati i ispričati."

Prišao je zavojitim, zelenim stepenicama od kovanog gvožđa koje su iz ko zna kog razloga bile smeštene nasred palube i počeo da se penje. Artur ga je namršteno sledio.

Ford je neraspoloženo gurnuo 'Vodič' natrag u torbicu.

"Moj doktor kaže da imam bolesnu žlezdu za građanske dužnosti i urođeni nedostatak čvrstine karaktera", promrmljao je za svoj račun, "i da sam zato oslobođen od spasavanja svih mogućih Vaseljena."

Ali ipak je nevoljno pošao stepenicama iza njih.

Ono što su zatekli gore bilo je baš glupavo, ili je bar tako izgledalo, i Ford je zavrteo glavom, gurnuo lice u šake i naleteo na saksiju sa cvećem, razbivši je o zid.

"Središnja kompjuterska oblast", rekao je Slartibartfast kao da se ništa nije desilo. "Ovde se obavljaju svi proračuni koji se na bilo koji način tiču broda. Da, znam na šta liči, ali zapravo je reč o složenoj četvorodimenzionoj topografskoj mapi niza izuzetno zapetljanih matematičkih funkcija."

"Liči na dobru šalu", primetio je Artur.

"Znam na šta liči", rekao je Slartibartfast i ušao. Artur je na trenutak nejasno naslutio šta bi to moglo da znači, ali je odbio da poveruje. Vaseljena ne može da dejstvuje na taj način, mislio je, nikako ne može. To bi, pomislio je za svoj račun, bilo besmisleno kao... besmisleno kao... ali prekinuo je da razmišlja u tom pravcu. Većina besmislenih stvari koje je uspevao da smisli već se dogodila.

A ovo je bila jedna od njih.

Bio je to ogroman stakleni kavez, ili sanduk - zapravo čitava soba.

U njoj se nalazio sto - i to dugačak. Oko njega je bilo desetak stolica od savijenog drveta, a prekrivao ga je stolnjak - zamrljani crveno-beli stolnjak na kockice, sa mestimičnim progoretinama od pikavaca, čiji su položaji, svakako, bili precizno matematički proračunati.

Na stolnjaku se nalazilo desetak polupojedenih italijanskih specijaliteta, okruženih načetim parčićima hleba i poluispijenim čašama vina, a roboti su se mlitavo i tromo služili svime time.

Sve je bilo u potpunosti veštačko. Mušterije-robote posluživali su robotski kelneri, robotski barmeni i robotski šef sale. Nameštaj je bio veštački, stolnjak veštački, a svako pojedinačno jelo očigledno je imalo sve mehaničke karakteristike, recimo, pollo sorpresa, a da, zapravo, nije to bilo.

I svi su zajedno učestvovali u toj malenoj igri - složenoj rutini u kojoj je dolazilo do rukovanja menijima, računima, novčanicama, čekovnim knjižicama, kreditnim karticama, ručnim satovima, olovkama i salvetima - koja kao da se stalno nalazila na rubu nasilja, ali, zapravo, nije nikuda napredovala.

Slartibartfast je žurno uleteo unutra, a onda se činilo se upustio u sasvim zaludno i dokono ćeretanje sa šefom sale, dok jedan od robota-mušterija nije polako skliznuo pod sto, izjavivši uz put šta bi da uradi nekom momku preko neke devojke.

Slartibartfast zauze mesto koje je ispražnjeno na taj način i bistrim očima pogleda jelovnik. Činilo se kao da se ritam rutine oko stola nekako neprimetno ubrzava. Raspravljanje je postalo sve glasnije, gosti su pokušavali da dokažu jedni drugima nešto na salvetima. Sve žešće su mahali jedni prema drugima i pokušavali da pažljivije zagledaju tuđe porcije piletine. Ruka kelnera počela je da se kreće po bloku za račune brže nego što bi to mogla ljudska ruka, a potom brže nego što je to ljudsko oko moglo da sledi. Ritam se postojano ubrzavao. Uskoro, kao da je čitavu grupu obuzelo neobično i trajno dobro raspoloženje, a svega nekoliko sekundi kasnije izgledalo je kao da je iznenada postignuta opšta saglasnost. Nova vibracija razlegla se brodom,

a Slartibartfast je izišao iz staklene prostorije.

"Bistromatika je", rekao je "najmoćnije oruđe za vršenje proračuna, koje je poznato paranauci. Dođite u sobu informacionih opsena."

Prošao je pored njih i poveo ih, zbunjene, sa sobom.

7.

Bistromatički pogon divna je nova metoda prelaženja ogromnih međuzvezdanih rastojanja bez opasnog zavatlavanja sa činiocima neverovatnoće.

Sama bistromatika, zapravo, predstavlja revolucionarno nov način razumevanja ponašanja brojeva. Baš kao što je Ajnštajn primetio da prostor nije apsolutan, već da zavisi od kretanja posmatrača u njemu i da vreme nije apsolutno već da zavisi od kretanja posmatrača u njemu, tako je danas poznato da brojevi nisu apsolutni, već da zavise od kretanja posmatrača po restoranima.

Prvi neapsolutni broj jeste broj ljudi za koje su rezervisani stolovi. On će se menjati zavisno od prva tri telefonska poziva upućena restoranu, a potom neće biti ni u kakvom vidljivom odnosu sa brojem ljudi koji će se zaista pojaviti ili sa brojem ljudi koji će im se pridružiti posle predstave /utakmice/žurke/zabave, ili sa brojem ljudi koji će otići kada vide ko se tu još pojavio.

Drugi neapsolutni broj jeste dato vreme dolaska, za koje je sada poznato da predstavlja jednu od onih najbizarnijih zamisli u matematici, recipriversekskluzon, broj čije se postojanje može odrediti kao veličina koja je sve drugo samo ne ona sama. Drugim rečima, dato vreme dolaska predstavlja onaj trenutak kada je izvesno da neće stići niko od gostiju. Recipriversekskluzoni sada igraju važnu ulogu u mnogim granama matematike, uključujući statistiku i računovodstvo, a i obrazuju neke osnovne jednačine koje se koriste u proračunavanju polja Tuđeg Problema.

Treći, i najtajanstveniji, deo neapsolutnog svega leži u odnosu broja stavki na račun, cene svake stavke, broja ljudi za stolom i onoga za šta su spremni da plate (broj ljudi koji su doneli sa sobom makar malo novca predstavlja samo sporednu veličinu u ovom polju.)

Začuđujuća neslaganja koja su iskrsavala u toj tački stolecima su ostala neistražena iz jednostavnog razloga što ih niko nije uzimao za ozbiljno. Tu i tamo, pripisivana su takvim stvarima kao što su pristojnost, bezobrazluk, zloba, razmetljivost, zamor, raspoloženje ili suviše pozno doba noći i potpuno zaboravljanje sledećeg jutra. Nikada nisu testirane u laboratorijama - ili bar ne u laboratorijama koje drže do svog ugleda.

I tako je prava istina postala jasna tek sa razvojem džepnih kompjutera, a evo o čemu je reč:

Brojevi napisani na restoranskim računima unutar restorana ne podležu istim matematičkim zakonima kao brojevi napisani na bilo kome drugom parčetu hartije u bilo kome drugom delu Vaseljene.

Ova jednostavna tvrdnja šokirala je naučni svet. Izazvala je pravu revoluciju. Toliko je potonjih kongresa matematičara držano po izvrsnim restoranima da su mnogi od najbriljantnijih umova celog pokolenja poumirali od gojaznosti i srčanih bolesti, čime su matematičke nauke unazađene za mnogo godina.

Ali, lagano su posledice ove zamisli počinjale da bivaju sve jasnije shvaćene. Na početku, sve je delovalo besmisleno, šašavo, previše nalik na ono za šta bi čovek sa ulice rekao 'oh, ma nemoj mi reći'. Onda su izmišljene fraze kao što je 'okvir interaktivne subjektivnosti', tako da su svi mogli da se smire i uhvate ukoštac sa tim.

Malenoj grupi sveštenika, koji su se bavili obilaženjem najvećih instituta za ovakva istraživanja i pevanjem čudnih napeva o tome da je Vaseljena samo proizvod sopstvene mašte, na kraju je data dozvola za bavljenje pozorištem na ulici, pa su otišli.

8.

"Vidiš, u svemirskom putovanju", rekao je Slartibartfast dok se igrao nekim instrumentima u sobi informacionih opsena, "u svemirskom putovanju..."

Zastao je i obazro se.

Soba informacionih opsena donosi dobrodošlo opuštanje posle vizuelnih užasa središnje kompjuterske oblasti. U njoj nije bilo ničega. Nikakvih informacija, nikakvih opsena, jedino oni sami, beli zidovi i nekoliko malih uređaja koji su delovali kao da treba da budu uključeni u nešto što Slartibartfast nije mogao da nađe.

"Da?" upitao je Artur. Uspeo je da primeti Slartibartfastovu hitnju, ali nije znao šta bi sa time.

"Da, šta?" upitao je starac.

"Rekao si...?"

Slartibartfast ga oštro pogleda.

"Brojevi su", kazao je, "užasni." Nastavio je potragu.

Artur je mudro klimnuo za svoj račun. Posle izvesnog vremena shvatio je da ga to nikuda neće odvesti i odlučio da ipak upita: "Šta?"

"U svemirskom putovanju", ponovio je Slartibartfast, "svi brojevi su užasni."

Artur je ponovo klimnuo i okrenuo se Fordu za pomoć, ali Ford je uvežbavao namrgođenost i u tome je bio prilično dobar.

"Samo sam želeo", rekao je Slartibartfast sa uzdahom, "da ti uštedim trud, da ne moraš da me pitaš zbog čega se svi brodski proračuni obavljaju u kelnerskom bloku za račune."

Artur se namrštio.

"Zašto se", rekao je, "svi brodski proračuni obavljaju na kel..."

Zastao je.

Slartibartfast je uzvratio: "Zato što su u svemirskom putovanju svi brojevi užasni."

I sam je shvatio da nije bio baš najjasniji.

"Čuj", rekao je, "na kelnerskom bloku brojevi igraju. Mora da si se već susreo sa tom pojavom."

"Pa..."

"Na kelnerskom bloku", rekao je Slartibartfast, "stvarno i nestvarno sudaraju se na tako temeljnoj ravni da jedno postaje drugo i sve je moguće, unutar određenih parametara."

"Kakvih parametara?"

"To je nemoguće reći", kazao je Slartibartfast. "Posredi je jedan od njih. Čudno ali istinito. Ili bar ja mislim da je čudno", dodao je, "ali uverio sam se da je istinito."

U tom trenutku opazio je rupu u zidu za kojom je tragao i gurnuo u nju uređaj koji je držao.

"Nemojte se uplašiti", rekao je, a njegovim sopstvenim licem iznenada je prešao izraz straha, "to je..."

Nisu čuli šta je rekao, jer u istom trenutku brod je iščezao oko njih, a iz dubine noći koja ih je okruživala prema njima se pokrenula međuzvezdana ratna krstarica veličine omanjeg midlenskog industrijskog grada, dok su joj zvezdani laseri blistali.

Utvarna oluja zaslepljujuće svetlosti prosekla je tminu i otkinula popriličan komad planete koja se nalazila pravo iza njihovih leđa.

Razjapili su usta, iskolačili oči i nisu mogli čak ni da vrište.

9.

Drugi svet, drugi dan, drugo svitanje.

Tanano iverje svetlosti praskozorja tiho se pojavilo.

Nekoliko milijardi biliona tona usijanih vodoničnih jezgara u eksploziji lagano se podiglo iznad obzorja i uspelo da izgleda sitno, hladno i pomalo tmurno.

U svakom svitanju postoji trenutak kada svetlost lebdi, a svaka čarolija postaje moguća. Samo Postanje zadržava dah.

Taj trenutak minuo je na Skornšelusu Zeta kao i obično, bez ikakvih nepredviđenih događaja.

Magla je grčila površinu močvara. Močvarno drveće u njoj delovalo je sivo, visoka trska jedva se nazirala. Počivala je nepomično, kao dah zadržan u grudima.

Ništa se nije kretalo.

Tišina.

Sunce se slabašno borilo protiv magle, pokušavalo da doda malo topline ovde, udeli malo svetlosti onde, ali bilo je jasno da ga i danas očekuje uobičajeno dugo tegljenje preko neba.

Ništa se nije kretalo.

I ponovo, tišina.

Ništa se nije kretalo.

Tišina.

Ništa se nije kretalo.

Vrlo često na Skornšelusu Zeta čitavi dani prolaze na takav način, a ovo je očigledno bio jedan od njih.

Četrnaest časova kasnije sunce je beznadno počelo da tone za suprotno obzorje sa osećanjem potpuno uludo utrošenih napora.

A nekoliko časova kasnije ponovo se pojavilo, isturilo ramena i opet krenulo preko neba.

Ali ovog puta nešto se dešavalo. Madrac je upravo sreo robota.

"Zdravo, robote", rekao je madrac.

"Pih", rekao je robot i produžio da radi što i do tada, to jest da vrlo polako korača po vrlo malom krugu.

"Jesi li srećan?" upitao je madrac.

Robot je stao i zagledao se u madrac. Ovaj mu je upitno uzvrćao pogled. Bio je to očigledno vrlo glup madrac. Posmatrao ga je širom otvorenih očiju.

Posle nečega što je proračunato na deset decimala kao tačno ona dužina pauze koja će najbolje izraziti opšti prezir prema svemu što se tiče madraca, robot je nastavio da korača po malenim krugovima.

"Mogli bismo da razgovaramo", rekao je madrac. "Da li bi ti se to dopalo?"

Bio je to veliki madrac, i to verovatno vrlo visokog kvaliteta. U današnje vreme zapravo se veoma malo stvari proizvodi veštački, jer u Vaseljenu koja je beskonačno velika kao, na primer, ova u kojoj živimo, većina stvari koje se mogu zamisliti, kao i mnogo onih koje ne mogu, rastu na nekom mestu. Nedavno je otkrivena šuma u kojoj većina stabala kao plod donosi šrafci gere. Životni ciklus šrafci gerskog ploda vrlo je zanimljiv. Kada se ubere, potrebna mu je mračna i prašnja ladica u kojoj može da leži neuznemiravan godinama. Onda se jedne noći iznenada otvara, odbacuje spoljašnji sloj koji se mrvl u prašinu i prelazi u potpuno neprepoznatljiv, mali, metalni predmet sa šiljcima na oba kraja, nekom vrstom uzdužne brazde i svojevrsnom rupom za zavrtanj. Ko god naiđe na ovaj predmet, baciće ga. Niko ne zna šta bi on trebalo da mu omogući, ali Priroda, u svojoj bezgraničnoj mudrosti, verovatno radi na tome da se i ovome pronađe neka korisna svrha.

Niko ne zna ni koja je svrha života madraca. To su krupna, dobroćudna, pitoma stvorenja koja mirno i povučeno žive u močvarama Skornšelusa. Mnoge od njih love, ubijaju, suše, prevoze na razna mesta i zatim spavaju na njima. Izgleda da nikoga od njih nije briga za to i svi se zovu Zem.

"Ne bi", uzvratilo je Marvin.

"Moje ime je Zem", rekao je madrac. "Mogli bismo malo da popričamo o vremenu."

Marvin ponovo zastade u polaganom, kružnom koračanju.

"Rosa je", primetio je, "jutros pala uz naročito ogavan tresak."

Nastavio je koračanje, kao da ga je ovaj izliv reči nadahnuo na zalaženje u sveže vrhunce potištenosti i utučenosti. Tvrdoglavo je koračao. Da je imao zube, iskezio bi ih tog trenutka. Nije ih imao, pa ih nije ni iskezio. Samo koračanje dovoljno je govorilo.

Madrac je flolopovao oko robota. To je stvar koju su samo živi madraci iz močvara u stanju da izvedu i zbog toga reč nije u široj

upotrebi. Umilno je flolopovao, pokrećući čitave mase vode dok je to činio. Veselo je brbotao kroz vodu. Njegove plave i bele pruge zasvetlucaše u iznenadnom, slabašnom zraku sunca koji je neočekivano uspeo da se probije kroz maglu i mamio stvorenje da mu se okrene kako bi upilo što više topline.

Marvin je i dalje koračao.

"Čini mi se da imaš nešto na umu", rekao je flupno madrac.

"Mnogo više nego što si u stanju i da zamisliš", utučeno je rekao Marvin. "Moja sposobnost za svakovrsne umne delatnosti bezgranična je poput samog svemira. Izuzev, naravno, moje sposobnosti za sreću."

Trup, trup, nastavljao je on.

"Moju sposobnost za sreću", dodao je on, "mogao bi da uguraš u kutiju za šibice, a da ne moraš prethodno da izvadiš palidrvca."

Madrac je zaglobirao. To je zvuk koji proizvode živi madraci iz močvara kada su duboko dirnuti pričom o nečijoj ličnoj tragediji. Ta reč, prema 'Ultracelokupnom maksimegalonskom rečniku svih jezika uopšte' predstavlja i glas koji ispušta Gospodar Presvetli Sanvalvvag Holopski kada otkrije da je druge godine braka zaboravio na ženin rođendan. Pošto u istoriji postoji samo jedan Gospodar Presvetli Sanvalvvag Holopski i nikada se nije ženio, reč se koristi isključivo u negativnom ili spekulativnom smislu, a sve više jača mišljenje da 'Ultracelokupni maksimegalonski rečnik' ne vredi čak ni skupinu teretnjaka koji su potrebni da bi se prevezlo njihovo mikroukladišteno izdanje. Neobično, rečnik izostavlja i reč 'flupno', koja jednostavno označava 'na onaj način kada nešto uhvati flup'.

Madrac je ponovo zaglobirao.

"Osećam duboku utučenost u tvojim diodama", voluvnuo je madrac. (Da biste ustanovili značenje glagola 'voluvnuti', kupite primerak 'Skornšelskog močvargovora' u bilo kojoj knjižari što prodaje knjige iz neprodatih rezervi; ili, umesto toga, kupite primerak 'Ultracelokupnog maksimegalonskog rečnika', jer će onima na univerzitetu biti vrlo drago da ga se otarase i da time malo oslobode neka dragocena parkirališta.) "To me rastužuje. Trebalo bi da budeš više nalik madracima. Mi živimo miran i povučen život u močvari, gde možemo da flolopujemo i voluvamo i da razmišljamo o vlažnosti na divno flupan način. Neke među nama ubijaju, ali svi se zovemo

Zem, tako da nikada ne znamo ko je stradao i na taj način održavamo globiranje na minimumu. Zašto koračaš u krug?"

"Zato što mi se zaglavila noga", kazao je Marvin jednostavno.

"Čini mi se", rekao je madrac i saosećajno ga pogledao, "da je reč o prilično bednoj nozi."

"U pravu si", rekao je Marvin. "Zaista je bedna."

"Vuun", rekao je madrac.

"I ja mislim", rekao je Marvin, "a isto tako smatram da ti, verovatno, zamisao o robotu sa veštačkom nogom deluje prilično zabavno. Trebalo bi da to ispričaš svojim prijateljima, Zemu i Zemu, kada ih kasnije budeš sreo; smejaće se, koliko ih ja znam, iako ih, naravno, ne znam, osim što poznajem sve organske oblike života, i to mnogo bolje nego što bih voleo. Ha, ali moj život je samo kutija trulih zupčanika."

Ponovo je počeo da trupka po malenom krugu oko svoje tanušne, čelične, veštačke noge koja se okretala u blatu, ali je inače, izgleda, bila zaglavljena.

"Ali zbog čega stalno hodaš u krug?" upitao je madrac.

"Da bih to istakao", rekao je Marvin i produžio, ponovo i ponovo.

"Smatraj da si to učinio, dragi prijatelju", flurbnuo je madrac, "smatraj da si to učinio."

"Samo još milion godina", rekao je Marvin, "samo još milion godina na brzaka. Onda ću možda pokušati u suprotnom smeru. Onako za promenu, razumeš."

Duboko u svojim oprugama madrac je osećao da robot žarko želi da ga neko upita koliko dugo već tako zaludno i beskorisno korača i, tiho flurbnuvši, on je to i učinio.

"Oh, samo nešto malo preko milion i po koraka, samo nešto malo preko", rekao je Marvin veselo; "pitaj me da li se ikada dosađujem, hajde, pitaj me."

Madrac ga je upitao.

Marvin nije obratio pažnju na pitanje, samo je nastavio da korača sa još većim žarom.

"Jednom sam održao govor", rekao je iznenada i bez ikakve veze sa prethodnom temom. "Možda ti nije jasno zbog čega to pominjem, ali to je zato što moj mozak radi fenomenalno brzo, tako da sam ja po gruboj proceni trideset milijardi puta pametniji od tebe. Dopusti mi

da ti dam jedan primer. Zamisli neki broj, bilo koji."

"Ovaj, pet", rekao je madrac.

"Pogrešno", odvratio je Marvin. "Vidiš?"

Ovo je ostavilo izuzetan utisak na madrac i on je shvatio da se nalazi u prisustvu po svemu izuzetnog uma. Vilomavo je čitavom dužinom i pravio uzbuđene talasiće u svojoj mirnoj, algama prekrivenoj bari.

Gupnuo je.

"Ispričaj mi", zamolio je, "o govoru koji si održao, jedva čekam da to čujem."

"Primljen je vrlo loše", rekao je Marvin, "iz mnogobrojnih razloga. Održao sam ga", dodao je i zastao da nespretno, sakato mahne rukom koja nije baš bila u najboljem stanju, ali je izgledala bolja od druge koja mu je bila beznadežno prikovana uz levi bok, "tamo preko, na otprilike milju odavde."

Pokazivao je onoliko dobro koliko je mogao i očigledno se trudio da jasno pokaže kako to čini onoliko dobro koliko može, kroz maglu, preko trske, u deo močvare koji je izgledao potpuno isto kao i bilo koji drugi deo močvare.

"Tamo", ponovio je. "Bio sam u to vreme poprilično slavna ličnost."

Ushićenje obuze madrac. Nikada nije čuo da su na Skornšelusu Zeta držani govori, a kamoli još da ih je držala neka slavna ličnost. Voda je prskala na sve strane, a kroz leđa mu je prolazila radosna drhtavica.

Učinio je nešto što madraci čine veoma retko. Sakupivši svako zrnce snage, okrenuo je svoje četvrtasto telo, podigao ga u vazduh i drhtavo ga držao tamo nekoliko sekundi dok je virio kroz maglu, iznad trske, prema onom delu močvare koji je Marvin pokazivao, primetivši, bez razočaranja, da izgleda savršeno isto kao i bilo koji drugi deo močvare. No, ovaj napor bio je preveliki i on se svalio nazad u baru, preplavivši Marvinina mlazom smrdljivog blata, treseta i močvarnog bilja.

"Bio sam slavna ličnost", tužno je mrmljao, "nakratko, zbog svog čudesnog, mada žalosno uvredljivog bega od sudbine gotovo jednake smrti u srcu usijanog sunca. Na osnovu mog stanja", dodao je, "možeš da zaključiš koliko je moj beg bio za dlaku. Spasao me je

trgovac starim gvožđem, zamisli samo. Evo mene, mozga, veli... ah, nije bitno."

Nekoliko sekundi divlje je koračao.

"On je bio taj koji me je snabdeo ovom nogom. Odvratno, zar ne? Prodao me je zoološkom vrtu umova. Bio sam tamo glavni eksponat. Morao sam da sedim na sanduku i da ponavljam priču svog života, a ljudi su mi govorili da se razvedrim i da mislim na lepše stvari. 'Nasmeši se malo, robotiću', dovikovali su mi, 'hajde zakikoći se bar malo'. Objasnio bih im da je za dovođenje osmeha na moje lice potrebno dobrih par sati rada kovačkim čekićem, što im je silno prijalo."

"Govor", podsećao ga je madrac. "Žudim da čujem govor koji si održao u močvari."

"Preko močvare bio je sagrađen most. Kiberstrukturni hipermost, dugačak stotinama milja, za prelazak jonskih bagija i teretnjaka preko močvare."

"Most", kvirulnuo je madrac, "ovde, u močvari?"

"Most", potvrdio je Marvin, "ovde, u močvari. Trebalo je da revitalizuje ekonomiju Skornšeluskog sistema. Potrošili su čitavu ekonomiju Skornšeluskog sistema da bi ga sagradili. Mene su zamolili da ga otvorim. Jadne budale."

Počela je blaga kiša, fina vodena prašina koja je klizila kroz maglu.

"Stajao sam na platformi. Most se pružao stotinama milja preda mnom i stotinama milja iza mene."

"Da li je blistao?" oduševljavao se madrac.

"Blistao je."

"Da li se veličanstveno prostirao miljama?"

"Veličanstveno se prostirao miljama."

"Da li se pružao poput srebrne niti, daleko u nevidljivu maglu?"

"Da", rekao je Marvin, "želiš li ti da saslušaš ovu priču?"

"Želim da čujem tvoj govor", rekao je madrac.

"Evo šta sam kazao. Rekao sam: 'Voleo bih da kažem da je veliko zadovoljstvo, čast i povlastica za mene što otvaram ovaj most, ali ne mogu, jer su mi kola za laganje u kvaru. Mrzim vas i prezirem sve zajedno, a sada proglašavam ovu nesrećnu kiberstrukturu otvorenom i neka bude najgora moguća uvreda svima onima koji ga

neodgovorno pređu.' Onda sam se uključio u kola za otvaranje."

Marvin zastade, prisativši se tog trenutka.

Madrac je flurovao i glurao. Flolopovao je, gupao i vilomovao, a ovo poslednje činio je na naročito flupan način.

"Vuun", vurnuo je najzad, "a da li je sve izgledalo veličanstveno?"

"Uglavnom veličanstveno. Čitav most, dugačak hiljadu milja, srušio se u blistavim delovima i tužno potonuo u blatište, povukavši sve za sobom."

Nastala je tužna i neprijatna pauza u razgovoru, tokom koje kao da je sto hiljada ljudi neočekivano reklo 'vup', a iz neba je izronila grupa belih robota, u vojnoj formaciji nalik na maslačkovo seme koje klizi niz vetar. Jedan siloviti trenutak kasnije svi su se našli tu, u močvari, odvojili Marvinovu veštačku nogu i ponovo nestali u svom brodu koji je učinio gromko 'fup'.

"Jesi li video sa kakvim stvarima ja moram da se nosim?" upitao je Marvin razgoberovanog madraca.

Trenutak kasnije, roboti su se iznenada ponovo pojavili za još jedan silovit napad, ali ovog puta, kada su došli, madrac je bio sam u močvari. Uplašeno i zgranuto flolopovao je po okolini. Gotovo se zalurglovao od straha. Uspravio se da pogleda preko trske, ali ništa se nije moglo videti, ni robot, ni blistavi most, ni brod, samo još trske. Osluškivao je, ali u vetru nije bilo nikakvog zvuka osim uobičajenih glasova poluludih etimologa koji su se dozivali po tmurnom blatištu.

10.

Telo Artura Denta se okretalo.

Oko njega, Vaseljena se razbila u milion svetlucavih komadića, a svaki odlomak za sebe vrteo se nemo kroz prazninu i odražavao na svojoj srebrnoj površini poneki deo plamećeg pomora vatre i uništenja.

Onda je tmina u pozadini Vaseljene eksplodirala, dok se njen svaki pojedinačni komad pretvorio u gnevni, zadimljeni pakao.

Ništavilo u pozadini tmine u zaleđu skršene Vaseljene se rasprсло, a iza ništavila iza tmine iza skršene Vaseljene pojavila se najzad tamna prilika jednog ogromnog čoveka koji je govorio reči što su zvučale izuzetno značajno.

"To su, tada", govorila je prilika iz jedne izuzetno udobne fotelje, "bili ratovi Krikita, najužasnije razaranje koje je ikada zadesilo našu Galaksiju. Ono što ste doživeli..."

Slartibartfast prolebde, mašući.

"To je samo dokumentarac", viknuo je on. "I to tek manji deo. Strašno mi je žao, pokušavam da premotam traku..."

"...predstavlja ono što su milijarde i milijarde nevinih..."

"Nemojte", doviknuo je Slartibartfast, ponovo prolebdevši pored njih i grozničavo petljajući oko neobične stvari koju je ugurao u zid sobe informacionih opsena i koja je, u stvari, još bila ugurana na istom mestu, "pristati da prihvatite išta na ovoj tački."

"...ljudi, živi stvorovi, vaši bližnji..."

Muzika ponovo izbi - bila je to izuzetna muzika, sa izuzetnim sazvučjima. A iza čoveka, lagano, tri visoka stuba počеше da iskrsavaju iz magle koja se izuzetno kovitlala.

"...iskusile, preživele ili - mnogo češće - nisu preživele. Razmislite o tome, prijatelji moji. I nemojte zaboraviti - za koji trenutak predložiću vam način na koji ćemo moći da se sećamo zauvek - da je pre ratova Krikita ova Galaksija bila retko divna stvar, srećna Galaksija!"

Na toj tački muzika je naprosto poludela.

"Srećna Galaksija, prijatelji moji, kao što su to Dveri Vikita!"

Tri stuba sada su se jasno uzdizala, tri stuba na koje su odozgo bila postavljena još dva dela na način koji je delovao neverovatno poznato Arturovom zbunjenom mozgu.

"Tri stuba", grmeo je čovek. "Čelični stub, koji predstavlja snagu i moć Galaksije!"

Svetlosti reflektora blesnuše i zaigraše ludačku igru po stubu koji se nalazio sa leve strane i bio napravljen od čelika ili nečega što je neodoljivo podsećalo na čelik. Muzika je treštala i odzvanjala.

"Plastični stub", izjavio je čovek, "koji predstavlja galaktičke snage nauke i razuma!"

Drugi reflektori plesali su na neobičan način po desnom, prozirnom stubu stvarajući u njemu vrtoglave šare, kao i iznenadnu, neodoljivu želju za sladoledom u truhu Artura Denta.

"I", produžio je gromoviti glas, "drveni stub, koji predstavlja..." a u ovoj tački njegov glas postao je jedva primetno promukao od divnih osećanja, "oličenje snage prirode i duhovnosti."

Svetlosti izdvojiše središnji stub. Muzika je hrabro prešla u nešto neizrecivo.

"Oni zajedno nose", kovitlao se glas, približavajući se vrhuncu, "Zlatnu sponu Napretka i Srebrnu sponu Mira!"

Čitavo ustrojstvo bilo je sada preplavljeno vrtoglavom igrom svetlosti, a muzika je u međuvremenu, na sreću, otišla daleko iza granica čujnosti. Povrh tri stuba dve blistave spone stajale su i prelivale se u svetlosti. Činilo se da na njima sede devojke ili je možda trebalo da to budu anđeli. Ali anđele obično predstavljaju sa više odeće.

Iznenada dramatična tišina obuhvati ono što je trebalo da bude kosmos, a svetlosti se zatamniše.

"Ne postoji nijedan svet", poigravao je čovekov uvežbani glas, "nijedan civilizovani svet u Galaksiji gde ovaj simbol čak i danas nije duboko poštovan. Čak i na primitivnim svetovima on opstaje u rasnim sećanjima. To je ono što su sile Krikita uništile i ono što će držati njihov svet zaptiven od sada pa do kraja večnosti!"

S osmehom, čovek pokaza model Dveri Vikita. Bilo je krajnje teško proceniti razmeru u čitavom tom izuzetnom spektaklu, ali činilo se da je model visok otprilike tri stope.

"Naravno, nije reč o pravom Ključu. On je, kao što svi znaju, uništen, bačen u kovitlac prostorvremena i izgubljen zauvek. Ovo je divna imitacija, izrađena rukom veštih zanatlija, prekrasno sklopljena pomoću drevnih zanatskih tajni u stvar za uspomenu koju ćete

posedovati sa ponosom, u znak sećanja na one koji su pali i u počast Galaksije - naše Galaksije - za koju su umrli..."

U tome trenutku Slartibartfast je ponovo prolebdeo pored njih.

"Našao sam", rekao je, "možemo da preskočimo ovu glupost. Nemojte pristajati i to je sve."

"A sada, naklonimo glave da bismo odali...", počeo je glas, a onda je ponovo izgovorio sve to, samo mnogo brže i unatraške.

Svetlosti se pojaviše i nestaše, stubovi iščezoše, čovek koji je sad nerazumljivo blebetao rasplinu se u ništavilo, a Vaseljena se glatko sklopi u celinu oko njih.

"Jeste li shvatili opšti smisao?" upitao je Slartibartfast.

"Zapanjen sam", uzvratio je Artur, "i zbunjen."

"Ja sam zaspao", reče Ford i uplovi na poprište zbivanja u tom trenutku. "Jesam li nešto propustio?"

Iznenada su se obreli na nepouzdanjivici neke jezivo visoke padine. Vetar je brisao preko njihovih lica i povrh zaliva u kome su se naglo pojavljivali ostaci jedne od najvećih i najmoćnijih ratnih flota koje su ikada sagrađene u Galaksiji. Nebo je bilo mutno ružičasto i tamnilo je, zadobivši neku prilično čudnovatu boju, dok nije postalo tmastoplavo i, konačno, crno. Dim je kuljao i kovitlao se iz svega toga neverovatnom žestinom.

Stvari su se sada događale toliko brzo da ih je gotovo bilo nemoguće pratiti, a kada je, ubrzo potom, divovski međuzvezdani bojni brod pojurio od njih kao da su mu kazali 'bu!', to su prepoznali kao tačku na kojoj su se uključili.

A onda su zbivanja stala da teku prebrzo, slična kakvom videotaktilnom kovitlacu koji ih je dodirivao i njihao kroz stoleća galaktičke istorije, drhtav, treperav, uzvitlan. Zvuci su prešli u tanano cijukanje.

Tu i tamo, u sve gušćem haosu događanja, nazirali su jezive katastrofe, duboke, užasne, kataklizmičke udare, a svi su oni bili povezani sa izvesnim slikama koje su se stalno ponavljale, jedinim slikama koje su se jasno ocrtavale u lavini uskovitlane istorije: Dveri Vikita, malena, tvrda, crvena lopta i čvrsti, beli roboti, a uz njih nešto nerazaznatljivo, nešto poput tamnog oblaka.

Ali još jedno osećanje jasno se uzdiglo iz pištave jurnjave vremena.

Kao što lagani niz škljocaja, kada se ubrzava, prestaje da podseća na pojedinačno škljocanje i postepeno počinje da zvuči poput jedinstvenog i neprekidnog tona, tako je niz zasebnih utisaka ovde zadobijao izgled zajedničkog osećanja - a opet to nije bilo osećanje. Ukoliko je i bilo osećanje, delovalo je potpuno bezosećajno. Bila je to mržnja, neumoljiva mržnja. Bilo je hladno, ne onako kako je hladan led, nego onako kako je zid hladan. Bilo je bezlično, ne poput nasumičnog udarca pesnice u gomili, već poput kartice za parkiranje koju izdaje kompjuter. I bilo je smrtonosno, ne poput metka ili noža, već poput zida od cigle preko linije ekspresnog voza.

I kao što ton koji raste menja osobine i poprima nova saglasja kako raste, tako se činilo i da ovo bezosećajno osećanje prerasta u nepodnošljivi, bezglasni vrisak i iznenada prelazi u urlik krivice i osujećenosti.

A onda je iznenada prestalo.

Stajali su na tihom vrhu brežuljka jedne mirne večeri.

Sunce je zalazilo.

Svuda oko njih blago ustalasani zeleni predeo lagano se gubio u daljini. Ptice su pevale šta misle o svemu tome, a opšte raspoloženje izgleda da im je bilo dobro. Malo dalje mogao se čuti zvuk dece koja su se igrala, a još malo dalje od mesta sa koga je prividno dopirao taj zvuk, u prigušenoj svetlosti sutona razabirali su se obrisi malog grada.

Činilo se da se grad uglavnom sastoji od omanjih kuća sagrađenih od belog kamena. Obrisi su im bili blago zaobljeni.

Sunce je gotovo sasvim zašlo.

Kao da dopire niotkuda, otpoče muzika. Slartibartfast pritisnu jedan prekidač i muzika prestade.

Nekakav glas je rekao: "Ovo..." Slartibartfast pritisnu prekidač i glas zamuknu.

"Ja ću vam ispričati o svemu tome", rekao je lagano. Mesto je bilo mirno. Artur se osećao srećno. Čak je i Ford delovao zadovoljno. Jedno vreme su koračali u pravcu grada; informaciona opsena trave bila je prijatna i meka pod njihovim nogama, a informaciona opsena cveća mirisala je slatko i divno. Samo je Slartibartfast delovao

uznemireno i neraspoloženo.

Zastao je i podigao pogled.

Iznenada je Arturu palo na pamet da, pošto su došli na kraj, da se tako izrazimo, ili, bolje rečeno, na početak, svih užasa koje su nejasno iskusili, mora da će se dogoditi nešto jezivo. Bio je potresen mislju da bi se nešto jezivo moglo dogoditi na tako idiličnom mestu. I on je podigao pogled. Na nebu nije bilo ničega.

"Neće valjda da napadnu ovo mesto?" upitao je. Shvatao je da korača kroz običan snimak, ali ipak se osećao uznemireno.

"Ovo mesto niko neće napasti", rekao je Slartibartfast glasom koji je neočekivano zadrhtao od osećanja, "ovo je mesto na kome je sve počelo. Ovo je srce svega. Ovo je Krikit."

Gledao je u nebo.

Nebo je, od jednog obzorja do drugog, od istoka do zapada, od severa do juga, bilo potpuno i savršeno crno.

11.

Trup trup.

Bzzz.

"Stojim vam na usluzi."

"Umukni."

"Hvala."

Trup trup trup trup trup.

Bzzz.

"Hvala vam što činite jednostavna vrata srećnim."

"Želim da ti sve diode istrunu."

"Hvala vam. Prijatno."

Trup trup trup trup.

Bzzz.

"Veliko je zadovoljstvo za mene da vam se otvorim..."

"Zarkuj se!"

"...i da se ponovo zatvorim, svesna da sam dobro obavila posao."

"Rekoh, zarkuj se!"

"Hvala vam što ste saslušali ovu poruku."

Trup trup trup trup.

"Vup."

Zaphod prestade da trupka. Danima je već trupkao po 'Zlatnom srcu' i do sada mu nijedna vrata nisu kazala 'vup'. Nije to bila ona vrsta stvari koje govore vrata. Bila je previše sažeta. Osim toga, nije bilo dovoljno vrata za tako nešto. Zvučalo je kao da je sto hiljada ljudi reklo 'vup', što ga je zbunilo, jer bio je jedina osoba na brodu.

Bilo je mračno. Većina brodskih sistema koji nisu bili neophodni bila je isključena. Brod je bez svrhe lutao po udaljenoj oblasti Galaksije, duboko u mastiljavoj tmuni kosmosa. Pa, kojih je onda to sto hiljada ljudi moglo da se pojavi i potpuno neočekivano kaže 'vup'?

Obazro se, pogledao uz hodnik i niz njega. Sve je bilo u dubokim senkama. Samo su se blede nazirali ružičasti obrisi vrata koja su svetlucala u mraku i treptala kad god bi govorila, iako je isprobao sve što je mogao da smisli da ih osujeti u tome.

Svetla su bila pogašena, tako da su njegove glave mogle da izbegnu gledanje jedna u drugu, tim pre što nijedna od njih trenutno nije predstavljala naročito zabavan prizor, niti je to uopšte bilo tako

otkako je počinio grešku i zagledao se u sopstvenu dušu.

To je zaista bila greška.

Bio je to kasno jedne noći - razume se.

Prethodno je imao težak dan - razume se.

Na brodskom ozvučenju svirala je setna muzika - razume se.

A on je, razume se, bio pomalo pijan.

Drugim rečima, stekli su se svi uobičajeni uslovi za pretraživanje kutaka duše, ali, svejedno, bila je to greška.

Dok je sada stajao sam u mračnom hodniku, prisetio se tih trenutaka i uzdrhtao. Jedna njegova glava pogledala je u jednom smeru, a druga u drugom, i obe su zaključile da je najbolje krenuti u suprotnom smeru.

Osluškiavao je, ali nije mogao ništa da čuje.

Sve što se začulo bilo je 'vup'.

Činilo se da je to užasno dalek put za užasno velik broj ljudi samo da bi rekli jednu jedinu reč.

Uznemireno je pošao prema mostu. Tamo se bar osećao kao da drži stvari u svojim rukama. Ponovo je zastao. Osećao se tako da mu se uopšte nije činilo da je najpogodnija osoba za držanje stvari u svojim rukama.

Prvi šok koji je doživeo tog trenutka, pomislio je, vrativši se u mislima u prošlost, odnosio se na otkriće da, zapravo, poseduje dušu.

U stvari, on je uvek više ili manje verovao da je ima, kao što je posedovao i sve ostale normalne stvari - štaviše, da ima dve duše - ali iznenadno otkriće stvari koja se komešala negde duboko u njemu zadalo mu je ozbiljan udarac.

A potom mu je još jedan udarac zadalo otkriće (to je bio drugi šok) da ona nije baš onako divna kao što je on smatrao da čovek na njegovom položaju ima prirodno pravo da očekuje.

Potom je pomislio na to kakav je, zapravo, taj položaj i ponovni šok gotovo ga je nagnao da prospe piće. Brzo ga je ispio pre nego što mu se dogodi nešto ozbiljnije. Zatim je na brzinu popio još jedno da pođe za prvim i proveriti da li je sa njim sve u redu.

"Sloboda", kazao je glasno.

U tom trenutku Trilijan se pojavila na mostu i oduševljeno kazala nekoliko stvari o temi slobode.

"Ne mogu da iziđem nakraj sa njom", rekao je muklo i poslao treće piće dole da vidi zbog čega drugo još nije javilo ništa o stanju prvog. Nesigurno se zagledao u obe Trilijane i zaključio da mu se više sviđa ona sa desne strane.

Sasuo je još jedno piće niz grlo, sa planom da ono uz put sretne prethodno, da se udruži sa njim, pa da zajedno navale na drugo da se sabere. Potom bi sva tri otišla u potragu za prvim i porazgovarala sa njim.

Nije bio siguran da li je četvrto piće sve to razumelo i zato je poslao i peto da detaljnije objasni plan, pa šesto za moralnu podršku.

"Previše piješ", rekla je Trilijan.

Njegove glave sudarile su se dok su pokušavale da slože njih četiri, koje su sada videle, u jednu osobu. Odustao je od toga, zagledao se u navigacioni ekran i zaprepastio se kada je video toliko zvezda.

"Uzbuđenja, pustolovine i stvarno lude stvari", promrmljao je.

"Čuj", rekla je glasom punim saosećanja i sela pored njega, "sasvim je shvatljivo da ćeš se neko vreme osećati pomalo bez ikakve svrhe."

Zaljuljao se. Nikada do sada nije video da neko sedi na sopstvenom krilu.

"Au", rekao je i popio još jedno piće.

"Dovršio si poslanstvo u kome si učestvovao godinama."

"Nisam učestvovao. Pokušavao sam da ga izbegnem."

"Ipak si ga završio."

Zagroktao je. Izgleda da se u njegovom stomaku održavala strašna žurka.

"Mislim da je ono dovršilo mene", rekao je. "Evo me ovde, ja sam Zaphod Bibbroks, mogu da pođem kuda god želim, da radim šta god želim. Imam najbolji brod u poznatoj Vaseljeni, devojkicu sa kojom se izgleda odlično slažem..."

"Misliš?"

"Koliko ja vidim. Nisam baš stručnjak za međuljudske odnose."

Trilijan podiže obrve.

"Ja sam", dodao je, "strašan dasa, mogu da učinim šta god hoću, jedino što nemam blage veze šta."

Zastao je.

"Jedno je", dodao je potom, "iznenada prestalo da vodi do drugog", a onda je, kao da želi da protivureči tome, popio još jedno piće i smandrljao se nespretno sa stolice.

Dok je spavao, Trilijan se dala u malu potragu po brodskom primerku 'Autostoperskog vodiča kroz Galaksiju'. On je davao određene savete u vezi sa pijanstvom.

'Prepusti mu se', pisalo je tamo, 'i srećno.'

Ta tačka bila je povezana sa stavkom o veličini Vaseljene i načinima na koje se može izići nakraj sa njom.

A onda je našla zapis o Han Vavelu, egzotičnoj planeti za odmore, jednom od čuda Galaksije. Han Vavel je svet koji se uglavnom sastoji od zadivljujućih ultraluksuznih hotela i kazina, koji su svi nastali prirodnom erozijom izazvanom kišom i vetrom.

Verovatnoća da se to dogodi iznosi, manje ili više, jedan prema beskonačno. Nije poznato kako se to dogodilo, jer nijedan od geofizičara, stručnjaka za statističku teoriju verovatnoće, meteoranalitičara i bizarologa kojima je toliko stalo da istraže ovu pojavu nije dovoljno bogat da živi tamo.

"Sjajno", pomislila je Trilijan, a posle svega nekoliko sati veliki, beli svemirski brod nalik na cipelu lagano se spuštao sa neba pod blistavim, vrelinim suncem prema živo obojenom peščanom kosmodromu. Brod je, očigledno, izazvao na površini pravu senzaciju i Trilijan je uživala u tome. Čula je Zaphoda kako se muva negde po brodu i zvižduće.

"Kako si?" upitala je preko opšteg razglasa.

"Odlično", veselo je uzvratio, "stvarno sjajno."

"Gde si?"

"U kupatilu."

"Šta radiš tamo?"

"Zaključao sam se."

Posle sat ili dva postalo je jasno da je stvar ozbiljna i brod se vratio u nebo, uopšte ne otvorivši ulaz.

"Haj-ho", rekao je kompjuter Edi.

Trilijan je strpljivo klimnula, nekoliko puta zalupkala prstima i pritisnula prekidač interkoma.

"Izgleda da zabava na silu verovatno nije ono što ti je potrebno u

ovom trenutku."

"Verovatno nije", odgovorio je Zaphod sa mesta na kome se nalazio, gdegod to bilo.

"Mislim da će ti nešto fizičkog napora pomoći da se otvoriš."

"Ako ti tako misliš, mislim i ja", rekao je Zaphod.

'Rekreacione nemogućnosti' bio je naslov koji je zapao Trilijan za oko kada je ubrzo potom sela da bi ponovo prelistala 'Vodič'; dok je 'Zlatno srce' neverovatnom brzinom žurilo u neodređenom pravcu, nalila je sebi čašu nečega, što se uopšte nije moglo piti, iz nutritivnog uređaja za pića i stala da čita o tome kako se sve može leteti.

Evo šta 'Autostoperski vodič kroz Galaksiju' ima da izjavi na temu letenja.

Postoji veština letenja, kaže on, ili, tačnije rečeno, štos.

Štos je u tome da naučite kako da se bacite na zemlju i da je promašite.

Izaberite lep dan, predlaže 'Vodič', i pokušajte.

Prvi deo je lak.

Potrebno je jednostavno da se bacite napred svom svojom težinom, voljni da ne mislite da će boleti.

To jest, boleće ukoliko ne budete uspeli da promašite zemlju.

Ljudi uglavnom ne uspevaju da promaše zemlju, a ukoliko uporno pokušavaju, postoji verovatnoća da će njihov neuspeh biti prilično bolan.

Očigledno, najveće teškoće donosi drugi deo svega toga, promašivanje.

Problem leži u tome što morate promašiti zemlju slučajno. Ne vredi pokušavati da namerno promašite zemlju, jer neće uspeti. Nešto mora da vam iznenada skrene pažnju kada stignete na pola puta, tako da više ne razmišljate o padanju, niti o zemlji, niti o tome koliko će boleti ukoliko ne budete uspeli da je promašite.

Izuzetno je teško skrenuti pažnju sa te tri stvari tokom delića sekunde koji vam je na raspolaganju. Zbog toga većina ljudi ne uspeva i otuda konačno razočaranje u taj uzbudljivi i spektakularni sport.

Ukoliko, ipak, budete imali dovoljno sreće da vam u ključnom

trenutku pažnju skrene, recimo, par divnih nogu (pipaka, pseudopodija i tako dalje, već u zavisnosti od roda i/ili ličnog ukusa) ili ako u vašoj okolini eksplodira bomba ili ukoliko budete videli da po obližnjoj grančici mili izuzetno retka vrsta bubašvabe, tada ćete od zaprepašćenja potpuno promašiti zemlju i ostati da lebdite nekoliko inča iznad nje na način koji će možda izgledati pomalo blesavo.

To je trenutak ogromne i osjetljive usredsređenosti.

Lebdite i ljuškajte se, ljuškajte se i lebdite.

Odagnajte sve pomisli na sopstvenu težinu i dopustite svom telu da jednostavno odlebdi na veću visinu.

Ne slušajte ono što će drugi govoriti u tom trenutku, jer verovatno neće reći ništa što bi vam moglo pomoći.

Najverovatnije će reći nešto poput: "Bože moj, pa nije moguće da letiš!"

Izuzetno je značajno da im ne poverujete, inače će iznenada biti u pravu.

Lebdite sve više i više.

Probajte da se zanjišete dva-tri puta, najpre lagano, a potom lebdite iznad vrhova krošnji, ravnomerno pri tom dišući.

NEMOJTE NIKOME MAHATI.

Kada ovo budete ponovili nekoliko puta, otkriće da vam je sve lakše i lakše da dostignete trenutak skretanja pažnje.

Naučićete sve o tome kako da kontrolišete svoj let, brzinu, kako da manevrišete, a što je u tome da nikad ne razmišljate previše o onome što želite da učinite, nego da jednostavno pustite da se to dogodi kao da vam je svejedno.

Naučićete i kako da slećete na valjan način, a to je nešto u čemu ćete se verovatno zeznuti, i to gadno zeznuti, kada budete pokušali prvi put.

Postoje privatni klubovi za letenje koji će vam pomoći da ovladate svim važnim tehnikama skretanja pažnje. Oni unajmljuju ljude sa najčudnijim zamislima da iskaču iza žbunja i da ih izlažu i/ili objašnjavaju u ključnom trenutku. Malo je pravih autostopera koji će moći da se učlane u ove klubove, ali određeni broj njih mogao bi da dobije privremeno zaposlenje u njima.

Trilijan je ovo čežnjivo čitala i konačno uz oklevanje zaključila da

Zaphod nije baš u pravom raspoloženju da pokuša da leti, ili da korača kroz planinske padine ili da natera brantisvogansku administrativnu službu da zavede u knjige promenu adrese, što su bile druge stvari nabrojane u rubrici 'Rekreacione nemogućnosti'.

Umesto toga, odvezla je brod do Alosimaniusa Sineke, sveta leda, snega, zasenjujuće lepote i jezive hladnoće. Putovanje sa snežnih zaravni Liske do vrha piramide ledenih kristala Sastantue dugo je i isprpljujuće, ali pogled sa vrha, pogled koji obuhvata polja glečera Stin, svetlucavu planinu Prizme i udaljene, razigrane, bestelesne svetlosti leda jedan je od onih koji najpre slede um, a potom ga lagano puštaju u dotad neviđena obzorja lepote. Trilijan pomisli kako bi joj se baš svidelo da joj se um sledi, a potom lagano bude puštan u dotad neviđena obzorja lepote.

Spustili su se na nisku orbitu.

Pod njima je ležala srebrnasto bela divota Alosimaniusa Sineke.

Zaphod je ostao u krevetu sa jednom glavom ispod jastuka, dok je druga rešavala ukrštene reči do kasno u noć.

Trilijan je ponovo strpljivo klimnula, izbrojala do dovoljno visokog broja i rekla sebi da je sada najvažnije navesti Zaphoda na razgovor.

Pripremila je sve za to tako što je isključila simptome iz robotske kuhinje i pripremila najdivnija jela koja je mogla da smisli - nežno začinjeno meso, mirisno voće, prekrasne sireve, izvrsna aldebaranska vina.

Odnela mu je sve to i upitala ga da li bi voleo da porazgovara sa njom.

"Zarkuj se odatle", odvratio je Zaphod.

Trilijan je strpljivo klimnula za svoj račun, izbrojala do još većeg broja, blago odložila poslužavnik u stranu, otišla u transportnu komoru i teleportirala se do đavola iz njegovog života.

Nije čak ni programirala koordinate, nije imala pojma kuda ide, naprosto je otišla - nasumični niz tačaka koje su letele Vaseljenom.

"Sve je", rekla je sebi kada je pošla, "bolje od ovoga."

"Baš lepo", promrmlijao je Zaphod za sebe, okrenuo se na drugu stranu i nije uspeo da zaspi.

Sledećeg dana besciljno je lutao praznim brodskim hodnicima, pretvarajući se da ne traga za njom, iako je znao da nije tamo. Prenebregao je nezadovoljne zahteve kompjutera da sazna šta se

to, do đavola, dešava tako što je na dva njegova izlazna kraja postavio mali uređaj za ućutkivanje.

Posle izvesnog vremena počeo je da gasi svetla. Nije bilo ničega što se moglo videti. Ništa se nije dešavalo.

Dok je jedne noći ležao u krevetu - a sada je na brodu noć bila bukvalno neprekidna - odlučio je da se sabere, da dovede stvari u odgovarajuće stanje. Oštro je ustao i počeo da oblači odelo. Zaključio je da u Vaseljeni mora da postoji neko ko se oseća bednije, potištenije i usamljenije od njega i odlučio je da krene u potragu za njim.

Na pola puta do mosta setio se da je to najverovatnije Marvin, pa se vratio u krevet.

Nekoliko časova potom, dok je razočarano trupkao mračnim hodnicima i psovao vesela vrata, začuo je 'vup' i to ga je vrlo uznemirilo.

Sav napet, naslonio se na zid hodnika i namršito se poput čoveka koji pokušava da upotrebi vadičep pomoću telekineze. Naslonio se vrhovima prstiju na zid i osetio neuobičajene vibracije. Sada je sasvim jasno mogao da čuje blage šumove, a razabrao je i odakle dopiru - dolazili su sa mosta.

Pokretao je ruku duž zida i napipao nešto što ga je silno oraspoložilo. Pomerio se još malo dalje, tiho.

"Kompjuteru?" prošaptao je.

"Mmmm?" upitao je kompjuterski terminal koji mu je bio najbliži, isto tako tiho.

"Ima li nekoga na brodu?"

"Mmmm", uzvratio je kompjuter.

"Ko je to?"

"Mmmm mmm mmmm", odgovorio je kompjuter.

"Šta?"

"Mmmm mmmm mm mmmmmmmmm."

Zaphod je zagnjurio jedno od svojih lica u dve šake.

"Oh, Zarkone", promrljao je za sebe. Potom je pogledao duž hodnika prema ulazu na komandni most, preko tamnog rastojanja, odakle je dopiralo sve više sve određenijih zvukova i gde su bili smešteni blokirani izlazi.

"Kompjuteru", ponovo je prosiktao.

"Mmmmm?"

"Kada te budem oslobodio blokade..."

"Mmmmm."

"Podseti me da tresnem sebe po ustima."

"Mmmmm?"

"Bilo kojim. A sada mi reci ovo. Jedan za da, dva za ne. Da li je opasno?"

"Mmmm."

"Jeste?"

"Mmmm."

"Nisi slučajno rekao 'mmmm' samo jednom?"

"Mmmm mmmm."

"Hmmmm."

Prikrao se za nekoliko inča uz hodnik, kao da bi radije otišao nekoliko jardi niz njega, što je i bilo tačno.

Našao se na dva jarda od vrata koja su vodila na most, kada je iznenada, na svoj užas, shvatio da će biti ljubazna prema njemu i ukopao se u mestu. Nije mogao da isključi kola za ljubaznost brodskih vrata.

Ovaj ulaz nije se neposredno mogao videti sa mosta zbog naročito uvrnutog načina na koji je ovaj bio konstruisan, tako da se on mogao nadati da će ući neprimećen.

Očajno se naslonio na zid i izgovorio nekoliko reči koje su šokirale njegovu drugu glavu.

Osmotrio je mutno ružičasti okvir vrata i otkrio da u tami hodnika može da prevari senzorsko polje koje se pružalo u hodnik i govorilo vratima kada bi se pred njima našao neko za koga se moraju otvoriti i pozdraviti ga nekom veselom i ugodnom primedbom.

Ponovo se priljubio uza zid i počeo da se primiče vratima, spljoštivši grudi što je više mogao da ne bi zakačio vrlo, vrlo nejasnu granicu polja. Zadržao je dah i čestitao sebi što je poslednjih dana ležao u krevetu i kukumavčio umesto da je pokušao da rastera setu vežbama na federima u brodskoj gimnastičkoj sali.

Onda je shvatio da će u toj tački morati da progovori.

Nekoliko puta udahnuo je što je pliće mogao, a onda je rekao što je brže i tiše mogao: "Vrata, ako me čujete, recite to vrlo, vrlo tiho."

Vrlo, vrlo tiho vrata su promrmijala: "Čujemo te."

"Dobro. A sada, za koji trenutak, zatražiću da se otvorite. Kada se otvorite, ne želim da kažete da ste uživala u tome, u redu?"

"U redu."

"I ne želim da mi kažete da sam usrećio jednostavna vrata, ili da je za vas bilo zadovoljstvo da se otvorite za mene i uživanje da se ponovo zatvorite, svesne da ste dobro obavile posao, u redu?"

"U redu".

"I ne želim da mi poželite prijatno, razumete?"

"Razumemo."

"U redu", rekao je Zaphod i sav se napeo. "Otvorite se."

Vrata su tiho skliznula u stranu. Zaphod se tiho provukao kroz njih. Vrata su se tiho zatvorila za njim.

"Jeste li tako želeli, gospodine Biblbokse?" upitala su vrata glasno.

"Želim da zamislite", rekao je Zaphod grupi robota koji su se u tom trenutku okrenuli i zagledali u njega, "da u ruci imam izuzetno moćan blasterski pištolj zgrom-i-puc."

Nastala je užasno ledena i divlja tišina. Roboti su ga posmatrali svojim jezivim, mrtvim očima. Stajali su sasvim nepomično. U njihovom držanju bilo je nečega što je snažno nagoveštavalo smrt, naročito u očima Zaphoda, koji nikada ranije nije video nijednog od njih, niti je čak uopšte čuo za njih. Ratovi Krikita pripadali su drvenoj prošlosti Galaksije, a Zaphod je proveo najveći deo časa iz rane istorije razrađujući kako da stupi u seksualne odnose sa devojčicom iz kiberodeljka koji se nalazio pored njegovog, a pošto je njegov kompjuter za podučavanje bio integralni deo tih planova, sva njegova istorijska kola na kraju su se obrisala, da bi ih zamenile sasvim drugačije ideje, što je za ishod imalo to da je uklonjen i poslat u dom za degenerisane kiberomate, gde ga je sledila devojčica koja se neizlečivo i duboko zaljubila u nesrećnu mašinu, a posledica svega bila je to da (a) Zaphod nikada nije uspeo da joj priđe i (b) propustio je ono razdoblje drevne istorije koje bi mu bilo od neprocenjive vrednosti u ovom trenutku.

Šokirano je zurio u njih.

Bilo je nemoguće objasniti zbog čega, ali njihova glatka, vitka, bela tela izgledala su kao otelotvorenje čistog, kliničkog zla. Od jezivih, mrtvih očiju sve do beživotnih stopala, očigledno su

predstavljali sračunati proizvod uma koji je jednostavno želeo da ubija. Zaphod proguta knedlu u ledenom strahu.

Upravo su uklanjali deo zadnjeg zida i probijali se kroz neke od vitalnih delova brodske utrobe. Kroz prepletene ostatke Zaphod je video, uz sve teži i teži šok, da se probijaju prema samom srcu broda, srcu pogona neverovatnoće, koje se tako tajanstveno stvorilo ni iz čega, prema samom 'Zlatnom srcu'.

Robot koji mu je bio najbliži odmeravao ga je kao da pokušava da proceni svaki najsitniji deo njegovog tela i uma i njegovih sposobnosti. A kada je progovorio, ono što je kazao izgledalo je da iznosi taj utisak na svetlost dana. Pre nego što pređemo na ono što je zaista rekao, vredno je na ovom mestu primetiti da je Zaphod bio prvo živo, organsko stvorenje koje je čulo govor jednog od tih stvorova u poslednjih desetak milijardi godina. Da je više pažnje posvetio lekcijama iz drevne istorije, a manje svom organskom biću, bio bi više impresioniran ovom počašću.

Glas robota delovao je poput njegovog tela: leden, tanak i beživotan. Imao je hrapavi prizvuk, gotovo kao da je bio prirastao uz njega. Zvučao je upravo onoliko drevno koliko je to i bio.

Rekao je: "Ti i imaš blasterski pištolj zgrom-i-puc u ruci."

Zaphod na trenutak nije shvatio što to znači, ali onda je spustio pogled na svoju ruku i sa olakšanjem video da ono što je našao u pregradi u zidu zaista predstavlja ono što je i mislio.

"Aha", rekao je uz neku vrstu keženja punog olakšanja, što je prilično zapetljano izvesti, "pa, nisam želeo da previše opterećujem vašu maštu, robote."

Izvesno vreme niko nije rekao ništa i Zaphod shvati da roboti očigledno nisu ovde radi razgovora i da to zavisi od njega.

"Ne mogu da ne primetim", rekao je i klimnuo jednom od svojih glava u odgovarajućem pravcu, "da ste parkirali svoj brod kroz moj."

To se nije moglo poreći. Ne hajući nimalo za pristojno dimenziono ophođenje, jednostavno su materijalizovali svoj brod tačno tamo gde su želeli da se nađe, što je značilo da se prepleo sa 'Zlatnim srcem' kao da su posredi dva dela pletenice.

Ponovo ništa nisu odvrtili i Zaphod se upita da li bi se razgovor malo ubrzao kada bi svoj deo formulisao u obliku pitanja.

"Zar ne?" dodao je.

"Da", odgovorio je robot.

"Ovaj, dobro", rekao je, "onda, momci, šta vi, zapravo, radite ovde?"

Tišina.

"Roboti", rekao je Zaphod. "Šta vi, roboti, radite ovde?"

"Došli smo", zaškripao je glas robota, "po zlatnu sponu."

Zaphod klimnu. Mahnuo je pištoljem da bi još malo podstakao saradnju. Činilo se da roboti to razumeju.

"Zlatna spona predstavlja deo Ključa za kojim tragamo", produžio je robot, "da bismo oslobodili svoje gospodare sa Krikita."

Zaphod je ponovo klimnuo. Opet je mahnuo pištoljem.

"Ključ je", nastavio je robot jednostavno, "bio rasut po vremenu i prostoru. Zlatna spona ugrađena je u uređaj koji pokreće tvoj brod. U Ključu će ponovo doći na svoje mesto. Naši gospodari biće oslobođeni. Prepravljanje Vaseljene potom će se nastaviti."

Zaphod je ponovo klimnuo.

"O čemu vi to pričate?" upitao je.

Kao da je blag izraz bola prešao preko robotovog lica koje je inače bilo potpuno bezizražajno. Izgleda da je razgovor izazivao potištenost u njemu.

"O iskorenjavanju", rekao je. "Tragamo za Ključem", ponovio je. "Već imamo Drveni stub, Čelični stub i Plastični stub. Za koji trenutak imaćemo Zlatnu sponu..."

"Ne, nećete."

"Hoćemo", tvrdio je robot jednostavno.

"Ne, nećete. Ona pokreće moj brod."

"Za koji tren", strpljivo je ponovio robot, "imaćemo Zlatnu sponu..."

"Nećete", rekao je Zaphod.

"A potom moramo da idemo", rekao je robot vrlo ozbiljno, "na jednu zabavu."

"Oh", rekao je Zaphod zaprepašćeno, "mogu li i ja?"

"Ne", rekao je robot, "tebe ćemo ubiti."

"Ah, je li?" odvrati Zaphod i mahnu pištoljem.

"Da", rekao je robot, a onda su ga ustrelili.

Zaphod je bio toliko iznenađen da su morali da ga ustrele još jednom pre nego što se srušio.

12.

"Psst", rekao je Slartibartfast, "gledajte i slušajte."

Noć je pala na drevnom Krikitu. Nebo je bilo tamno i prazno. Jedina svetlost dolazila je iz obližnjeg grada, iz koga su sa povetarcem dopirali prijatni i veseli zvuci. Stajali su pod drvetom čiji su se ugodni mirisi širili oko njih. Artur je čučnuo i opipao informacionu opsenu zemlje i trave. Propustio ih je između prstiju. Zemlja je izgledala teška i bogata, trava jaka. Nije se lako mogao izbeći utisak da je u svim pogledima posredi bilo prekrasno mesto.

Ali nebo je bilo potpuno prazno i Arturu se učinilo da baca određenu hladnoću na inače idilični, mada trenutno nevidljivi predeo. A opet, pomislio je, sve to zavisi od toga na šta se čovek navikne.

Osetio je da ga je neko dodirnuo po ramenu i osvrnuo se. Slartibartfast mu je skretao pažnju na nešto što se nalazilo niz breg sa druge strane. Pogledao je, ali je jedino video slaba svetla koja su plesala i njihala se, lagno se krećući u njihovom pravcu.

Kada su prišla bliže, začuli su se i zvuci, a uskoro su se mutna svetla i zvuci pretvorili u malu grupu ljudi koji su išli kući preko brda, u pravcu grada.

Prošli su sasvim blizu posmatrača pod drvetom, njišući fenjerima koji su bacali nežno i šašavo razigrano svetlo na drveće i travu, dokono razgovarajući i pevajući pesme o tome kako je sve silno lepo, koliko su srećni, koliko su uživali u radu na farmi i kako je prijatno ići kući i videti žene i decu, sa raspevanim refrenom koji je govorio o tome da cveće u ovo doba godine miriše naročito prijatno i da je šteta što je crkao pas koji ih je toliko voleo. Artur gotovo da je mogao da zamisli Pola Makartnija kako sedi jedne večeri pored vatre sa podignutim nogama, pevuši tu pesmu Lindi i pita se šta bi da kupi njome, pomišljajući, verovatno, da bi to mogao da bude Eseks.

"Gospodari Krikita", prošaptao je Slartibartfast zagrobnim glasom.

Pošto je stigla tako brzo za njegovim razmišljanjem o Eseksu, ova izjava izazvala je kod Artura na trenutak zbunjenost. Onda se logika situacije nametnula njegovom uzdrmanom umu i on je shvatio da još ne razume šta je starac želeo da kaže.

"Šta?" upitao je.

"Gospodari Krikita", rekao je Slartibartfast ponovo i ukoliko je njegov glas ranije bio zagroban, ovog puta je zvučao poput nekog ko

u Hadu ima bronhitis.

Artur je gledao grupu i pokušao da pronade neki smisao u ono malo informacija kojima je raspolagao.

Ljudi u grupi očigledno su bili tuđinci, mada samo zbog toga što su delovali malo previsoko, mršavo, koščato i što su bili toliko bleđi da su izgledali gotovo potpuno beli; inače, ostavljali su utisak vrlo prijatnih, mada pomalo luckastih stvorova; možda čovek baš ne bi pozeleo da se dugo vozi sa njima u istom autobusu, ali stvar je bila u tome da, ukoliko su se na bilo koji način razlikovali od dobrih i poštenih ljudi, onda je to bilo zbog toga što su možda delovali kao prevelike dobričine, a ne kao nedovoljno dobri. I zato, zbog čega je Slartibartfast izvodio sve te hrapave plućne majstorije koje bi više odgovarale reklamama na radiju za jedan od onih ogavnih filmova o rukovaocima motornim testerama koji i kod kuće nastavljaju da se bave svojim poslom?

A i ova stvar o Krikitu bila je nezgodna. Još nije sasvim uspeo da je poveže sa onim što je znao o kriketu i...

Slartibartfast prekide ta razmišljanja, kao da je naslutio šta mu prolazi umom.

"Igra koju poznaješ kao kriket", rekao je, a glas kao da mu je još lutao, izgubljen u podzemnim prolazima, "predstavlja jedan od onih neobičnih, iščašenih efekata rasnih sećanja koja čuvaju žive slike u umu eonima pošto je njihovo pravo značenje izgubljeno u magluštinama vremena. Od svih rasa u Galaksiji, samo su Englezi mogli da ožive sećanja na najjeziviji od svih ratova koji su ikada zadesili Vasseljenu i da ga pretvore u nešto što se, bojim se, uglavnom smatra nerazumno mračnom i besmislenom igrom.

"Meni se, doduše, prilično dopada", dodao je, "ali u očima većine ljudi krivi ste zbog groteskno lošeg ukusa. Naročito onaj deo sa crvenom lopticom koja pogađa viket, to je baš ogavno."

"Hm", rekao je Artur sa pogledom punim razmišljanja koji je trebalo da pokaže da se njegove sinapse za mozganje hvataju ukoštac sa tim što bolje mogu, "em".

"A ovo su", rekao je Slartibartfast, vrativši se na svoj grobno hrapavi glas i pokazavši grupu ljudi sa Krikita koji su prolazili pored njih, "oni koji su sve to počeli, pri čemu taj početak pada večeras. Dođi, sledićemo ih i videćeš zašto."

Skliznuli su sa svog mesta pod drvetom i pošli za veselom grupom mračnim putem po brežuljku. Prirodni nagon govorio im je da koračaju tiho i oprezno tragom svojih žrtava, iako su, budući da su naprosto koračali kroz informacionu opsenu, mogli umesto toga da nose trube i da budu namazani ratničkim bojama, jer bi ih njihove žrtve isto toliko primećivale.

Artur vide da nekoliko članova grupe sada peva drugu pesmu. Odzvanjala je kroz blagi noćni vazduh, a bila je to slatka, romantična balada koja bi Makartniju mogla da omogući posedovanje Kenta i Saseksa, kao i pozamašnu ponudu za Hempšajr.

"Ti sigurno znaš", rekao je Slartibartfast Fordu, "šta će se sada desiti?"

"Ja?" upitao je Ford. "Ne."

"Zar nisi učio drevnu galaktičku istoriju kada si bio mali?"

"Bio sam u kiberodeljku odmah iza Zaphoda", rekao je Ford. "Bilo je to vrlo rastrojavajuće iskustvo. Mada ne želim da kažem da tada nisam naučio neke neverovatne stvari."

U tom trenutku Artur je primetio jedno neobično dvojstvo pesama koje je grupa pevala. Središnji refren, koji bi neopozivo učvrstio Makartnija u Vinčesteru i omogućio mu da razgleda preko Test Velija bogatstvo Nju Foresta iza njega, imao je neobične reči. Pesme su govorile o susretu sa devojkom ne 'pod mesecom', ili 'ispod zvezda', već 'iznad trave', što se Arturu učinilo pomalo prozaično. Onda je ponovo podigao pogled na zbunjujuće prazno nebo i neodređeno je osetio da u svemu tome postoji nešto jako važno, samo kada bi mogao da shvati o čemu je reč. Davalo mu je utisak da se nalazi sam u Vaseljenu, pa je to i rekao.

"Ne", uzvratio je Slartibartfast i neznatno ubrzao korake, "ljudi Krikita nikada nisu pomislili 'mi smo sami u Vaseljenu'. Vidiš, njih okružuje divovski Oblak Prašine, njihovo usamljeno sunce i njihov usamljeni svet, a nalaze se na najdaljem kraju istočnog kraka Galaksije. Zbog Oblaka Prašine na njihovom nebu nikada se nije moglo videti ništa. Noću je potpuno prazno. Danju tamo stoji sunce ali u njega se ne može direktno gledati, pa oni to i ne čine. Jedva da su uopšte svesni neba. To je kao da imaju slepu tačku koja se pruža 180 stepeni, od obzorja do obzorja."

"Vidite, razlog zbog koga nikada nisu pomislili 'mi smo sami u

Vaseljenu' jeste taj što do ove večeri nisu ni znali da postoji Vaseljena. Do ove večeri."

Pokrenuo se i ostavio reči da odzvanjaju u vazduhu iza njega.

"Zamislite", nastavio je, "nikada nisu čak ni pomislili 'mi smo sami' iz jednostavnog razloga što im nikada nije ni palo na pamet da može biti drugačije."

Ponovo je požurio.

"Bojim se da će ovo biti pomalo neprijatno", dodao je.

Dok je govorio, postali su svesni veoma tankog, vrištavog urlika visoko na neuglednom nebu iznad njihovih glava. Uznemireno su podigli poglede, ali trenutak ili dva nije se moglo videti ništa.

A onda je Artur primetio da su i ljudi iz grupe pred njima čuli zvuk, kao i da niko od njih takođe pojma nema šta bi to moglo biti. Gledali su zaprepašćeno oko sebe, levo, desno, napred, nazad, čak i prema zemlji. Uopšte im nije palo na pamet da pogledaju nagore.

Dubina šoka kojom su zračili nekoliko trenutaka kasnije, kada je plamteća olupina svemirskog broda urlajući i prašteći izletela iz neba i tresnula na oko pola milje od mesta na kome su se nalazili, bila je nešto što treba videti da bi se poverovalo.

Neki govore prigušenim glasom o 'Zlatnom srcu', a drugi o međuzvezdanom brodu 'Bistromat'.

Mnogi govore o legendarnom i divovskom međuzvezdanom brodu 'Titanik', veličanstvenoj i luksuznoj letelici za krstarenja lansiranoj iz ogromnog asteroidnog kompleksa Artrifaktovola pre stotinak godina, i to sa dobrim razlogom.

Bio je senzacionalno prekrasan, zaprepašćujuće ogroman i lepše opremljen od ijednog drugog broda u preostalom delu istorije (videti sedamnaestu glavu - odeljak o kampanji za realno vreme), ali imao je tu nesreću da bude sagrađen u najranijim danima fizike neverovatnoće, davno pre nego što je ova teška i mnogo proklinjana oblast znanja u potpunosti, ili makar delimično shvaćena.

Projektanti i inženjeri zaključili su, u svojoj bezazlenosti, da treba da ugrade u nju prototipski uređaj za stvaranje polja neverovatnoće, kako bi time obezbedili beskonačnu neverovatnoću da će se ikada nešto loše dogoditi sa bilo kojim delom broda.

Nisu shvatili da zbog kvazirecipročne i kružne prirode računa

neverovatnoće, sve što je beskonačno neverovatno lako može da se dogodi smesta.

Međuzvezdani brod 'Titanik' predstavljao je čudovišno privlačan prizor dok je počivao na obali poput srebrnastog arkturijanskog megakita među svojim ukrašenim konstrukcijskim skelama osvetljenim laserskom svetlošću: brilijantni oblak iglica svetlosti na pozadini duboke međuzvezdane tmine; ali kada je lansiran, nije uspeo čak ni da dovrši svoju prvu SOS radio-poruku pre nego što je podlegao iznenadnom, bezrazložnom i potpunom raspadu svih sistema.

Ali isti događaj koji je video katastrofalnu grešku jedne nauke u povojima takođe je bio svedok apoteoze druge. Nepobitno je dokazano da je tri-D prenos lansiranja posmatralo više ljudi nego što je, zapravo, postojalo u tom trenutku, a to se i dan-danas smatra najvećim dostignućem u nauci o istraživanju javnog mnjenja.

Drugi spektakularni medijski događaj tog vremena bila je supernova u koju se pretvorila zvezda Islodin nekoliko časova kasnije. Islodin je zvezda oko koje živi većina glavnih prodavaca polisa osiguranja u Galaksiji, to jest, oko koje je živeća.

Ali dok svi o tim brodovima, odnosno o ostalim najvećim brodovima koji padaju na pamet, kao što su borne krstarice galaktičke flote GZB 'Smeli', GZB 'Neustrašivi' i GZB 'Samoubilačko ludilo', govore zadivljeno, ponosno, oduševljeno, ganuto, očarano, žalosno, ljubomorno, ozlojeđeno - zapravo, sa svim poznatijim osećanjima - onaj koji izaziva najveće zaprepašćenje jeste 'Krikit Jedan', prvi brod koji su ikada sagradili žitelji Krikita.

To nije zato što je to bio divan brod, jer on to nije bio.

Bilo je to sumanuto parče poluolupine. Izgledalo je kao da je skuckano u nečijem dvorištu, a tako je, u stvari, i bilo. Najneverovatnija stvar u vezi sa tim brodom nije bila to da je dobro napravljen (jer nije), već da je uopšte napravljen. Razdoblje koje je proteklo od trenutka kada su žitelji Krikita otkrili da postoji nešto takvo kao što je svemir i lansiranja tog broda, njihove prve svemirske letelice, iznosilo je skoro tačno godinu dana.

Ford Prefekt bio je izuzetno zahvalan nebesima, kada se obreo u brodu, što je reč o samo još jednoj informacionoj opseni i što je, prema tome, potpuno bezbedan. U stvarnom životu na takav brod ne

bi spustio nogu ni za sve pirinčano vino Kine. 'Izuzetno nesigurno' bila je prva fraza koja mu je pala na um, a druga je glasila 'Mogu li napolje?'

"I ovo treba da leti?" upitao je Artur, prestravljeno bacajući poglede na cevi koje su bile privezane jedna za drugu i kablove koji su ukrašavali skučenu unutrašnjost broda.

Slartibartfast ga je uverio da će leteti, da su savršeno bezbedni i da će sve biti izuzetno poučno i nimalo neprijatno.

Ford i Artur odlučili su da se prepuste sudbini i da se ipak osećaju neprijatno.

"Zbog čega", upitao je Ford, "ne poludeti?"

Pred njima i, razume se, potpuno nesvesna njihovog prisustva, iz veoma dobrog razloga što, zapravo, uopšte nisu bili tu, sedela su trojica pilota. Oni su bili i projektanti broda, a i nalazili su se one noći na brdskoj stazi i pevali vedro ganutljive pesme. Pad tuđinskog broda malo im je promenio razmišljanje. Proveli su nedelju dana skidajući i najsitnije tajne sa olupine spaljenog svemirskog broda i pritom sve vreme pevali umilne napeve i litanije o rastavljanju kosmičke letelice. Sagradili su svoj svemirski brod i on je bio ovo. Bio je to njihov brod i sada su pevali pesmicu o tome, izražavajući između ostalog osećanja postignuća i vlasništva. Refren je bio malo oštrij i govorio je o njihovoj žalosti zbog toga što ih je rad držao časovima u garaži, van društva njihovih žena i dece, kojima su strašno nedostajali, ali su ih razveseljavali stalnim pričama o tome kako kućici lepo rastu.

Pau, uzleteli su.

Grmeli su nebom poput broda koji tačno zna šta radi.

"Niko", rekao je Ford malo kasnije, kada su se oporavili od šoka usled ubrzanja i dok su se uspinjali kroz atmosferu planete, "niko", ponovio je, "ne može da projektuje i sagradi ovakav brod za godinu dana, koliko god da je podstaknut. Dokažite mi da može i ja opet neću verovati." Zamišljeno je zavrteo glavom i zagledao se kroz slični prozor u ništavilo izvan broda.

Put je neko vreme proticao bez ikakvih događaja i Slartibartfast brže premeta taj deo.

Tako su vrlo brzo stigli do unutrašnje granice šupljeg, loptastog Oblaka Prašine koji je okruživao njihovo sunce i planetu što im je bila

dom, nalazeći se, kako se i moglo očekivati, na narednoj orbiti oko zvezde.

Pre je izgledalo kao da je postepeno došlo do promene u samoj građi i izgledu svemira. Tama kao da je jurila i talasala se pored njih. Bila je to veoma studena tama, vrlo prazna i teška tama, bila je to tama noćnog neba Krikita.

Njena studen, praznina i težina lagano su obuhvatile Arturovo srce i on postade izuzetno svestan osećanja krikitskih pilota koja su lebdela u vazduhu poput jakog statičkog naelektrisanja. Bili su sada na samoj granici istorijske svesti svoje rase. Bila je ovo granica o kojoj niko od njih nikada nije ni razmišljao, niti je čak znao da se o tome može razmišljati.

Tama oblaka udarila je po brodu. Unutra je vladala istorijska tišina. Njihovo istorijsko poslanstvo bilo je da otkriju ima li ičega, bilo kakvog mesta sa koga je oštećeni brod mogao stići, drugi svet možda, koliko god ta misao bila strana i nerazumljiva zatvorenim umovima onih koji su živeli pod nebom Krikita.

Istorija se prikupljala da zada novi udarac.

Tama ih je i dalje saletala, prazna tama koja je sve gutala. Izgledala je sve bliža i bliža, gušća i gušća, teža i teža. A onda je iznenada nestala.

Izleteli su iz oblaka.

Ugledali su zapanjujuće dragulje noći u njihovoj raskošnoj beskonačnosti i umovi su im zacvileli od straha.

Neko vreme nastavili su da lete, nepokretni na zvezdanom zaleđu Galaksije. Potom su se okrenuli.

"Sve će to morati da nestane", rekli su ljudi Krikita dok su žurili kući.

Putem su pevali brojne melodične i misaone pesme o temama mira, pravde, moralnosti, kulture, sporta, porodičnog života i istrebljenja svih ostalih oblika života.

13.

"I tako, vidite", rekao je Slartibartfast, dok je lagano mešao veštačku kafu, a time istovremeno i uskovitlane spojeve realnih i imaginarnih brojeva, interaktivnih percepcija uma i Vaseljene, čime je ujedno generisao restrukturisane matrice implicitno date subjektivnosti, što je omogućavao njegovom brodu da preobliči samu temeljnu koncepciju vremena i prostora, "kako je to."

"Da", rekao je Artur.

"Da", rekao je Ford.

"Šta da radim", upitao je Artur, "sa ovim komadom piletine?"

Slartibartfast ga je ozbiljno osmotrio.

"Igraj se njime", rekao je, "igraj se njime."

Pokazao mu je kako da to čini pomoću sopstvenog parčeta.

Artur ga je poslušao i osetio blago prisustvo matematičkih funkcija koje su podrhtavale u pilećem batak dok ga je četvorodimenziono pokretao kroz ono za šta ga je Slartibartfast uveravao da predstavlja petodimenzioni prostor.

"Preko noći", rekao je Slartibartfast, "čitava populacija Krikita prestala je da bude društvo prijatnih, zabavnih, pametnih..."

"...mada luckastih..." ubacio je Artur.

"...običnih ljudi", nastavio je Slartibartfast, "i pretvorila se u prijatne, zabavne, inteligentne..."

"...luckaste..."

"...manijakalne ksenofobe. Zamisao o Vaseljenu nije se uklapala u njihovu sliku sveta, da se tako izrazim. Naprosto, nisu znali šta bi sa njom. I tako su na prijatan način, zabavan, inteligentan - dobro, i luckast, ako ti se to sviđa - odlučili da je unište. Šta je sada bilo?"

"Ne sviđa mi se ovo vino", rekao je Artur, njušeći ga.

"Pa, vrati ga. Sve je to i tako deo opšte matematike."

Artur ga je poslušao. Nije mu se dopala topografija kelnerovog osmeha, ali on i tako nikada nije voleo grafove.

"Kuda ćemo sada?" upitao je Ford.

"Natrag u salu informacionih opsena", rekao je Slartibartfast, podigao se i obrisao usta matematičkom predstavom papirnatog salveta, 'za drugu polovinu'.

14.

"Narod Krikita" reklo je Njegovo Visokosudsko Presvetlo Zakonodavno Blagorodstvo, U. N. V. O. (Učeni, Nepristrasni i Vrlo Opušteni), predsedavajući vrhovnog suda za proces krikitskim ratnim zločinima, "to vam je jedno mnogo fino društvo, znate, koje slučajno čezne za tim da ukoka sve oko sebe. Đavolju mu mater, i sam ponekad izjutra osetim istu želju."

Podigao je noge na sto ispred sebe i zastao samo na trenutak da skinе parče konca sa svojih svečanih klompi za plažu, "U redu", nastavio je, "vi verovatno ne žudite za tim da delite Galaksiju sa takvim tipovima."

Bila je to istina.

Napad Krikita na Galaksiju bio je zaprepašćujući. Hiljade i hiljade divovskih krikitskih ratnih brodova iznenada su bljunule iz hipersvemira i istovremeno napale hiljade i hiljade najvažnijih svetova, najpre osvojivši ključne materijalne zalihe za gradnju sledećeg talasa, a potom hladno zbrisavši sve te svetove.

Galaksija, koja je u to vreme uživala razdoblje neuobičajenog mira i blagostanja, zateturala se kao čovek koga su usred livade iz zasede tresnuli močugom po glavi.

"Hoću da kažem", reklo je njegovo Zakonodavno blagorodstvo i pogledalo po ultramodernoj (bilo je to pre deset milijardi godina, kada je ultramoderno značilo mnogo nerđajućeg čelika i glatkog betona), divovskoj sudnici, "da su ti momci jednostavno opsednuti."

Bila je to istina i predstavljala je jedino objašnjenje koje je ikada iko uspeo da pruži za nezamislivu brzinu kojom su žitelji Krikita sledili svoju novu i krajnju svrhu - uništenje svega što nije bilo Krikit.

To je takođe jedino objašnjenje za njihovo zbunjujuće ovladavanje hipertehnologijom koja je bila potrebna za gradnju hiljada svemirskih brodova i miliona ubilačkih belih robota.

Ovi su stvarno uneli užas u srca svih onih sa kojima su se sreli - ali, u većini slučajeva, taj užas bio je izuzetno kratkotrajan, jer je takav bio i život osobe koja ga je iskusila. Bile su to divlje, leteće, borbene mašine sa samo jednom mišlju u glavi. Posedovale su zastrašujuće borbene batine koje su, upotrebljene na jedan način, rušile čitave zgrade, a na drugi, ispaljivale omni-destrukto-zgruzgo zrake, dok su na treći izbacivale jezivi arsenal granata, u rasponu od

omanjih zapaljivih bombi do maksislorta - hipernuklearnog oružja koje je moglo da raznese neko oveće sunce. Jednostavnim udaranjem granata borbenim batinama istovremeno su ih pripaljivali i lansirali neverovatnom tačnošću preko rastojanja u opsegu od nekoliko jardi, pa sve do više stotina hiljada milja.

"U redu", kazalo je ponovo Njegovo Zakonodavno Blagorodstvo, "mi smo na kraju pobedili." Zastao je i nekoliko trenutaka žvakao malenu gumu. "Pobedili smo, ali to baš i nije Bog zna šta. Hoću da kažem, bilo je to čitava jedna osrednja Galaksija protiv maleckog sveta, a koliko nam je trebalo? Čato?"

"Gospon?" upitao je ozbiljni čovečuljak odeven u crno i podigao se.

"Koliko, dečko?"

"Pa, gospon, malko je teško biti precizan u tim stvarima. Vreme i razdaljina..."

"Polako, momak, opusti se."

"Ne dopada mi se baš mnogo, gospon, da se opustim u takvom..."

"Sredi se i navali."

Sudski čata trepnuo je prema njemu. Bilo je očigledno da, kao i mnogi drugi pravници Galaksije, smatra Njegovo Zakonodavno Blagorodstvo (ili Zipo Bibroka 5 x 10 na 8 kako je, neobjašnjivo, glasilo njegovo pravo ime) prilično teškim čovekom. Ovaj je, zapravo, zaista bio nasrtljivac i nevaspitan čovek. Izgleda da je mislio da mu to što poseduje najbolji pravni um koji je ikada postojao daje pravo da se ponaša kako hoće; na žalost, čini se da je bio u pravu.

"Pa, ovaj, gospon, vrlo približno, dve hiljade godina", promrmljao je čata nesrećno.

"A koliko tipova je odmrčalo?"

"Dva griliona, gospon." Čata sede. Hidrospektički snimak njegovog tela u tom trenutku otkrio bi da se lagano puši.

Njegovo Zakonodavno Blagorodstvo još jednom je pogledalo po sudnici, gde su bile okupljene stotine najviših službenika čitave galaktičke uprave, svi u svojim svečanim uniformama ili telima, zavisno od običaja i metabolizma. Iza zida od kristala neprobojnog za zgrom-i-puc nalazila se skupina predstavnika Krikita koja je sa

hladnim, ugladenim gađenjem posmatrala sve te tuđince što su se tu okupili da im donesu presudu. Bio je ovo najvažniji trenutak u istoriji pravnih nauka i Njegovo Zakonodavno Blagorodstvo znalo je to.

Izvadio je žvakaću gumu i prilepio je ispod stolice.

"To ti je gadna gomila", rekao je tiho.

Mrka tišina u sudnici izgleda da se slagala sa takvim pogledom.

"I tako, kao što sam već rekao, oni su mnogo fino društvo, ali niko ne žudi da deli Galaksiju sa njima, bar ne ukoliko i dalje nameravaju da se drže toga kao pijan plota, ako ne nauče da malo 'olade. Hoću da kažem, pa to bi bilo neprekidno nerviranje sa njima, zar ne? Bum, bum, bum, kada li će sledeći put da navale na nas. Dakle, miroljubiva koegzistencija ne dolazi u obzir, je l' tako? Ej, 'ajde da mi neko donese čašu vode, moliću lepo."

Ponovo se zavalio i zamišljeno nalio vodu.

"U redu", rekao je, "počujte ovo, slušajte. Izgleda da su ti momci, znate, skroz okrenuti svojoj slici Vaseljene. A prema toj slici, koju im je Vaseljena nametnula, oni su ispravno postupili. Znam da zvuči blesavo, ali verujem da se slažete. Oni veruju u..."

Pogledao je papir koji je našao u zadnjem džepu svojih sudskih farmerki.

"Oni veruju u 'mir, pravdu, moralnost, kulturu, sport, porodični život i istrebljenje svih ostalih oblika života'."

Slegao je ramenima.

"Čuo sam i za gore", dodao je.

Zamišljeno se počeo između nogu.

"Uuuuf", rekao je. Nalio je još vode, a onda je podigao čašu i namrštio se na nju. Prodrmao ju je.

"Ej, ima li to nečega u ovoj vodi?" upitao je.

"Ovaj, nema ničega", odvratio je sudski razvodnik koji mu ju je doneo, prilično nervoznim glasom.

"Nosi je onda odavde", zarežalo je Njegovo Zakonodavno Blagorodstvo, "i sipaj nešto u nju. Imam ideju."

Odložio je čašu i nagao se napred.

"Počujte ovo, slušajte", rekao je on.

Rešenje je bilo blistavo, a ogledalo se u sledećem:

Planeta Krikit biće večito zatvorena u omotač od Spo-vremena, unutar koga će život nastaviti da se odigrava gotovo beskonačno

sporo. Sva svetlost skretaće oko omotača, tako da će on ostati nevidljiv i neprobojan. Bekstvo iz omotača biće nemoguće osim ukoliko bi se ovaj otključao spolja.

Kada ostatak Vaseljene bude došao do svog konačnog kraja i kada čitavo postanje bude suočeno sa svojim samrtnim okončanjem (sve se to, razume se, dešavalo pre nego što je postalo poznato da će kraj Vaseljene prerasti u spektakularni ugostiteljski događaj), kada život i materija budu prestali da postoje, tada će planeta Krikit i njeno sunce izroniti iz svog omotača od Spo-vremena i nastaviti svoje usamljeno postojanje, kao što su i želeli, u sumraku sveopšte praznine.

Brava će se nalaziti na asteroidu koji će lagano kružiti na orbiti oko omotača.

Ključ će biti simbol Galaksije - Dveri Vikita.

Do trenutka kada je pljesak u sudnici zamro, Njegovo Zakonodavno Blagorodstvo već se nalazilo pod senz-o-tušem sa vrlo zgodnom članicom porote kojoj je doturio poruku pola sata ranije.

15.

Dva meseca kasnije, Zipo Bibrok 5 x 10 na 8 skratio je svoje galaktičke državne farmerke i stao da troši deo ogromnih honorara koje je dobijao za svoja suđenja tako što je ležao na plaži prekrivenoj draguljima, dok mu je ona ista vrlo zgodna članica porote u leđa utrljavala kvalaktinsku esenciju. Bila je to sulfinijska devojka sa Oblačnih Svetova Jage. Imala je kožu poput svile boje limuna i vrlo su je zanimali zakonodavni organi.

"Jesi li čuo vesti?" upitala je.

"Viiiiilaaaaah!" rekao je Zipo Bibrok 5 x 10 na 8 i trebalo je da budete prisutni da biste tačno znali zbog čega je to kazao. Od svega toga ništa nije snimljeno na traku informacionih opsena, tako da se sve zasniva na prepričavanju.

"Ne", dodao je, kada je stvar koja ga je naterala da kaže "Viiiiilaaaaah!" prestala da se dešava. Malo je okrenuo telo da bi uhvatio prve zrake trećeg i najvećeg od tri sunca praiskonskog Voda koje je puzalo preko smešno prekrasnog obzorja, a nebo je blistalo jednom od najjačih moći za izazivanje preplanulosti kože koje su ikada upoznate.

Mirisni povetarac dolutao je sa mirnog mora, igrao se po plaži i ponovo odlutao na more, kao da se pita kuda bi dalje. Šašav poriv naveo ga je da se vrati na plažu, pa je ponovo odlutao na more.

"Nadam se da vest nije dobra", promrmljao je Zipo Bibrok 5 x 10 na 8, "jer ne verujem da bih to podneo."

"Tvoja krikitska presuda izvršena je danas", kazala je devojka raskalašno. Nije bilo nikakve potrebe da se takva obična stvar izgovara raskalašno, ali je ona to ipak učinila zato što je dan bio kao stvoren za to. "Čula sam na radiju", rekla je, "kada sam otišla na brod po ulje."

"Aha", promrmljao je Zipo i zabacio glavu na pesak od dragog kamenja.

"Nešto se dogodilo", rekla je.

"Mmmm?"

"Čim je omotač od Spo-vremena zaključan", rekla je i na trenutak prestala da utrljava esenciju sa Kvalaktina, "za jedan krikitski brod koji je nestao i za koga se verovalo da je uništen pokazalo se da je ipak samo nestao. Ponovo se pojavio i pokušao da oduzme Ključ."

Zipo oštro ustade.

"Hej, šta?" upitao je.

"Sve je u redu", kazala je glasom koji bi primirio i Veliki Prasadak. "Izgleda da je došlo do kraćeg okršaja. Ključ i ratni brod su dezintegrisani i rasuti po kontinuumu prostorvremena. Verovatno su zauvek izgubljeni."

Nasmešila se i istisnula još malo esencije sa Kvalaktina na vrhove prstiju. Opustio se i ponovo legao.

"Uradi ono što si uradila pre par trenutaka", promrmljao je.

"Ovo?" rekla je.

"Ne, ne", rekao je. "Ono drugo."

Ponovo je pokušala.

"Ovo?" pitala je.

"Viiiiilaaaaah!"

Ponovo je trebalo da budete tamo.

Mirisni povetarac opet je dolutao sa mora.

Plažom je lutao jedan čarobnjak, ali nikome nije bio potreban.

16.

"Ništa nije zauvek izgubljeno", rekao je Slartibartfast, a lice mu se crvenkasto treperilo u svetlosti sveće koju je robotski kelner pokušavao da odnese, "izuzev katedrale Čalezme."

"Čega?" upitao je zbunjeno Artur.

"Katedrale Čalezme", ponovio je Slartibartfast. "Bilo je to u vreme mojih istraživanja u okviru kampanje za realno vreme kada sam..."

"Za šta?" upitao je Artur.

Starac je zastao i pokušao da se usredsredi na ono za šta se nadao da predstavlja poslednji napad na njegovu priču. Robotski kelner kretao se kroz prostorvremenske matrice na način koji je spektakularno kombinovao sigurno sa neizmerno pažljivim, što mu je konačno pružilo priliku da posegne za svećom i dograbi je. Pošto su dobili račun, stali su vrlo ubedljivo da se raspravljaju oko toga ko je naručio kanelone i koliko je boca vina popijeno, a za to vreme je, iako je Artur bio tek nejasno svestan toga, brod dovezen iz subjektivnog prostora na parkirnu orbitu oko jedne tuđinske planete. Kelner je sada jedva čekao da dovrši svoj deo šarade i da isprazni bistro.

"Sve će biti jasno", rekao je Slartibartfast.

"Kada?"

"Za nekoliko trenutaka. Slušaj. Struje vremena sada su veoma zagađene. Po njima plivaju gomile otpadaka, naplavina i raznih ostataka i sve ih se više vraća u fizički svet. Kovitlaci u prostorvremenskom kontinuumu, razumeš."

"Čuo sam za njih", rekao je Artur.

"Slušaj, kuda idemo?" upitao je Ford i nestrpljivo odmakao svoju stolicu od stola, "jer jedva čekam da stignemo."

"Idemo", kazao je Slartibartfast laganim, odmerenim glasom, "da pokušamo da osujetimo ratničke robote Krikita koji nastoje da zadobiju čitav Ključ koji im je potreban da otključaju planetu Krikit iz njenog omotača od Spo-vremena i da oslobode ostatak armade i svoje lude gospodare."

"Stvar je, naprosto, o tome", kazao je Ford, "da si pomenuo nekakvu žurku."

"Jesam", rekao je Slartibartfast i pognuo glavu.

Shvatio je da je posredi bila greška, jer ta zamisao je, izgleda,

izazivala čudnovato i nezdravo oduševljenje u umu Forda Prefekta. Što je više Slartibartfast otkrivao tamnu i tragičnu priču o Krikitu i njegovom narodu, utoliko je Ford više želeo da pije i da pleše sa devojkama.

Starac pomisli da nije trebalo da pominje zabavu sve dok ne bude neophodno. Ali bilo je kako je bilo, činjenica je iznesena na videlo, a Ford se uhvatio na nju kao što se arkturijanske megapijavice prilepe za svoju žrtvu pre nego što joj odgrizu glavu i pobegnu njenim svemirskim brodom.

"Kada", upitao je Ford čežnjivo, "stižemo tamo?"

"Kada vam budem ispričao do kraja zbog čega moramo da idemo tamo."

"Ja znam zbog čega ja idem", kazao je Ford i zavalio se sa rukama ispod uzglavlja. Na licu mu se pojavio jedan od onih osmeha od kojih se ljudi leću.

Slartibartfast se nadao lagodnoj penziji.

Nadao se da će naučiti da svira oktaventralni ludofon, prijatan, ali zaludan posao, znao je, zbog toga što je imao pogrešan broj usta.

Takođe je planirao da napiše ekscentričnu i neodgovornu monografiju punu netačnih podataka na temu polutarnih fjordova, ne bi li iskrivio podatke o jednoj ili dve stvari koje je smatrao bitnim.

Umesto toga, nekako su ga nagovorili da se poduhvati honorarnih poslova sa nepunim radnim vremenom u kampanji za realno vreme, pa je počeo da shvata sve to ozbiljno prvi put u životu. Posledica svega toga bila je da je sada provodio poslednje godine života u borbi sa zlom i u pokušajima da spase Galaksiju.

Pomislio je kako je to iscrpljujući posao i teško uzdahnuo.

"Slušaj", rekao je, "u Kamrevu..."

"Šta?"

"Kampanja za realno vreme, o kojoj ću ti pričati kasnije. Primetio sam da pet komada naplavina koji su se srazmerno nedavno pojavile odgovara, kako izgleda, komadima nestalog Ključa. U stvari, samo sam uspeo da uđem u trag dvaju delova - Drvenog stuba, koji se pojavio na tvojoj planeti, i Srebrne spone. Izgleda da se ona nalazi na nekoj vrsti zabave. Moramo poći da je ponovo zadobijemo pre nego što je nađu roboti Krikita, ili se može svašta dogoditi."

"Ne", rekao je Ford čvrstim glasom, "moramo otići na tu zabavu

da bismo se napili i igrali sa devojkama."

"Ali zar nisi shvatio sve što sam vam..."

"Da", uzvratio je Ford sa iznenadnom i neočekivanom žestinom, "razumeo sam ja to savršeno dobro. Zbog toga želim da se napijem što više i da plešem sa što je više devojaka moguće, sve dok uopšte još postoje. Ukoliko je sve to što si nam pokazao istina..."

"Istina? Razume se da je istina."

"...onda nemamo ništa više izgleda od puža usred supernove."

"Od čega?" upitao je Artur ponovo oštrim glasom. Sve do te tačke pažljivo je sledio razgovor i nije želeo da sada izgubi nit.

"Izgledi puža usred supernove", ponovio je Ford ne gubeći zalet, "ta..."

"Kakve veze ima puž sa supernovom?" upitao je Artur.

"Nema nikakvih", rekao je Ford ravnim glasom, "izgleda da preživi u njoj."

Zastao je da vidi da li je stvar sada razjašnjena. Novi zbunjeni pogledi koji su se peli na Arturovo lice jasno su mu stavili do znanja da nije.

"Supernova", rekao je Ford što je brže i jasnije mogao, "jeste zvezda koja eksplodira gotovo brzinom svetlosti i gori sjajem milijardi sunaca, a potom se pretvara u supertešku neutronska zvezdu, razumeš? To je zvezda koja spaljuje druge zvezde. Ništa ne može da preživi usred supernove."

"Shvatam", rekao je Artur.

"Ta..."

"I zašto onda baš puž?"

"A zašto da ne? Nije bitno."

Artur je prihvatio ovo i Ford je nastavio, sakupivši nešto od prethodnog zaleta što je bolje umeo.

"Tako da je stvar u tome", rekao je, "da ljudi poput tebe i mene, Slartibartfaste, i Artura - naročito i posebno Artura - predstavljaju samo neznalice, nespretnjakoviće, prišipetlje, ako ti se tako sviđa."

Slatribartfast se namrštio, delom usled zbunjenosti, a delom uvređeno. Zaustio je da progovori.

"..." bilo je sve što je stigao da kaže.

"Mi nismo ničim opsednuti, shvataš", bio je uporan Ford.

"..."

"A to je odlučujući činilac. Ne možemo pobediti u sukobu protiv opsednutosti. Oni mare, mi ne. Oni će pobediti."

"Marim ja o puno stvari", rekao je Slartibartfast, čiji se glas tresao delom od ljutnje, ali delom i od nesigurnosti.

"Kao, na primer?"

"Pa", rekao je starac, "život, Vaseljena. Sve ostalo, zapravo. Fjordovi."

"Bi li umro za njih?"

"Za fjordove?" trepnuo je Slartibartfast iznenađeno. "Ne."

"Eto, vidiš."

"Ne shvatam šta želiš da kažeš, da budem iskren."

"A ja i dalje ne vidim vezu", rekao je Artur, "s puževima."

Ford je osećao kako ovaj razgovor počinje da mu izmiče iz ruke i odbio je da dopusti da ga sada išta odvuče na sporedan kolosek.

"Stvar je u tome", prosiktao je, "da mi nismo opsednuti ljudi, te stoga nemamo nikakvih izgleda protiv..."

"Osim tvoje iznenadne opsednutosti puževima", navaljivao je Artur, "koju još ne shvatam."

"Hoćeš li, molim, te, da se maneš već jednom tih puževa?"

"Ja hoću, ako ti hoćeš", odvratio je Artur. "Ti si prvi pomenuo tu temu."

"Bila je to greška", rekao je Ford. "Zaboravi ih. Stvar je u ovome."

Nagao se napred i prisionio čelo o vrhove prstiju.

"O čemu sam ono govorio?" upitao je umorno.

"Hajdemo na zabavu", rekao je Slartibartfast, "koji god bio razlog za to." Ustao je i zavrteo glavom.

"Mislim da sam i ja hteo to da kažem", rekao je Ford.

Iz nekog neobjašnjivog raloga, teleport se nalazio u kupatilu.

17.

Putovanje kroz vreme sve više se smatra opasnošću. Istorija postaje zagađena.

'Enciklopedija Galaktika' ima da izjavi mnogo toga o teoriji i praksi putovanja kroz vreme, od čega je najveći deo potpuno nerazumljiv svima onima koji nisu proveli bar četiri celokupna života na studijama više hipermatematike, a pošto je to bilo nemoguće izvesti pre nego što je izmišljeno putovanje kroz vreme, u određenoj meri je nejasno kako se prvobitno došlo na tu zamisao. Jedna racionalizacija ovog problema kaže da je putovanje kroz vreme, po samoj svojoj prirodi, izmišljeno istovremeno u svim razdobljima istorije, ali to je očigledno budalaština.

Nevolja je, međutim, u tome što je sasvim očigledno da je najveći deo istorije u ovom trenutku takođe budalaština.

Evo jednog primera. Možda nekim ljudima on ne izgleda važno, ali drugi ga smatraju ključnim. Svakako je bitno to što je taj pojedinačni događaj bio razlog otpočinjanja kampanje za realno vreme, pre svih ostalih (ili posle - već u zavisnosti od toga u kome se smeru posmatra istorija, a i to je tema o kojoj se sve više raspravlja.)

Postoji, ili je postojao, jedan pesnik. Ime mu je bilo Lalafa i napisao je pesme koje su sada širom Galaksije poznate kao najbolje što su ikada napisane - 'Pesme Dugačke Zemlje'.

One su (bile su) neizrecivo divne. To znači, niste mogli dugo da govorite o njima a da vas osećanja ne preplave u tolikoj meri, skupa sa osećanjem celokupnosti i jedinstvenosti, da vam ubrzo ne zatreba kratka šetnja oko bloka, pri čemu ćete se u povratku verovatno zaustaviti kod bara koji vam je uz put i sručiti niz grlo, na brzaka, čašicu perspektive sa sodom. Bile su toliko dobre.

Lalafa je živio u šumama Dugačke Zemlje Efske. Tamo je živio i tamo je pisao svoje pesme. Pisao ih je na stranicama načinjenim od osušenog lišća habre, bez pomoći koju mu je mogla pružiti školovanost ili korekturni lak. Pisao je o svetlosti šuma i o onome što je mislio o njoj. Pisao je o šumskoj tami i o onome što je mislio o njoj. Pisao je o devojci koja ga je napustila i o svemu onome što je mislio o njoj.

Mnogo godina posle njegove smrti njegove pesme su pronađene i izazvale su pravo zaprepašćenje. Novosti o njima širile su se poput

jutarnje svetlosti sunca. Stolećima su činile svetlijim i sočnijim živote mnogih ljudi čiji bi dani inače bili mračniji i sušniji.

A onda, ubrzo posle izuma putovanja kroz vreme, neki od najvećih proizvođača korekturnog laka upitali su se da li bi njegove pesme bile još bolje da je imao pristupa visokokvalitetnom korekturnom laku i da li bi ga možda to navelo da kaže po koju reč o tom dejstvu.

Putovali su talasima vremena: pronašli su ga. Objasnili su mu situaciju - uz izvesne poteškoće - i uspeli da ga ubede. Toliko su ga, zapravo, ubedili da je, zahvaljujući njima, postao izuzetno bogat, te ga devojka, o kojoj bi inače tako podrobno pisao, nije ni pomislila da napusti, već su se, zapravo, odselili iz šume u prilično lep apartman u gradu, a on je često odlazio u budućnost radi televizijskih emisija, u kojima je zračio inteligencijom.

Razume se, nikada mu ni na pamet nije palo da piše pesme, što je predstavljalo problem, ali lako rešiv. Proizvođači korekturnog laka poslali su ga negde na nedelju dana sa poslednjim izdanjem njegove knjige i gomilom osušenog lišća habre na koju je trebalo da je prepíše, pri čemu je pravio čudnovate namerne greške i uz put ih ispravljao.

Sada mnogi ljudi govore da su njegove pesme iznenada postale bezvredne. Drugi tvrde da su potpuno iste kao što su uvek i bile, te, prema tome, šta se promenilo? Prvi ljudi kažu da stvar nije u tome. Oni nisu sasvim sigurni u čemu je stvar, ali su ubeđeni da nije u tome. Zato su započeli kampanju za realno vreme, ne bi li sprečili takve stvari. Bili su iznenada podržani činjenicom da se, nedelju dana pošto su otpočeli sa kampanjom, pročula vest da ne samo da je velika Katedrala Čalezme srušena da bi se sagradila nova jonska rafinerija, već da je gradnja rafinerije potrajala toliko dugo i toliko se pružila u prošlost da bi proizvodnja jona otpočela na vreme, da Katedrala Čalezme uopšte i nije sagrađena. Razglednice sa slikom katedrale iznenada su postale neprocenjivo vredne.

I tako je veliki deo istorije zauvek izgubljen. Učesnici kampanje za realno vreme tvrde da podjednako lako kao što putovanja brišu granice između jedne zemlje i druge i između jednog sveta i drugog, tako i putovanja kroz vreme brišu razlike između jedne ere i druge.

"Prošlost", kažu oni, "sada zaista podseća na stranu zemlju. Stvari se tamo rade na potpuno isti način kao i ovde."

18.

Artur se materijalizovao uz sve ono uobičajeno teturanje i lupkanje po vratu, srcu i raznoraznim udovima, kome se uvek posvećivao posle tih odvratnih i bolnih otelotvorenja na koja je rešio da se nikada ne privikne. Obazro se za ostalima.

Nisu bili tu.

Ponovo se obazro za ostalima.

I dalje nisu bili tu.

Zatvorio je oči.

Pa ih je opet otvorio.

Obazro se za ostalima.

Tvrdoglavost su ustrajavali u svom neprisustvu.

Još jednom je zatvorio oči i upravo se pripremio da ponovi ovaj besmisleni postupak - kada mu je tek tog časa, dok su mu oči bile zatvorene, mozak registrovao ono što su one videle dok su prethodno bile otvorene, zbog čega mu se lice zbunjeno namrštilo.

I tako je otvorio oči da proveriti tu činjenicu, a mrštenje je ostalo.

To jest, pojačalo se i postalo prilično duboko. Ukoliko je ovo bila zabava, izgleda da je bila vrlo loša - zapravo, toliko loša da su svi otišli. Napustio je taj pravac razmišljanja kao zaludan. Očigledno, nije posredi bila zabava. Obreo se u nekakvoj pećini, lavirintu, tunelu ili nečem sličnom - nije bilo dovoljno svetla da bi se ma šta moglo razabrati, a svakako ne dovoljno svetla da bi se držala zabava. Sve je prekrivala tama, gusta, neprozirna tama.

Osim toga, nije bilo zvukova - zapravo, nikakvog šuma, osim odjeka njegovog sopstvenog disanja, koji je zvučao zabrinuto. A što ga je više slušao, zvučao je sve zabrinutije.

Lagano se nakašljao, kao da je to uvod u nešto. Potom je bio prisiljen da sluša tanušni, sablasni odjek svog nakašljavanja koji je lutao po složenim hodnicima i nevidljivim odajama, kao da se nalazi u nekakvom džinovskom lavirintu, i konačno mu se vratio preko drugih hodnika koje dotad još nije uspeo ni da vidi, kao da kaže... 'Da?'

To se dešavalo sa svakim šumom koji bi proizveo i počinjalo je da ga nervira. Pokušao je da pevuši nekakvu veselu pesmicu, ali do trenutka kada mu se ona vratila, pretvorila se u žalopojku koja je šuplje odzvanjala i on prestade.

Um mu je iznenada bio pun slika iz priče koju mu je Slartibartfast ispričao. Napola je očekivao da će videti ubilačke bele robote kako bez glasa izlaze iz senki i ubijaju ga. Zadržao je dah. Nisu se pojavili. Ponovo je počeo da diše. Nije znao šta je, zapravo, očekivao.

Ali neko ili nešto, izgleda, očekivao je njega, jer se u tom trenutku u mračnoj daljini upalio sablasni, zeleni, neonski natpis.

Govorio je bez glasa:

SKRENUT SI SA SVOGA PUTA

Natpis se ponovo ugasio, na način koji se Arturu nije nimalo sviđao. Ugasio se uz neku vrstu zlobnog kočoperenja. Artur pokuša da ubedi sebe da je reč samo o smešnoj varki njegove mašte. Neonski natpis ili je uključen ili isključen, što zavisi od toga da li kroz njega protiče električna struja ili ne. Nije bilo načina, rekao je on sebi, da se ikako prevede iz jednog stanja u drugo sa zlobnim kočoperenjem. Svejedno se bolje umotao u kućni ogrtač i zadrhtao.

Neonski natpis u dubini sada se iznenada upali, zbunjujući, sa samo tri tačke i zarezom. Ovako:

...

Samo u zelenom neonu.

Pokušavao je, shvatio je Artur pošto je sekundu ili dve zbunjeno zurio u njega, da kaže da ima još, da misao nije dovršena. Pokušavao je to sa gotovo nadljudskom savesnošću, mislio je dalje. Ili, tačnije rečeno, sa neljudskom savesnošću.

Poruka se dovršila sa sledeće dve reči.

ARTURE DENTE

Zadrhtao je. Primirio se da bi još jednom pažljivo pogledao. I dalje je pisalo ARTURE DENTE i zato je ponovo zadrhtao.

Signal se opet ugasio i ostavio ga da trepeće u tami sa nejasnom crvenom slikom sopstvenog imena koje mu je skakutalo na mrežnjači.

DOBRO DOŠAO, rekao je sada natpis.

Posle jednog trenutka dodao je:

NE BAŠ.

Ledeni strah koji je sve vreme visio povrh Artura i čekao na svoj trenutak prepoznao je sada svoj trenutak i navalio na njega.

Pokušao je da se nosi sa njim. Povio se u nekoj vrsti napetog polučučanja kakav je nekada video na televiziji, ali to mora da je izvodio neko sa jačim kolenima. Oštro se upiljio u tamu.

"Ovaj, hej?" upitao je.

Pročistio je grlo i ponovio to, glasnije i bez 'ovaj'. Na izvesnom rastojanju niz hodnik iznenada mu se učinilo da je neko počeo da lupa u bas-bubanj.

Osluškivao je nekoliko sekundi i shvatio da je reč o otkucajima njegovog sopstvenog srca.

Osluškivao je još nekoliko sekundi i shvatio da nije reč o otkucajima njegovog srca, nego da neko dole u hodniku stvarno udara u bas-bubanj.

Na čelu mu se stvoriše kapljice znoja, sliše se jedna u drugu i počеше da kaplju odatle. Spustio je ruku na pod da primiri svoj napeti čučanj, koji ga, izgleda, nije baš najbolje držao. Natpis se ponovo izmenio. Sada je glasio:

NEMOJ SE PLAŠITI.

Posle pauze, dodao je.

BUDI VEOMA, VEOMA UŽASNUT, ARTURE DENTE.

Ponovo se ugasio. Opet ga je ostavio u tami. Oči su mu bile toliko iskolačene kao da će ispasti iz duplji. Nije bio siguran da li je to zato što pokušavaju jasnije da vide, ili zbog toga što jednostavno žele da ga ostave u tom trenutku.

"Hej?" upitao je ponovo i ovog puta pokušao da ubaci u to suroviji i samopouzdaniji prizvuk. "Ima li koga?"

Nije bilo nikakvog odgovora, ničega.

Ovo je uznemirilo Artura mnogo više nego što bi to učinio neki odgovor i on počeo da se povlači od jezivog ništavila. A što se više povlačio, sve je više bio uplašen. Posle izvesnog vremena shvatio je da je razlog za to bio taj što u svim filmovima u kojima se junak povlači sve dalje i dalje od nekog zamišljenog užasa ispred sebe on uspeva da naleti na nešto što mu prilazi sa leđa.

U tom trenutku palo mu je na pamet da se brzo osvrne.

Tamo nije bilo ničega.

Samo crnilo.

To ga je stvarno uplašilo i on počeo da se povlači odatle putem kojim je došao.

Posle izvesnog vremena iznenada je shvatio da se sada povlači prema onome od čega se najpre povlačio, šta god to bilo.

Ovo je, morao je to da prizna sebi, bilo prilično budalasto. Odlučio je da će biti bolje ako se bude povlačio onim putem kojim se isprva povlačio i naglo se okrenuo.

Pokazalo se da je taj drugi poriv bio ispravan, jer je iza njega tiho stajalo neopisivo užasno čudovište. Artur divlje zatetura kada mu je koža pokušala da skoči u jednom pravcu, a kostur u drugom, dok mu je mozak razmišljao kroz koje bi uho mogao najbolje da se iskrade.

"Kladim se da nisi očekivao da me ponovo vidiš", reklo je čudovište, a Artur nije mogao da ne pomisli kako je to čudna primedba, budući da je dobro znao da nikada ranije nije sreo to stvorenje. Znao je da nikada pre nije sreo to stvorenje na osnovu jednostavne činjenice da je mogao da spava noću. Bio je to... bio je to... bio je to...

Artur trepnu. Stajao je veoma mirno. Zaista je izgledao poznato.

Izuzetno ledeno opuštanje preplavilo ga je kada je shvatio da, zapravo, gleda u šest stopa visok hologram kućne muve.

Pitao se zbog čega bi iko želeo da mu u tom trenutku prikazuje šest stopa visoki hologram kućne muve. Pitao se čiji je to glas čuo.

Bio je to užasno verodostojan hologram.

Nestao je.

"Ili me se možda bolje sećaš kao zeca", rekao je glas iznenada; bio je to dubok, šupalj, zlokoban glas koji je zvučao poput rastopljenog katrana koji curi sa bubnjića, sa nečim zlim na umu.

Uz iznenadni oštri zvuk, u crnom lavirintu ispred njega pojavio se zec, ogroman, čudovišno i užasno nežan i sladak zec - ponovo slika, ali takva da je svaka pojedinačna nežna i slatka dlačica koja je rasla u njegovom nežnom i slatkom krznu delovala kao prava. Artur je bio zaprepašćen kada je u njegovom nežnom, slatkom i izuzetno velikom smeđem oku, koje nije treptalo, video sopstveni odraz.

"Rođen u tami", brujao je glas, "odgajan u tami. Jednog jutra prvi put sam proturio glavu u blistavi, novi svet i u istom trenutku ona mi je smrskana nečim što je izgledalo kao primitivna sprava napravljena od kremenja.

Napravljena je tvojom rukom, Arture Dente, i zamahnuta tvojom rukom. Prilično jako, koliko se sećam.

Pretvorio si moju kožu u vreću da bi unutra držao zanimljivo kamenje. Slučajno to znam jer sam se u sledećem životu vratio u obliku muve, a ti si me zgnječio. Ponovo. Ali ovog puta zgnječio si me kesom koju si napravio od moje prethodne kože.

Arture Dente, ti ne samo što si okrutan i bezosećajan čovek, ti si i bez ikakvog osećaja za taktičnost."

Glas je zastao dok je Artur glupo zurio.

"Vidim da si izgubio svoju torbu", rekao je glas. "Verovatno ti je dosadila, a?"

Artur je bespomoćno zavrteo glavom. Želeo je da objasni da mu je ta torba bila veoma draga i da ju je veoma pomno pazio i nosio svuda gde je išao, ali da mu se dešavalo da je na neki način ostajao sa pogrešnom torbom kad god bi negde putovao i da je, zapravo, baš neobično, čak i sada, dok je tu stajao, upravo primetio, prvi put, da je torbica koja se trenutno nalazila kod njega bila, kako izgleda, napravljena od prilično ružne imitacije leopardove kože i nipošto nije bila ona koju je imao uza se nekoliko trenutaka ranije, pre no što je stigao na ovo mesto, gdegod ono bilo, i da nije bila onakva kakvu bi on sam izabrao za sebe i da Bog zna šta ima u njoj, s obzirom na to da nije njegova i da bi mnogo radije imao svoju pravu torbicu, osim što mu je, razume se, strašno žao što ju je tako bezdušno uklonio, ili, tačnije, njene sastavne delove, to jest zečju kožu, sa njenog prethodnog vlasnika, odnosno zeca kome je trenutno imao čast da se ponizno obraća.

Jedino je uspeo da kaže: "Ee".

"Sretni sada daždevnjaka koga si zgazio", rekao je glas.

I u hodniku pred Arturom obreo se divovski, zeleni, krastavi daždevnjak. Artur se okrete, vrisnu, skoči unazad i nađe se usred zeca. Ponovo je vrisnuo, ali nije imao gde da skoči.

"I to sam bio ja", rekao je glas muklim, pretećim brundanjem, "kao da nisi znao..."

"Znao?" upitao je Artur prestravljeno. "Znao?"

"Zanimljiva stvar u vezi sa reinkarnacijom", škripao je glas, "jeste da većina ljudi, većina duhova, nisu svesni da se to dešava baš njima."

Zastao je radi boljeg učinka. Što se Artura ticalo, ovde je već i sada bilo previše učinka.

"Ja sam bio svestan", siktao je glas, "odnosno, postao sam svestan. Lagano. Postepeno."

On, kogod da je bio, zastao je ponovo i duboko uzdahnuo.

"Kako sam drugačije mogao, zar ne?" zaurlao je, "kada se stalno dešavala ista stvar, opet i opet i opet! U svakom životu koji sam živeo ubijan sam rukom Artura Denta. Na svakom svetu, u bilo kome telu, u bilo koje vreme, čim počnem da se sređujem, stiže Artur Dent i - bum, ubija me.

Kako sam mogao da ne primetim? Malo po malo podsećanja. Malo po malo osvežavanja pamćenja. Malo po malo prokletog otkrivanja tajne!

'Smešno', govorio je sebi moj duh dok je leteo nazad u podzemlje posle novog besplodnog izleta u zemlju živih koji je okončao Dent, 'ali čovek koji me je pregazio dok sam skakutao prema jednoj od svojih omiljenih rupa delovao mi je malo poznato...' I postepeno sam uspeo da saberem sve deliće zajedno, Dente, ti višestruki meneubico!"

Odjeci njegovog glasa urlali su hodnicima. Artur je stajao tih i leden, a glava mu se tresla u neverici.

"Evo trenutka, Dente", vrisnuo je glas koji je sada dostigao grozničav vrhunac mržnje, "evo trenutka kada sam najzad shvatio!"

Bila je neopisivo užasna, ta stvar koja se iznenada otvorila pred Arturom i naterala ga da krklja i jeca od strave, ali evo ipak pokušaja da se opiše koliko je bila jeziva. Bila je to divovska, vlažna pećina koja je pulsirala i u kojoj se nalazilo ogromno, sluzavo, hrapavo stvorenje nalik na kita, koje se kotrljalo i valjalo preko čudovišnih belih kamenova. Visoko iznad dna pećine uzdizao se ispust iza koga su se mogle nazreti tamne dubine dve druge strahotne pećine, koje su...

Iznenada je Artur shvatio da gleda u sopstvena usta, u trenutku kada je trebalo da mu pažnja bude usredsređena na živu ostrigu koja je, bespomoćno, bila ugrurana u njih.

Zateturao se unazad sa krikom i zaklonio oči.

Kada je ponovo pogledao, jeziva prikaza je nestala. Hodnik je bio mračan i, nakratko, tih. Bio je sam sa svojim mislima. Bile su to izuzetno neugodne misli i on bi radije bio u društvu kakve starateljke.

Sledeći zvuk bilo je teško tutnjanje ogromnog odeljka zida koji je

kliznuo u stranu i otkrio, načas, samo tamnu prazninu iz sebe. Artur je zavirio u nju na isti način kako miš zaviri u mračnu pseću jazbinu.

A glas je ponovo progovorio.

"Reci mi da je to bila puka podudarnost, Dente", kazao je. "Izazivam te da mi kažeš da je to bila obična podudarnost!"

"To je bila podudarnost", rekao je Artur brzo.

"Nije!" došao je krik u odgovor.

"Bila je", reče Artur, "bila je..."

"Ako je to bila podudarnost, onda se ja", urlao je glas, "ne zovem Agradžag!"

"A verovatno", rekao je Artur, "tvrdiš da je to zaista tvoje ime."

"Da!" prosiktao je Agradžag, kao da je upravo izneo vrlo vispren logički dokaz.

"Pa, bojim se da je ipak podudarnost", odvratio je Artur.

"Uđi ovamo pa ponovi to!" zaurlao je glas u iznenadnom ponovnom naletu ludačkog gneva.

Artur je ušao i rekao da je reč o podudarnosti, ili je bar zamalo rekao da je reč o podudarnosti. Jezik mu se izgubio na putu prema kraju poslednje reči, jer su se svetla upalila i otkrila u šta je ušao.

Bila je to Katedrala Mržnje.

Bila je to stvar koju je načinio um koji je bio ne samo uvrnut nego i potpuno zgužvan.

Bila je ogromna. Bila je užasna.

Unutra se nalazila statua.

Za koji trenutak doći ćemo na statuu.

Prostrana, nerazumljivo prostrana odaja delovala je kao da je izdubljena u unutrašnjosti planine, a razlog za to bio je taj što i jeste bila izdubljena u unutrašnjosti planine. Arturu se učinilo da se vrtoglavo okreće oko njegove glave dok je stajao i piljio u sve to. Bila je crna.

Tamo gde nije bila crna gotovo biste poželeli da jeste, jer boje nekih neizrecivih pojedinosti obuhvatale su čitav spektar za mučenje očiju, na čijem je jednom kraju bilo ultraubica-sto, na drugom je stajala infrakrv-vena, dok su se između nalazile sramno kurpurna, svetlo ružičmarsta, slinmunasto žuta, prženi hombre i listno zlalena.

Neizrecive pojedinosti koje su te boje prikazivale bile su, zapravo, čudovišne prilike od kojih bi i samom Frensisu Bekonu preseao ručak.

Čudovišne prilike gledale su prema središtu odaje sa zidova, sa stubova, sa polica na zidovima, sa pijedestala - zapravo, prema statui, na koju ćemo preći za trenutak.

A ako bi čudovišne prilike oterale Frensisu Bekona od ručka, sa njihovih lica jasno je bilo da bi ih statua oterala od njihovog, da su bile žive i da su mogle da je pojedu, a nisu, i da je neko pokušao da im posluži takvu, a nije.

Oko monumentalnih zidova nalazile su se velike, ugravirane, kamene ploče u pomen onima koji su pali od ruke Artura Denta.

Imena nekih nabrojanih bila su podvučena i obeležena zvezdicom. Tako je, na primer, ime krave koja je bila zaklana i od koje je Artur slučajno pojeo odrezak bilo napisano običnim slovima, dok je ime ribe koju je Artur ulovio, pa je odlučio da je ne pojede i ostavio pored tanjira bilo dvostruko podvučeno, obeleženo trima zvezdicama i još pored njega bio nacrtan okrvavljeni nož za ukras, samo da bi bilo što istaknutije.

A ono što ga je od svega najviše uznemiravalo, izuzev statue, na koju polako dolazimo, bila je vidljiva činjenica da su svi ti ljudi i stvorenja zaista bili ista osoba, ponovo i ponovo.

I bilo je isto tako jasno da je ta osoba bila, ma koliko to ne bilo pošteno, izuzetno iznervirana i ozlojeđena.

U stvari, bilo bi bolje reći da je dostigla nivo ozlojeđenosti kakav još nije viđen u svekolikoj Vaseljenu. Bila je to ozlojeđenost epskih razmera, razbuktali, usijani plamen ozlojeđenosti, ozlojeđenosti koja je sada obuhvatala čitavo vreme i prostor u svom beskonačnom gnevu.

A ta ozlojeđenost najpotpunije je bila izražena u statui koja se nalazila u središtu sve te čudovišnosti i koja je predstavljala Artura Denta u ne baš najlaskavijoj svetlosti. Imala je najmanje pedeset stopa, a nije imala nijednog inča koji nije bio prekriven uvredama na njegov račun, a pedeset stopa takvih stvari bilo je dovoljno da se bilo ko oseti neprijatno. Od male bubuljice na levoj strani njegovog nosa do najsitnije pojedinosti njegovog odela, nije bilo nijednog vida Artura Denta koji vajar nije napao i popljuvao.

Artur je prikazivan kao gorgona, otelotvoreno zlo, krvožedni, jezivi div-ljudožder koji se kasapski probija kroz nevinu Vaseljenu jednog čoveka.

Svakom od trideset ruku koje mu je vajar poklonio u naletu umetničkog plama, ili je drobio glavu zeca, ubijao muvu, lomio jadac, vadio buvu iz kose ili činio nešto što Artur na prvi pogled nije mogao čak ni da razazna.

Mnogobrojnim nogama uglavnom je gazio mrave.

Artur je prekrpio oči rukama, oborio glavu i lagano stao da je vrti sa jedne strane na drugu, tužan i užasnut besmislenoću ove stvari.

A kada je ponovo otvorio oči, pred njim se nalazila prilika čoveka ili bića, ili šta je već bilo, koje je on navodno progonio sve vreme.

"HhhhhhrrrrraaaaaaHHHHHH!!!" rekao je Agradžag.

On, ili ono, ili štogod, izgledalo je kao poludeli, debeli, slepi miš. Lagano je išao oko Artura i posezao prema njemu oštrim kandžama.

"Slušaj...!!" pobunio se Artur.

"HhhhhhrrrrraaaaaaHHHHHH!!!" objasnio je Agradžag i Artur nevoljno prihvati to što je rekao zbog toga što je bio vrlo uplašen tom užasnom i neobičnom unakaženom prikazom.

Agradžag je bio crn, sasušen, naboran i kožast.

Nekako su njegova krila kao u slepog miša bila još užasnija zbog toga što su bila slomljena i mlitava nego što bi bila da su predstavljala snažne i mišićave udove za mahanje kroz vazduh. Najžasnija stvar verovatno je bila upornost njegovog postojanja koje se i dalje produžavalo nasuprot svakoj fizičkoj verovatnoći.

Imao je zaista zaprepašujuću zbirku zuba.

Izgledalo je da svaki od njih potiče od potpuno drugačije životinje, a bili su smešteni u njegova usta pod tako besmislenim uglovima da je izgledalo da bi svako ko bi pokušao da u stvarnosti sažvaće nešto pomoću njih pri tom pocepao polovinu lica i verovatno još iskopao sebi oko pride.

Svako od njegova tri oka bilo je sitno i usplamtelo i izgledalo je otprilike isto toliko zdravo koliko i riba u grmu zove.

"Išao sam na kriket meč", zarežao je.

Sa takvim izgledom to je delovalo tako besmisleno, da se Artur zagrcnuo.

"Ne u ovom telu", zaškripalo je stvorenje. "Ne u ovom telu! Ovo je moje poslednje telo. Moj poslednji život. Ovo je moje telo za osvetu. Moje telo za ubijanje Artura Denta. Moja poslednja prilika. Morao sam da se borim da bih i njega zadobio."

"Ali..."

"Bio sam", zaurlao je Agradžag, "na kriket-meču! Imao sam slabo srce, ali šta, rekao sam ženi, može da mi se dogodi na kriket-meču? I dok gledam, šta se dešava?"

Dva čoveka zlobno se pojavljuju ni iz čega baš preda mnom. Poslednja stvar koju nisam mogao da ne primetim pre nego što me je moje jadno srce izdalo usled šoka bila je da je jedan od njih Artur Dent koji u svojoj bradi nosi zečiju kost. Podudarnost?"

"Da", rekao je Artur.

"Podudarnost?" vrisnulo je stvorenje, bolno zamlataralo slomljenim krilima i otvorilo kratku posekotinu u svom desnom obrazu jednim posebno gadnim zubom. Kada je pažljivije pogledao, mada se nadao da će to moći da izbegne, Artur je primetio da je veći deo Agradžagovog lica prekriven otrcanim trakama crnog flastera.

Uznemireno se povukao unazad. Opipao je svoju bradu. Bio je šokiran kada je otkrio da se u njoj još nalazi zečija kost. Izvadio ju je i bacio.

"Čuj", rekao je, "to se samo sudbina zeza sa tobom. Sa mnom. Sa obojicom. To je savršena slučajnost."

"Šta imaš protiv mene, Dente?" zaurlalo je stvorenje i stalo da mu se primiče uz bolno teturanje.

"Ništa", bio je uporan Artur, "iskreno, ništa."

Agradžag ga je probadao usplamtelim pogledom.

"Deluje kao čudan način povezivanja sa nekim protiv koga nemaš ništa da ga neprestano ubijaš. Neobičan primer društvenih odnosa, rekao bih. Isto tako bih rekao da je to obična laž!"

"Ali, slušaj", kazao je Artur, "strašno mi je žao. Došlo je do užasnog nesporazuma. Moram da pođem. Da nemaš slučajno sat? Trebalo bi da spasavam Vaseljenu." Povukao se još dalje.

Agradžag mu je i dalje primicao.

"U jednom času", prosiktao je, "u jednom času odlučio sam da se predam. Da. Da ostanem u svetu senki. I šta se dešava?"

Artur je pokazao nizom unezverenih trzaja glavom da pojma nema i da i ne želi da zna. Ustanovio je da se pribio uz hladni, mračni kamen koji je ko zna kakvim herkulovskim naporima bio isklesan u čudovišnu karikaturu njegovih kućnih papuča. Podigao je pogled prema sopstvenoj užasavajućoj parodiranoj slici koja se

uzdizala nad njim. Još mu nije bilo jasno šta bi trebalo da radi jedna od njegovih ruku koje su tu bile prikazane.

"Protiv svoje volje uvučen sam u fizički svet", produžio je Agradžag, "kao bokor petunija. U, dodao bih, saksiji. Taj slatki, mali život otpočeo je sa mnom u saksiji, bez ikakvog oslonca, na trista milja iznad površine jedne naročito tmurne planete. Ne bi se baš moglo reći da je to prirodno stanište za saksiju petunija, kao što verovatno i sam misliš. U pravu si ako tako misliš. Taj život završio se ubrzo potom, tri stotine milja niže. U, mogao bih ponovo da dodam, svežem lešu kita. Mog duhovnog sabrata."

Zlobno je pogledao Artura sa obnovljenom mržnjom.

"Na putu naniže", zaurlao je, "nisam mogao da ne primetim svetlucavi, beli svemirski brod. A kroz vrata tog svetlucavog, belog svemirskog broda virio je samozadovoljni Artur Dent. Podudarnost?!!"

"Da!" jauknuo je Artur. Ponovo je podigao pogled i shvatio da je ruka koja ga je zbunjivala predstavljala neodgovorno dozivanje u postojanje bokora osuđenih petunija. To nije bio koncept koji se lako mogao prozreti.

"Moram da idem", bio je uporan Artur.

"Moći ćeš da ideš", rekao je Agradžag, "tek pošto te budem ubio."

"Ne, to ne bi valjalo", objasnio je Artur i počeo da se penje na kameni ispust svoje isklesane kućne papuče, "jer, razumeš, moram da spasavam Vaseljenu. Moram da nađem srebrnu sponu, razumeš? To je veoma složeno izvesti kada si mrtav."

"Da spaseš Vaseljenu", prezrivo je rekao Agradžag. "Trebalo je da misliš na to pre nego što si počeo svoju krvavu osvetu protiv mene! Sećaš li se kada si bio na Stavromuli Beta i neko je..."

"Nikada nisam bio na tom mestu", rekao je Artur.

"...pokušao je da te ubije, a ti si se sagao. Šta misliš, koga je pogodio metak? Šta si rekao?"

"Nikada nisam bio na tom mestu", ponovio je Artur. "Ne znam o čemu pričaš. Moram da idem."

Agradžag zastade.

"Mora da si bio tamo. Bio si odgovoran za moju smrt na tom mestu, kao i na svim ostalim. Nevini posmatrač!" tresao se.

"Nikada nisam ni čuo za to mesto", bio je uporan Artur. "I niko

nikada nije pokušao da me ubije. Osim tebe. Možda ću tamo ići kasnije, šta misliš?"

Agradžag sporo trepnu u nekoj vrsti ledenog, logičkog užasa.

"Nisi bio na Stavromuli Beta... do sada?" prošaptao je.

"Ne", rekao je Artur, "pojma nemam o tom mestu. Siguran sam da nikada nisam bio tamo i nemam nameru da idem."

"Oh, ići ćeš, to je sigurno", promrmljao je Agradžag slomljenim glasom, "sigurno ćeš ići. Oh, zarki ga!" Zeteturao se i obazro po Katedrali Mržnje. "Doveo sam te ovde prerano!"

Počeo je da urla i vrišti. "Doveo sam te previše zarkeno rano!"

Iznenada se sabrao i okrenuo zlokobni pogled prema Arturu.

"Ipak ću te ubiti!" zaurlao je. "Makar to bilo i logička nemogućnost, ima da se zarkeno dobro potrudim! Razneću čitavu planinu!" zavrištao je, "da vidimo da li ćeš se iz ovoga izvući, Dente!"

Pojurio je u bolnom, teturavom trku prema nečemu što je podsećalo na maleni oltar za žrtvovanje obojen u crno. Sada je tako divljački vikao da je stvarno gadno povređivao svoje lice. Artur skoči sa svoje odstupnice na kipu sopstvene noge i potrča da pokuša da urazumi poluludo stvorenje.

Bacio se na njega i tresnuo čudovišnim telom u oltar.

Agradžag je ponovo vrisnuo i na trenutak počeo ludački da se bacaka, divlje gledajući Artura.

"Znaš li šta si uradio?" bolno je zakrkljao. "Ponovo si me ubio. Pa šta hoćeš od mene, prokletinjo?"

Ponovo je počeo da se bacaka u naletu bola, zadrhtaio i srušio se sa oltara, zakačivši pri tom veliko, crveno dugme na njemu.

Artur je u užasu i stravi zurio u sve to, prvo zbog onoga što je, kako izgleda, učinio, a potom zbog bučnih sirena i zvona koji su se zaorili unaokolo da bučno označe nekakvu opasnost. Počeo je divlje da se osvrće.

Jedini izlaz izgleda da se nalazio u pravcu iz koga je došao. Pojurio je tamo i uz put odbacio ogavnu torbu od imitacije leopardove kože.

Žurio je nasumce, bezglavo kroz lavirint; kao da su ga sve bučnije i bučnije progonile sirene, zvona, treptanje svetlosti.

Iznenada je skrenuo za jedan ugao i pred njim se ukazala svetlost. Nije treptala. Bila je to svetlost dana.

19.

Iako je rečeno da jedino na Zemlji u čitavoj našoj Galaksiji Kriket (ili kriket) smatraju pogodnom temom za igru i da je iz tog razloga Zemlja izbegavana, to važi samo za našu Galaksiju ili, tačnije, za našu dimenziju. U nekima od viših dimenzija smatraju da više ili manje mogu da dozvole sebi da igraju igru zvanu brokijanski ultrakriket već milijardama godina, šta god bio njihov transdimenzioni ekvivalent za to.

Budimo iskreni, to je ogavna igra (kaže 'Autostoperski vodič kroz Galaksiju'), ali kogod je ikada bio u višim dimenzijama zna da su oni tamo jedna banda ogavnih bezbožnika koji zaslužuju da budu zgaženi i udešeni jednom za svagda, a i bili bi, kada bi iko umeo da razradi sistem ispaljivanja projektila pod pravim uglom u odnosu na stvarnost.

To je još jedan primer okolnosti da će 'Autostoperski vodič kroz Galaksiju' uposliti makar koga, kogod želi da ušeta u njega pravo sa ulice i da uradi makar šta, naročito ukoliko ušeta sa ulice tokom popodneva, kada se tamo nalazi vrlo malo zvaničnih lica uredništva.

Osnovna činjenica je u sledećem.

Istorija 'Vodiča' predstavlja istoriju idealizma, borbe, očaja, strasti, uspeha, padova i neverovatno dugih pauza za ručak.

Najranije poreklo 'Vodiča' danas je, skupa sa najvećim delom njegovih računovodstvenih dokumenata, izgubljeno u maglama vremena.

Neobičnije teorije o tome gde je to, zapravo, izgubljeno, izložene su u tekstu koji sledi.

Većina ovih priča o poreklu 'Vodiča' govori o uredniku i osnivaču po imenu Hurling Frutmig.

Kaže se da je Hurling Frutmig osnovao 'Vodič', uspostavio njegova osnovna načela idealizma i poštenja i bankrotirao.

Usledile su mnoge godine nemaštine i preispitivanja namera, tokom kojih se savetovao sa prijateljima, sedeo po mračnim sobicama zamućenog uma, razmišljao o ovome i onome, zezao se po okolini sa svojim problemima i potom, posle slučajnog susreta sa Svetim ručkadžijskim slobodnjacima sa Vunduna - koji su tvrdili da kao što je ručak predstavljao središte čovekovog temporalnog dana, odnosno kao što se čovekov temporalni dan može shvatiti kao

analogija njegovog duhovnog života, tako i ručak treba da bude (a) shvaćen kao središte duhovnog života čoveka i (b) održavan u naročito lepim restoranima - odrekao se svojih osnovnih načela idealizma i poštenja i rekao gde možete da ih nabijete i poveo 'Vodič' u prvi veći komercijalni uspeh.

Istovremeno je počeo da razvija i istražuje ulogu uredničke pauze za ručak koja je potom igrala ključnu ulogu u istoriji 'Vodiča', jer je značila da se većina pravog posla obavlja rukama slučajnih prolaznika koji zalutaju u prazne urede tokom popodneva i vide nešto što bi vredelo uraditi.

Ubrzo posle toga, 'Vodič' je preuzela izdavačka kuća Megadodo sa Urse Minor Beta i time postavila čitavu stvar na zdrave finansijske noge, omogućivši četvrtom uredniku, Ligu Luriju mlađem, da navali na pauze za ručak tako zaprepašćujućih razmera da čak i naponi sadašnjih urednika koji su započeli sa praksom sponzorskih pauza za ručak u milosrdne svrhe u poređenju sa tim deluju kao obični sendviči.

U stvari, Lig se nikada formalno nije odrekao svog uredništva - on je jednostavno napustio ured jednog prepodneva i više se nikad nije vratio. Iako je od tada prošlo podosta više od jednog stoleća, mnogi članovi uredništva 'Vodiča' drže se romantičnog mišljenja da je on samo skoknuo na sendvič i da će se vratiti da navali popodne na posao.

Strogo govoreći, svi urednici posle Liga Lurija, mlađeg zbog toga su bili samo vršioци dužnosti i Ligo sto još se čuva onakav kakav je bio kada ga je ostavio, a na njega je dodat samo maleni natpis na kome stoji: 'Lig Luri mlađi, urednik, nestao, verovatno na dor'.

Neki uvredljivi i podrivački izvori navode na pomisao da je Lig, zapravo, stradao tokom prvih neobičnih opita 'Vodiča' u knjigovodstvu. O ovome se vrlo malo zna, a još manje se priča. Onaj ko makar i primeti, a kamoli pomene neobičnu, ali potpuno slučajnu i besmislenу činjenicu da je svaki svet na kome je 'Vodič' uspostavio računovodstveno odeljenje ubrzo potom nestao u ratnom sukobu ili u nekoj prirodnoj katastrofi, može da računa da mu život više ne vredi ni pišljiva boba.

Zanimljiva je činjenica, mada ni u kakvoj vezi sa ovim, da je dva ili tri dana pre uništenja planete Zemlje, da bi se napravilo mesta za

novu hipersvemirsku obilaznicu, primećen dramatičan porast broja pojava NLO-a na njoj, ne samo iznad Gospodarskog igrališta kriketa u Sent Džons Vudu u Londonu već i iznad Glastonberija u Somersetu.

Dugo je Glastonberi povezivan sa mitovima o drevnim kraljevima, vešticama i izlečenju prištova, a sada je bio izabran za sedište novog odeljenja 'Vodiča' za knjigovodstvene poslove i, zaista, deset godina finansijskog poslovanja prenete su na breg čarobnjaka samo nekoliko sati pre nailaska Vogona.

Ali nijedna od ovih činjenica, koliko god one izgledale čudne i neobjašnjive, nije tako čudna i neobjašnjiva kao pravila igre brokijanskog ultrakriketa, onakvog kakav se igra u višim dimenzijama. Celokupna pravila toliko su zapetljana da su jedini put kada su se sva našla na jednom mestu podlegla gravitacionom kolapsu i pretvorila se u crnu rupu.

Ali evo kratkog pregleda:

PRAVILO BROJ JEDAN: Pustite da vam izrastu bar tri noge viška. Neće vam služiti ni za šta, ali će bar zabavljati publiku.

PRAVILO BROJ DVA: Pronađite jednog izuzetno dobrog igrača brokijanskog ultrakriketa. Klonirajte ga nekoliko puta. Time ćete uštedeti ogromni iznos pažljivog odabiranja i treniranja.

PRAVILO BROJ TRI: Smestite svoj i protivnički tim na veliku poljanu i sagradite oko njih zid.

Razlog za to je taj što će, iako je igra neobično spektakularna, osujećenost publike koja neće moći da vidi šta se dešava dovesti do toga da će svi misliti kako je mnogo uzbudljivije nego što stvarno jeste. Gomila koja je upravo posmatrala dremljivu utakmicu osećaće mnogo manje životnog zadovoljstva od gomile koja veruje da je upravo propustila najdramatičniji trenutak u istoriji sporta.

PRAVILO BROJ ČETIRI: Ubacite preko zida igračima gomile sportske opreme. Može poslužiti bilo šta - batovi za kriket, palice za bezbol, teniski reketi, skije, sve čime se može dobro zamahnuti.

PRAVILO BROJ PET: Igrači sada treba da prikupe uz sebe sve što mogu da nađu. Čim igrač postigne 'pogodak' po glavi drugog igrača, treba smesta da pobegne što brže može i da mu se izvini sa sigurnog rastojanja.

Izvinjenja treba da budu sažeta, iskrena i, radi krajnje jasnoće i

upečatljivosti, uručena preko megafona.

PRAVILO BROJ ŠEST: Pobjednik je onaj tim koji prvi pobjedi.

Neobično, ali što je igra popularnija u višim dimenzijama, sve se manje igra, jer je većina timova koji se takmiče sada u stalnom ratnom stanju sa svim ostalim zbog različitih tumačenja ovih pravila. Tako je i najbolje, jer je, na duge staze, jedan dobar rat psihološki manje štetan od produžene igre brokijanskog ultrakriketa.

20.

Dok je Artur trčao niz planinu, zadihan, unezveren i napet, iznenada je osetio kako se pod njegovim nogama vrlo, vrlo polako pomera čitav planinski masiv. Začula se tutnjava, urlik, i osetio se blag, nejasan pokret, a u daljini iza i iznad njega liznula je vrelina. Trčao je polulud od straha. Zamlja poče da klizi i on je iznenada shvatio značenje reči 'klizište', jasnije nego ikada ranije. Uvek je to za njega bila samo obična reč, ali je sada iznenadno i užasnuto postao svestan kako je klizanje neobična i pogrešna stvar za zemljište. Ono je činilo upravo to, sa njime povrh svega. Osetio je da mu je zlo od straha i drhtavice. Zemljište je klizilo, planina se tresla, on se okliznuo, pao, podigao, ponovo okliznuo i potrčao. Lavina otpoče.

Šljunak, zatim kamenje, pa ogromne gromade razigrano su poskakivali oko njega, poput nespretnih kućica, samo mnogo, mnogo veći, mnogo, mnogo tvrdi i gotovo bezgranično smrtonosniji ako bi ga pogodili. Oči su mu poigravale skupa sa njima, oči su mu poigravale skupa sa tlom koje je poigravalo. Trčao je kao da je trk užasna, grozničava bolest, a srce mu je poskakivalo u ritmu poskakivanja geološkog ludila oko njega.

Logika situacije, odnosno izvesnost da će preživeti ukoliko je sledeći nagovešteni incident u sagi njegovih odnosa sa Agradžagom trebalo da se dogodi, nikako nije uspevala da mu se u tom trenutku ukaže u mislima ili da ispolji bilo kakav smirujući uticaj na njega. Trčao je, a strah od smrti bio je u njemu, pod njime, nad njime, grabio ga je za kosu.

Iznenada se ponovo spotakao i poleteo napred, ponesen svojim popriličnim zaletom. Ali u samom trenutku kada je trebalo da tresne o tle neizmernom žestinom, video je kako pravo ispred njega leži njegova malena, plava, putna torba za koju je znao da ju je izgubio u odeljku za prtljag aerodroma u Atini pre nekih deset godina po sopstvenoj vremenskoj lestvici i u svom zaprepašćenju potpuno je promašio tle i ostao da lebdi u vazduhu, dok mu je mozak pevao.

Evo šta je radio: leteo je. Obazro se iznenađeno oko sebe, ali nije moglo biti sumnje da radi upravo to. Nijednim delom tela nije dodirivao tle, niti mu je čak bio blizu. Jednostavno je lebdeo, dok je stenje vitlalo kroz vazduh oko njega.

Trebalo je nešto preduzeti oko toga. Trepćući od nenapora izazvanog činom letenja, podigao se više u vazduh i sada su stene vitlale bezbedno ispod njega.

Spustio je pogled neizmerno radoznalo. Između njega i drhtavog tla bilo je tridesetak stopa praznog vazduha, to jest, praznog ukoliko se ne računaju stene koje u njemu nisu ostajale dugo, već su srljale naniže, zahvaćene čeličnim zagrljajem zakona gravitacije: istog zakona koji je, izgleda, iz čista mira, dao Arturu dan odmora.

Skoro istog časa mu je sinulo, sa nagonskom tačnošću koju samoodržavanje nameće umu, da nikako ne bi trebalo da razmišlja o tome, ili će zakon gravitacije iznenada oštro pogledati prema njemu, zahtevati da sazna šta on, kog đavola, radi tamo gore i sve će iznenada biti izgubljeno.

I zbog toga je stao da razmišlja o lalama. Bilo je teško, ali mu je pošlo za rukom. Razmišljao je o prijatnoj, čvrstoj oblini dna cveta lala, razmišljao je o zanimljivoj raznovrsnosti boja u kojima su se one javlale i pitao se koji se deo ukupnog broja lala što rastu, ili su ikada rasle, na Zemlji, može videti u prečniku od jedne milje oko neke vetrenjače. Posle izvesnog vremena počeo je da se opasno dosađuje ovakvim mislima, osetio je kako propada kroz vazduh i klizi sve bliže stenama koje su odskakivale i o kojima se toliko trudio da ne razmišlja i zato je neko vreme razmišljao o atinskom aerodromu, što mu je oko pet minuta vrlo delotvorno išlo na živce - bio je zaprepašćen kada je posle toga otkrio da lebdi na oko šest stotina stopa iznad tla.

Na trenutak je počeo da se pita kako će da se vrati, ali je smesta pobegao od te oblasti razmišljanja i pokušao da smireno sagleda situaciju.

Leteo je. Šta je mogao da učini povodom toga? Spustio je pogled na zemlju. Nije se upiljio u nju, već je dao sve od sebe da to bude nehajan pogled, kao u prolazu. Ipak, bilo je nekoliko stvari koje je morao da primeti. Jedna je bila ta da je erupcija planine, izgleda, prošla - u blizini vrha sada se nalazio krater, verovatno tamo gde se stena survala u ogromnu, izdubljenu katedralu, na njegovu sopstvenu statuu i na žalosno izobličenu priliku Agradžaga.

Druga je bila njegova putna torba, ona koju je izgubio na aerodromu u Atini. Veselo je počivala na jednom komadu čistog

terena, okružena iscrpljenim stenama, iako je očigledno nije pogodila nijedna od njih. Kako je to bilo moguće, o tome uopšte nije želeo da razmišlja, jer je ta tajna bila u potpunosti zaklonjena čudovišnom nemogućnošću samog postojanja torbe. Bila je tu i to je bilo sve.

Suočio se sa činjenicom da će morati da je podigne. Leteo je šest stopa iznad tuđinske planete čijeg imena nije mogao čak ni da se seti. Nije mogao da ne primeti tu žalosnu situaciju malenog odlomka onoga što je predstavljalo njegov život, ovde, toliko svetlosnih godina od sprženih ostataka njegovog doma.

Dalje, shvatio je, torba bi trebalo, ukoliko je još u stanju u kakvom ju je izgubio, da sadrži konzervu u kojoj se nalazi jedino ulje grčkih maslina u čitavoj Vaseljeni.

Lagano, pažljivo, inč po inč, počeo je da se spušta, njišući se tamo-amo poput nervoznog lista papira koji pada na zemlju.

Išlo je dobro; lepo se osećao. Vazduh ga je nosio, ali i puštao da prolazi kroz njega. Posle dva minuta uzdizao se jedva dve stope iznad putne torbe i bio prisiljen da se suoči sa nekim složenim odlukama. Lagano se njihao. Namrštio se, ali opet, što je lakše mogao.

Ukoliko bude uzeo torbu, hoće li moći da je nosi? Neće li ga dodatna težina smesta povući na zemlju?

Neće li sam čin dodirivanja nečega što se nalazi na zemlji iznenada isprazniti tu tajanstvenu silu koja ga je održavala u vazduhu, šta god to bilo?

Ne bi li bilo bolje poneti se razumno u ovom času i iskoračiti iz vazduha na zemlju na trenutak ili dva?

Ukoliko to bude učinio, hoće li ikada moći ponovo da leti?

Osećanje što je pratilo letenje, kada je dopustio sebi da ga postane svestan, bilo je tako divno da nikako ne bi mogao da podnese pomisao o tome da ga je izgubio, možda zauvek. Sa tom brigom u mislima, ponovo se malo podigao u vazduh, jednostavno da to još malo oproma, da opet iskusi iznenađujuće kretnje lišene svakog napora. Njihao se, lebdeo. Pokušao je da se obruši.

Obrušavanje je bilo fantastično. Sa rukama pruženim ispred sebe, dok su mu se kosa i odelo vijorili, sunovratio se kroz vazduh dok nije stigao na dve stope od tla, da bi se potom ponovo podigao u visinu i tamo zaustavio. Naprosto zaustavio. Ostao je tamo.

Bilo je divno.

I to je, shvatio je, bio način na koji će podići torbu. Obrušice se i zgrabiti je u trenutku kada bude prelazio u uzlazni deo. Poneće je sa sobom. Možda će izgubiti malo zamaha, ali bio je siguran da će moći da je ponese.

Pokušao je još jedan ili dva puta da vežba zaletanje i išlo mu je sve bolje i bolje. Vetar na njegovom licu, jurnjava i fijukanje njegovog tela kroz vazduh, sve se to udružilo da mu donese takvo stanje duha kakvo nije osetio još od - pa, koliko se sećao, još od rođenja. Odjezdio je na povetarcu i počeo da razgleda predeo koji je, otkrio je, bio prilično gadan. Imao je opustošeni, uništeni izgled. Odlučio je da ga više nikada ne pogleda. Uzeće samo svoju torbu i onda... pojma nije imao šta će biti pošto bude uzeo torbu. Odlučio je da jednostavno uzme torbu i da vidi šta će posle proizići iz toga.

Pustio se niz vetar, pošao uz njega i ponovo se okrenuo. Nije to ni primetio, ali u toj tački njegovo telo je vilomovalo.

Pognuo je glavu, okrenuo se nadole - i stao da ponire.

Vazduh je šibao unaokolo dok je on jurio kroz njega. Zemlja se nesigurno zanjihala, sredila svoje misli i glatko se izdigla da ga primi, ponudivši mu torbu, čija je ispucala, plastična drška bila okrenuta nagore.

Na pola puta naniže, jednog iznenadnog i opasnog trenutka, više nije mogao da poveruje da to radi, tako da zamalo uistinu i prestane da leti, ali na vreme se prenuo, skliznuo iznad zemlje, jednom rukom glatko prošao kroz dršku torbe i ponovo počeo da se uspinje, što mu, međutim, nije uspelo, tako da se iznenada srušio na stenovito tle, izgrehban, izubijan i drhtav.

Bespomoćno se digao na noge i bespomoćno zateturao, zamahnuvši torbom oko sebe u agoniji bola i razočaranja.

Stopala su mu iznenada bila teško priljubljena za zemlju, onako kako su uvek bila. Njegovo telo podsećalo je na nespretnu vreću krompira koja se teturala i kotrljala po zemlji; um mu je bio težak poput olova.

Stao je da se zanosi, klimav i bolan od vrtoglavice. Bespomoćno je pokušao da trči, ali noge su mu iznenada bile veoma slabe. Zaneo se i posrnuo napred. U istom trenutku setio se da je u torbi koju je sada nosio ne samo limenka grčkog maslinovog ulja već i ona

količina grčkog vina koja se sme izneti iz zemlje bez plaćanja carine i u prijatnom šoku koji je to izazvalo najmanje deset sekundi uopšte nije primetio da ponovo leti.

Vikao je i podvriskivao od olakšanja, zadovoljstva i čiste fizičke prijatnosti. Obrušavao se, prevrtao, klizio i ljuljuškao kroz vazduh. Drsko se smestio usred uzlazne struje i počeo da razgleda sadržaj svoje putne torbe. Osećao se onako kako se anđeo morao osećati dok je izvodio svoj slavni ples na vrhu igle i dok su ga filozofi brojali. Nasmejao se na otkriće da je torba, u stvari, sadržala ne samo maslinovo ulje i grčko vino, već i napukle tamne naočari, nekoliko kupaćih gaćica punih peska, ogroman i ružan peškir, nešto zanimljivog kamenja i raznorazne listove papira po kojima su bile ispisane adrese ljudi za koje mu je bilo drago što ih više nikada neće sresti, makar razlog za to bio i tužan. Bacio je kamenje, stavio tamne naočari i pustio da vetar ponese listove papira.

Deset minuta potom, dok je lenjo lutao kroz neki oblak, na njegovu zadnjicu naletela je jedna ogromna i krajnje ozloglašena žurka.

21.

Najveća i najrazornija žurka koja je ikada održana sada je već zašla u četvrto pokolenje, a niko još ne pokazuje nameru da ode. Neko je svojevremeno bacio pogled na sat, ali bilo je to pre jedanaest godina, a još se ništa nije desilo.

Nered je neverovatan i treba ga videti da bi se poverovalo da je tako nešto moguće, ali ako nemate naročite potrebe da poverujete u to, nemojte ići da vidite, jer vam se neće dopasti.

Nedavno je na nebu došlo do grmljavine i sevanja i počela je da kruži priča da se to vodi borba između flota nekoliko suparničkih kompanija za čišćenje tepiha, koje poput lešinara kruže iznad poprišta žurke, vrebajući svoju priliku, ali ne treba verovati u ono što se čuje na žurkama, a naročito ne na ovoj.

Jedan od problema, a on će se očigledno sve više pogoršavati, sastoji se u tome da su ljudi na žurki ili deca, ili unuci, ili praunuci onih koji su prvobitno odlučili da ne odu kući, a zbog cele one zapetljivine sa selektivnim razmnožavanjem i recesivnim genima to znači da su svi prisutni na žurki u ovom trenutku ili krajnje fanatični posetioci žurki ili mucavi idioti ili, sve češće i češće, i jedno i drugo.

Ovako ili onako, to znači da, genetski govoreći, svako sledeće pokolenje ima sve manje izgleda od prethodnog da ode.

No, u proces ulaze i drugi činiooci, kao, na primer, kada će nestati pića.

Ali, zbog nekih stvari koje su u svoje vreme izgledale kao odlična ideja (a jedna od nevolja sa žurkama bez kraja jeste to što stvari koje samo podsećaju na odlične ideje tamo uvek nastavljaju da podsećaju na odlične ideje), ta tačka izgleda da je još daleko.

Jedna od stvari koje su u svoje vreme izgledale kao odlična ideja bila je i ta da žurka treba da dobije polet - ne na normalan način na koji žurke treba da dobiju polet, već bukvalno: da poleti.

Jedne noći, odavno, grupa pijanih astroinženjera motala se oko zgrade i kopala po ovome, čačkala po onome, treskala po nečem trećem, a kada se sunce podiglo sledećeg jutra, zaprepastilo se kada je videlo da obasjava zgradu punu veselih pijanaca koja je sada poput mlade i nesigurne ptice lepršala iznad vrhova krošnji.

Ne samo to, već je leteća žurka uspela da pribavi prilično teško naoružanje. Ukoliko je trebalo da ikada ulete u neku raspravu sa

trgovcima vinom, želeli su da argumenti budu na njihovoj strani.

Pretvaranje od nečega što je bilo koktel-parti sa punim radnim vremenom u pljačkaški parti sa nepotpunim radnim vremenom odigralo se sa krajnjom lakoćom i pokazalo se od prilične koristi time što je dodalo malo novog poleta i žestine čitavoj stvari, a u toj tački bilo je to neophodno zbog ogromnog broja ponavljanja muzičkih tačaka koje je bend svirao poslednjih nekoliko godina.

Pljačkali su, otimali, držali su čitave gradove kao taoce da bi za njih dobili sveže zalihe sira, slanih keksa, avokada, suvog mesa, te vina i žestokih pića koje su sada uzimali sa letećih tankera.

Ali sa problemom nestanka pića moraće jednog dana da se suoče.

Planeta iznad koje sada lebde nije više ona ista iznad koje su počeli lebdenje.

U vrlo je lošem stanju.

Žurka ju je jezivo mnogo napadala, a niko sa planete nije do sada uspeo da joj uzvрати udarac zbog nasumičnog i nepredvidivog načina na koji se teturala po nebu.

To je đavolska žurka.

To je takođe đavolska stvar ako te udari u donji deo leđa.

22.

Previjajući se od bola, Artur je ležao na komadu otrgnutog i razorenog armiranog betona, dok su se oko njega kovitlale pare oblaka kroz koji je prolazio, zbunjen zvukom nekog mlitavog veselja negde iza njegovih leđa.

Čuo se zvuk koji nije mogao odmah da prepozna, delom zbog toga što nije poznavao melodiju pesmice 'Ostavio sam nogu na Džaglan Beti', a delom zato što je grupa koja je to svirala bila vrlo umorna, tako da su neki njeni članovi svirali pesmicu u tročetvrtinskom ritmu, drugi u dvotrećinskom, a treći u nekoj vrsti ritma pr2, već u zavisnosti od toga koliko je ko od njih ugrabio sna u poslednje vreme.

Ležao je i teško disao u vlažnom vazduhu i pokušavao da opipavanjem tela otkrije gde ga boli. Gde god bi se dodirnuo, nailazio je na bol. Posle izvesnog vremena otkrio je da je to zbog toga što ga ruka boli. Činilo se da je uganuo zglob. I leđa su ga bolela, ali uskoro je, na svoje zadovoljstvo, otkrio da nije gadno povređen, već samo izgreban i malo ugruvan, što i nije bilo čudno. Nikako, naime, nije shvatao šta jedna zgrada traži u oblacima.

S druge strane, ne bi mu bilo baš najlakše da pronađe ubedljivo objašnjenje ni za sopstveno prisustvo na istom mestu i zbog toga je zaključio da će on i zgrada naprosto morati da prihvate postojanje jedno drugog. Pogledao je sa mesta na kome je ležao. Zid od belih, ali umrljanih kamenih ploča uzdizao se iza njega, kao na pravoj zgradi. Izgledalo je da viri iz neke vrste isturene ivice ili ispusta koji se pružao oko nje u svim pravcima u dužini od tri ili četiri stope. Bio je to odlomak tla u kome je zgrada sa žurkom imala temelje i koji je ponela sa sobom da je drži povezanu na donjem kraju.

Uznemireno se podigao i, iznenada, čim je pogledao preko ruba, uhvatila ga je mučnina od vrtoglavice. Priljubio se uza zid, mokar od magle i znoja. Njegova glava plivala je slobodnim stilom, ali se stomak zabavljao baterflajom.

Iako je dotle dospeo sopstvenom snagom, nije mogao čak ni da razmišlja o jezivom ponoru koji je zjapio ispred njega. Svakako neće pokušati da oproba sreću skakanjem. Zapravo, nije nameravao da se pomeri makar i jedan inč bliže rubu.

Uhvativši čvrsto svoju putnu torbu, stao je da puže uza zid,

nadajući se da će uz put pronaći ulazna vrata. Čvrsta težina limenke maslinovog ulja delovala je na njega ospokojavajuće.

Puzao je u pravcu najbližeg ugla u nadi da će mu zid iza ugla pružiti više načina za ulazak od ovoga, koji mu nije pružio baš nijedan.

Neravnomernost leta zgrade činila ga je bolesnim od straha, tako da je, posle izvesnog vremena, izvukao peškir iz putne torbe i učinio nešto što je još jednom opravdalo visoki položaj ubrusa na popisu najkorisnijih stvari koje treba da imate uza se kada autostopirate po Galaksiji - vezao ga je oko glave da ne bi mogao da vidi šta radi.

Stao je da vuče nogama po tlu, dok je ispruženom šakom pipao po zidu.

Najzad je došao do ugla, a kada mu je šaka zaobišla ugao, dodirnula je nešto što mu je zadalo takav šok da je gotovo pao. Bila je to druga ruka.

Dve ruke zgrabiše jedna drugu.

Očajnički je želeo da iskoristi drugu ruku za skidanje peškira sa očiju, ali ona je držala torbu sa maslinovim uljem, vinom i razglednicama sa Santorinija i on baš nikako nije želeo da je odloži.

Iskusio je jedan od onih trenutaka samoispitivanja, jedan od onih trenutaka kada se iznenada okrenete, pogledate sebe u oči i pomislite: 'Ko sam ja? Šta želim? Šta sam postigao u životu? Da li to radim kako treba?' Tiho je zajecao.

Pokušao je da oslobodi ruku, ali nije mogao. Druga ruka čvrsto ju je držala. Nije imao izbora nego da produži prema uglu. Zaokrenuo je za njega i zatresao glavom u nameri da se oslobodi peškira. Ovo je, izgleda, izazvalao oštar povik nerazaznatljivog osećanja kod vlastite druge ruke.

Peškir je strgnut sa njegove glave i on otkri da mu oči pilje u oči Forda Prefekta. Iza njega stajao je Slartibartfast, a iza ovoga jasno su se videli zaklonjeni prilaz i velika, zatvorena vrata.

Oboje su bili pripijeni uza zid, očiju divljih od straha dok su zurili u gusti, slepi oblak oko sebe i pokušavali da se odupru njihanju i poskakivanju zgrade.

"Gde si, kog fotona, bio?" prosiktao je Ford uspaničeno.

"Pa, ovaj", zamučao je Artur, ni sam ne znajući kako da sve to objasni u najkraćim crtama, "tu i tamo. Šta radite ovde?"

Ford ponovo pogleda Artura divljim očima.

"Neće da nas puste unutra bez boce pića", prosiktao je.

Prvo što je Artur primetio kada se našao usred žurke, izuzev buke, zagušljive toplote, divlje mešavine boja koja se nejasno probijala kroz atmosferu od gustog dima, ćilima prekrivenih razbijenim staklom, pepelom i kapima guakamole i grupice stvorenja nalik na pterodaktile, obučene u lureks, koja su se okupila oko njegove drage boce grčkog vina i kreketala "Iznenadenje, iznenadenje", bila je Trilijan sa kojom je neobavezno ćeretao Bog Groma.

"Nismo li se videli na Milivejsu?" upitao je on.

"Jesi li ti bio onaj sa čekićem?"

"Da. Mnogo mi se više sviđa što ga imam ovde. Ovo je daleko ozloglašenije i opasnije mesto od onoga."

Odajom su odzvanjali krici nekog jezivog zadovoljstva, čije su razmere bile nevidljive u ustalasanom gomili veselih, bučnih stvorenja koja su razdragano dovikivala jedno drugom stvari koje niko nije uspevao da čuje i povremeno zapadala u nervne krize.

"Izgleda zabavno", rekla je Trilijan. "Šta si rekao, Arture?"

"Rekoh, kako si, do đavola, dospela ovamo?"

"Bila sam nasumični niz tačaka koje su letele Vaseljenom. Poznaješ li Tora? On pravi gromove."

"Ćao", rekao je Artur. "To je sigurno strašno zanimljivo."

"Ćao", rekao je Tor, "i jeste. Imaš piće?"

"Ovaj - zapravo, nemam..."

"Što onda ne pođeš da nađeš sebi jedno?"

"Videćemo se, Arture", rekla je Trilijan.

Nešto pade Arturu na um i on se obazre okolo.

"Zaphod nije ovde?" upitao je.

"Videćemo se", rekla je Trilijan čvrstim glasom, "kasnije."

Tor ga je gledao tvrdim očima, crnim poput ugljena, nakostrešene brade. Ono malo svetla što je bilo na tom mestu sakupilo je nakratko svoje snage da bi zlokobno zasvetlucalo na rogovima njegovog šlema.

Svojom izuzetno krupnom šakom uzeo je Trilijan za lakat, a mišići njegove nadlaktice vrteli su se jedan oko drugog poput dva

folksvagena na parkiralištu.

Odveo ju je.

"Jedna od zanimljivih stvari u vezi sa besmrtnošću", govorio je, "jeste to..."

"Jedna od zanimljivih stvari u vezi sa svemirom", čuo je Artur kako Slartibartfast govori nekom krupnom i masivnom stvorenju koje je izgledalo kao da gubi borbu sa sopstvenim srcem i koje je pažljivo gledalo starčeve duboke oči i sivu bradu, "jeste to koliko je on, u stvari, dosadan."

"Dosadan?" ponovilo je stvorenje i trepnulo očima koje su bile prilično zakrvavljene i sa velikim podočnjacima.

"Da", odvratio je Slartibartfast, "zaprepašćujuće dosadan. Zapanjujuće. Znaš, njega ima tako mnogo, a onoga što je u njemu tako malo. Hoćeš li da ti navedem neke statističke podatke?"

"Pa, ovaj..."

"Molim te, baš bih voleo. I oni su nezamislivo dosadni."

"Odmah ću se vratiti da ih čujem", reklo je stvorenje, potapšalo ga po ruci, podiglo svoju haljinu poput hoverkrafta i otišlo u ustalasanu gomilu.

"Mislio sam da nikada neće otići", zagroktao je starac. "Dođi Zemljanine..."

"Artur."

"Moramo naći srebrnu sponu, ovde je negde."

"Zar ne možemo malo da se oduvamo?" upitao je Artur. "Imao sam težak dan. Slučajno je i Trilijan ovde, ali nije mi rekla kako je stigla; verovatno nije ni bitno."

"Pomisli na opasnost koja preti Vaseljenu..."

"Vaseljena je", odvratio je Artur, "dovoljno velika i dovoljno stara da može pola sata da se brine sama za sebe. Dobro", dodao je, u odgovor na sve veću Slartibartfastovu uzrujanost, "promuvaću se okolo i videti da li ju je neko video."

"U redu, u redu", rekao je Slartibartfast, "u redu." I sam je zašao u gomilu, a svi pored kojih je prolazio govorili su mu da zastane i oduva se malo.

"Jesi li video negde jednu sponu?" upitao je Artur čovečuljka koji je, izgleda, željno stajao i čekao da sluša nekoga. "Napravljena je od srebra, od životnog je značaja za buduću bezbednost Vaseljene i

otprilike je ovoliko dugačka."

"Nisam", odvratio je ushićeno naborani čovečuljak, "ali posluži se pićem pa mi ispričaj sve o tome."

Pored njega se provrteo Ford, koji je plesao divlju, burnu i prilično skarednu igru sa devojkom koja je izgledala kao da na glavi nosi sidnejsku Operu. Vodio je sa njom bučni i zaludni razgovor pokušavajući da nadjača galamu oko njih.

"Sviđa mi se tvoj šešir!" zauriao je.

"Šta?"

"Rekoh, sviđa mi se tvoj šešir."

"Ja nemam šešir."

"Pa, onda mi se sviđa glava."

"Šta?"

"Rekoh, sviđa mi se tvoja glava. Zanimljiv sklop kostiju."

"Šta?"

Ford slegnu ramenima u okviru složene rutine ostalih pokreta koju je izvodio.

"Rekoh, sjajno igraš", vikao je, "ali nemoj toliko da klimaš glavom."

"Šta?"

"Ma eto, svaki put kada klimneš", rekao je Ford, "... jao!" dodao je kada je njegova partnerka klimnula da bi rekla 'Šta?' i ponovo ga oštro lupila po čelu šiljatim krajem svoje neobične lobanje.

"Moja planeta je raznesena jednog jutra", rekao je Artur, koji je, sasvim neočekivano, zatekao sebe kako pripoveda čovečuljku priču svog života, ili bar odabrana poglavlja iz nje. "Zbog toga sam ovako obučen, u kućni mantil. Razumeš, moja planeta je raznesena sa svim mojim odelima. Nisam znao da ću doći na žurku."

Čovečuljak je ushićeno klimnuo glavom.

"Kasnije su me izbacili sa svemirskog broda. I dalje u kućnom mantilu. Čovek bi pre očekivao svemirsko odelo. Ubrzo potom otkrio sam da su moju planetu prvobitno izgradili miševi. Možeš misliti kako sam se osećao kada sam to saznao. Onda su malo pucali na mene i pokušali da me raznesu. U stvari, često su me napadali, pucali na mene, vređali me, dezintegrisali u pravilnim razmacima, lišavali čaja, a potom sam se srušio u močvaru i bio prisiljen da provedem pet godina u vlažnoj pećini."

"Ah", oduševljavao se čovečuljak, "a da li si se lepo zabavljao?"
Artur se silovito zagrcnu pićem.

"Kako divno i uzbudljivo kašljanje", rekao je čovečuljak, zaprepašćeno. "Smem li da ti se pridružim?"

Upitavši to, otisnuo se u najneobičniji i najspektakularniji mogući napad kašlja koji je toliko iznenadio Artura da se i sam silovito zagrcnuo i počeo da kašlje, ali je ubrzo otkrio da to već neko vreme i inače radi i skroz se zbunio. Zajedno su izveli duet za cepanje pluća koji je trajao puna dva minuta pre nego što je Artur uspeo da se iskašlje i konačno zaustavi.

"Tako silovito i hrabro", primetio je čovečuljak, dahćući i brišući suze. "Koliko li je samo uzbudljiv bio tvoj život. Veliko ti hvala."

Toplo je prodrmao Arturovu ruku i otišao u gužvu. Artur je zbunjeno zavrteo glavom.

Do njega dođe čovek koji je delovao prilično mlado, tip koji je izgledao naglašeno agresivno, krivih usta, nosa isturenog poput svetionika i sitnih, oštarih jabučica. Nosio je crne pantalone, crnu svilenu majicu otvorenu sve do onoga što mu je verovatno bilo pupak, iako je Artur naučio da ništa ne nagađa o anatomijama ljudi koje je sretao tih dana, a oko vrata je imao raznorazne gadne zlatne stvari. Nosio je nešto u crnoj torbi i jasno se videlo da je želeo da ljudi primete da ne želi da je primete.

"Ovaj, hej, jesam li ja to čuo maločas kako izgovaraš svoje ime?" upitao je.

Bila je to jedna od mnogih stvari koje je Artur rekao oduševljenom čovečuljku.

"Da, Artur Dent."

Izgledalo je kao da čovek lagano pleše u nekom ritmu koji je bio različit od onih nekoliko u kojima se grupa trenutno tmurno gurala.

"Aha", rekao je, "ali čovek iz planine želeo je da te vidi."

"Sreo sam ga."

"Aha, ali izgledalo je kao da mu je mnogo stalo do toga."

"Da, sreo sam ga."

"Aha, dobro, samo sam hteo da znaš."

"I znam. Sreo sam ga."

Čovek je zastao i neko vreme žvakao gumu. Onda je potapšao Artura po leđima.

"U redu", rekao je, "dobro. Samo sam hteo da ti kažem, u redu? Prijatno, puno sreće, dobijaj nagrade."

"Šta?" upitao je Artur, koji je sada već bio ozbiljno zbunjen.

"Štagod. Radi šta god hoćeš. Srećan ti put." Napravio je puckav zvuk pomoću onoga što je žvakao, šta god to bilo, i neodređeno mahnuo rukom.

"Zašto?" upitao je Artur.

"Onda nemoj ništa da radiš", rekao je čovek. "Koga je uopšte briga? Ko mari za to?" Iznenada se čovekovo lice gnevno zacrvenelo i on počeo da viče.

"Šizni", rekao je. "Briši odavde, skini mi se sa grbače, momak. Odzarkuj!!!"

"U redu, idem", rekao je žurno Artur.

"Ozbiljno mislim." Čovek oštro odmahnu i nestade u gužvi.

"Šta to bi?" pitao je Artur devojkicu koja je stajala pored njega. "Zbog čega mi je rekao da dobijam nagrade?"

"Žargon ljudi iz šou-biznisa", odgovorila je devojkica. "Nedavno je dobio nagradu na godišnjoj svečanosti Instituta za rekreacione opsene na Ursi Minor Alfi i nadao se da će moći da to pomene onako uzgred, ali ti nisi skrenuo razgovor gde treba na tu temu, pa nije ni došao u priliku."

"Oh", rekao je Artur, "oh, pa, žao mi je zbog toga. A za šta je dobio nagradu?"

"Za najbolju bezrazložnu upotrebu reči 'tucanje' u ozbiljnom scenariju. To je vrlo ugledna nagrada."

"Shvatam", rekao je Artur, "da, a šta se, zapravo, dobija kao nagrada?"

"Rori'. To je jedna mala, srebrna stvar postavljena na veliku, crnu osnovu. Šta si kazao?"

"Ništa nisam kazao, nego sam hteo da pitam kakva je to srebrna..."

"Oh, učinilo mi se da si kazao 'vup'."

"Šta da sam kazao?"

"Vup."

Već nekoliko godina novi ljudi upadaju na žurku, pomodni nezvani gosti sa drugih svetova, a učesnici žurke već neko vreme imaju

utisak, dok posmatraju sopstvenu planetu ispod sebe, sa njenim propalim gradovima, opustošenim plantažama avokada i uništenim vinogradima, prostranim oblastima novostvorene pustinje i morima punim mrvica od krepera ili još gorih stvari, da njihov svet u sićušnim i neprimetnim pojedinostima nije baš onoliko zabavan kao što je nekada bio. Neki od njih počeli su da se pitaju mogu li da se održe u treznom stanju dovoljno dugo da otisnu čitavu žurku dalje u kosmos i da je možda odvedu do svetova nekih drugih ljudi, gde je vazduh možda svežiji, pa bi im zadavao manje glavobolje.

Ona nekolicina neuhranjenih ratara, koji su i dalje nekako uspevali da se izbore za bedno održavanje života na napola odumrlom zemljištu, bili bi oduševljeni da to čuju, ali tog dana, kada je žurka uz urlik izletela iz oblaka, a ratari podigli poglede u strahu od još jedne pljačke sira i vina, postalo je sasvim jasno da nikuda neće otići i da će žurka uskoro biti gotova. Veoma skoro biće vreme da se pokupe šeširi i mantili, da se mlitavo iziđe napolje i da se vidi koje je doba dana, koje godišnje doba i ima li na tom spaljenom i opustošenom mestu taksija koji nekuda idu.

Žurka je bila povezana u užasni spoj sa jednim čudnovatim, belim svemirskim brodom koji je, izgleda, bio dopola zaboden u nju. Skupa su se njihali, vitlali i vrteli po nebu, groteskno zanemarujući sopstvenu težinu.

Oblaci su se razdvajali pred njima. Vazduh je urlao i sklanjao im se sa puta.

Žurka i krikitski ratni brod pomalo su ličili, dok su jurili nebom, na dve patke, od kojih jedna pokušava da napravi treću patku u onoj drugoj, dok se druga svim silama trudi da objasni da se upravo u ovom trenutku ne oseća baš spremna za treću patku, da nije ubeđena da uopšte želi da joj baš ta prva patka napravi pretpostavljenu treću patku, a svakako ne dok je ona, druga patka, zauzeta letenjem.

Nebo je urlalo i gnevno vrištalo na sve to, potresajući zemlju udarnim talasima.

A onda je iznenada, uz fup, krikitski brod nestao.

Žurka je bespomoćno nastavila da se tetura po nebu poput čoveka koji se neočekivano naslonio na otvorena vrata. Vrtela se i njihala na mlaznim motorima koji su je držali u vazduhu. Pokušala je

da se ispravi, ali se umesto toga još više iskrivila. I dalje se teturala po nebu.

Teturanje se produžilo još izvesno vreme, ali bilo je jasno da neće još dugo. Žurka je sada bila smrtno ranjena. Sve uživanje nestalo je iz nje, što povremeno vratolomne piruete nisu mogle sakriti.

Što je duže izbegavala tle, to se udarac spremao da bude teži kada je konačno bude zadesio.

Ni unutra stvari se nisu razvijale kako treba. U stvari, razvijale su se čudovišno loše, a ljudi su sve to mrzeli i to glasno uzvikivali.

Krikitski roboti došli su i otišli.

Odneli su nagradu za najbolju bezrazložnu upotrebu reči 'tucanje' u ozbiljnom scenariju, a umesto nje ostavili prizor takvog razaranja, da je Artura bilo gotovo isto toliko žao koliko i nagrađenog umetnika za njegov 'Rori'.

"Voleli bismo da ostanemo i da vam pomognemo", vikao je Ford i probijao se kroz razrušene otpatke, "ali ipak nećemo."

Žurka se ponovo zaleluja i izazva grozničave krike i jaukanje iz zadimljene ruševine.

"Znate, mi idemo da spasemo Vaseljenu", nastavio je Ford, "a ako mislite da je to prilično slab izgovor, možda ste i u pravu. Svejedno, mi odosmo."

Iznenada je naišao na neotvorenu bocu koja je, nekim čudom, ostala čitava.

"Hoćete li imati nešto protiv da ponesemo ovo?" upitao je. "Vama više neće biti potrebna."

Uzeo je i kesicu čipsa.

"Trilijan?" urlao je Artur potresenim i nemoćnim glasom. U zadimljenom haosu nije mogao videti ništa.

"Zemljanine, moramo da pođemo", rekao je Slartibartfast nervozno.

"Trilijan?" viknuo je Artur ponovo.

Trenutak ili dva kasnije Trilijan se, sva teturava i uzdrhtala, pojavila oslonjena o svog novog prijatelja, Boga Groma.

"Devojka ide sa mnom", rekao je Tor. "U Valhali se održava velika zabava, odletećemo..."

"Gde si bio kada se sve ovo dešavalo?" upitao je Artur.

"Na spratu", rekao je Tor. "Odmeravao sam njenu težinu. Letenje je složen posao, znaš, treba da proračunaš vetar..."

"Ona ide sa nama", kazao je Artur.

"Hej", rekla je Trilijan, "zar ne bi trebalo da ja..."

"Ne", rekao je Artur, "ti ideš sa nama."

Tor ga je gledao očima u kojima je polako počinjala da bukta vatra. Pomenuo je neke stvari u vezi sa religijom, ali one nisu imale nikakve veze sa pristojnošću.

"Ide sa mnom", rekao je lagano.

"Hajde, Zemljanine", kazao je Slartibartfast nervozno i povukao Artura za rukav.

"Hajde, Slartibartfaste", rekao je Ford nervozno i povukao starca za rukav. Uređaj za teleportiranje nalazio se kod Slartibartfaste.

Žurka se njihala, leljala i terala sve prisutne da se teturaju, izuzev Tora i Artura; ovaj je drhteći zurio u crne oči Boga Groma.

Lagano, neverovatno, Artur je podigao svoje sićušne pesnice.

"Hoćeš da probaš ovo?" upitao je.

"Molim?" zaurao je Tor.

"Rekoh", ponovio je Artur i nije mogao da spreči podrhtavanje glasa, "hoćeš li da probaš ovo?" Smešno je zamahnuo pesnicama.

Tor ga je gledao u neverici. Onda iz njegove nozdrve izbi maleni plamen dima. U njemu se nazirao i maleni plamen.

Dograbilo je pojas.

Isprasio se kako bi sasvim jasno pokazao da mu grudi predstavljaju gromadu uz koju smeš da počneš uspon samo ukoliko imaš grupu odličnih himalajskih vodiča.

Odvojio je dršku čekića sa pojasa. Podigao ju je i otkrio masivnu gvozdenu glavu. Time je otklonio moguću zabludu da sa sobom nosi telegrafski stub.

"Hoću li", rekao je uz siktanje poput reke koja protiče oko turbina, "da probam to?"

"Da", rekao je Artur, čiji je glas iznenada postao neobično jak i ratoboran. Ponovo je izmahnuo pesnicama, ovog puta kao da misli ozbiljno.

"Iziđi malo napolje ako smeš", zauralo je na Tora.

"Dobro!" zatutnjao je Tor poput razjarenog bika (ili, zapravo, poput razjarenog Boga Groma, što je mnogo upečatljivije) i učinio to.

"Odlično", rekao je Artur, "dakle, njega smo se otarasili. Slarti, vadi nas odavde."

23.

"Dobro", dernjao se Ford na Artura, "neka sam ja i kukavica, stvar je u tome što sam još živ." Ponovo su se nalazili na svemirskom brodu 'Bistromat'. Isto kao i Slartibartfast. Isto kao i Trilijan. Slaganje i razumevanje nisu bili sa njima.

"Pa i ja sam živ, zar ne?" prešao je u protivnapad Artur, smrknut od pustolovine i gneva. Obrve su mu skakale gore-dole kao da žele da nokautiraju jedna drugu.

"Zamalo da ne budeš, do đavola", prasnuo je Ford.

Artur se oštro okrenuo Slartibartfastu, koji je sedeo na pilotskom sedištu i zamišljeno gledao u dno boce koja mu je govorila nešto što očigledno nije mogao sasvim da razume. Obratio se njemu.

"Misliš li ti da on razume makar i jednu reč od onoga što sam kazao?" upitao je, tresući se od uzbuđenja.

"Ne znam", odvratio je Slartibartfast, pomalo odsutno. "Nisam siguran", dodao je i vrlo kratko ga pogledao, "da i ja razumem." Vratio je pogled na svoj instrument sa obnovljenom energijom i zbnjenošću. "Moraćeš ponovo da nam objasniš šta si hteo", rekao je.

"Pa..."

"Ali kasnije. Pripremaju se užasne stvari."

Kucnuo je po pseudostaklu boce.

"Doživeli smo patetičan neuspeh na žurki, bojim se", rekao je, "i sada nam je jedina nada da sprečimo robote da upotrebe Ključ u Bravi. Kako ćemo to učiniti, pojma nemam", promrmljao je, "ali pretpostavljam da treba da odemo tamo. Ne mogu reći da mi se ta zamisao dopada. Verovatno ćemo na kraju izginuti."

"Odlično, a gde je Trilijan?" upitao je Artur, iznenada pun lažne bezbrižnosti. Bio je ljut zbog toga što ga je Ford optužio da je traćio vreme na čitavu tu petljavinu sa Bogom Groma kada su mogli brže pobeći. Arturovo lično mišljenje, koje je izložio, pa ma šta drugi mislili o njemu, bilo je da se pokazao izuzetno hrabar i koristan.

Izgleda da je preovladavalo mišljenje da njegovo gledište ne vredi ni po lule duvana. Ali najviše ga je bolelo to što Trilijan, izgleda, nije reagovala ni na ovaj ni na onaj način, a i negde je, zapravo, odlutala.

"A gde je moj čips?" upitao je Ford.

"I jedno i drugo", rekao je Slartibartfast, uopšte ne podigavši

pogled, nalaze se u sobi informacionih opsena. Čini mi se da tvoja mlada dama pokušava da razume neke probleme galaktičke istorije. Verovatno joj čips pomaže u tome."

24.

Greška je misliti da se bilo kakav veći problem može rešiti pomoću krompira.

Na primer, bila jednom bolesno agresivna rasa zvana Silastični Zloklopnici Striteraksa. Bilo je to samo ime njihove rase. Naziv njihove vojske bio je nešto stvarno užasno. Na sreću, živeli su još ranije u galaktičkoj istoriji u odnosu na sve sa čime smo se do sada sretali - pre dvadeset milijardi godina - kada je Galaksija još bila mlada i sveža, a svaka zamisao za koju se vredelo boriti nova.

A Silastični Zloklopnici Striteraksa bili su dobri u borbi, a pošto su bili dobri, često su se bavili njome. Borili su se protiv neprijatelja (odnosno, protiv svih), kao i jedni protiv drugih. Planeta im je bila potpuno opustošena. Površina joj je bila prekrivena napuštenim gradovima koji su bili okruženi ratnim mašinama, koje su opet bile okružene dubokim bunkerima u kojima su Silastični Zloklopnici živeli i borili se jedni protiv drugih.

Najbolji način zapodevanja kavge sa Silastičnim Zloklopnikom Striteraksa bio je roditi se. To nisu voleli, ljutilo ih je. A kada se Zloklopnik naljuti, onda neko strada. Čovek bi mogao pomisliti da je takav način života bio iscrpljujući, ali oni su imali strašno mnogo energije. Najbolji postupak sa jednim Silastičnim Zloklopnikom jeste zatvoriti ga samog u sobu, jer će ranije ili kasnije početi silovito da napada samog sebe.

Konačno su shvatili da će nešto morati da učine da bi to promenili i doneli su zakon da svako ko nosi oružje kao deo svog normalnog silastičkog posla (policajci, stražari, učitelji u osnovnim školama) mora svakog dana da provede najmanje četrdeset pet minuta u udaranju džaka krompira da bi se otarasio viška agresivnosti.

Izvesno vreme ovo je dobro dejstvovalo, sve dok neko nije pomislio kako bi bilo mnogo delotvornije i mnogo manje zamorno kada bi umesto toga pucali u krompire.

Ovo je dovelo do obnovljenog oduševljenja za pucanje u najraznovrsnije stvari i svi su se veoma uzбудili na nagoveštaj njihovog prvog većeg rata u poslednjih nekoliko nedelja.

Drugo dostignuće Silastičnih Zloklopnika Striteraksa ogledalo se u tome što su postali poznati kao prva rasa kojoj je pošlo za rukom da šokira kompjuter.

Bio je to džinovski kompjuter koji je lebdeo u svemiru i nazivao se Haktor i do dana današnjeg ostao je upamćen kao jedan od najmoćnijih koji su ikada sagrađeni. Bio je prvi koji je napravljen po ugledu na prirodni mozak i svaka ćelijska jedinica nosila je u sebi celinu, što je omogućavalo kompjuteru da misli mnogo prilagodljivije i maštovitije, odnosno da bude - šokiran.

Silastični Zloklopnici Striteraksa upravo su vodili jedan od svojih redovnih ratova protiv Protrudnih Garboraca Stuga i on im nije prijao kao obično, jer je zahtevao strašno mnogo jurcanja po Radijacionim močvarama Cvilzende i preko Vatrenih planina Frazfrage, a ni na jednom od tih terena nisu se baš osećali kao kod svoje kuće.

I zbog toga, kada su u borbu stupili i Udavni Bodežljivci Džadžizikstaka i prisilili ih da se bore na novom frontu, po Gama pećinama Kafraksa i kroz ledene oluje Varlengutena, shvatili su da im je dosta toga i naredili Haktaru da im načini konačno oružje.

"Šta vam znači konačno", pitao je Haktar.

Na to su Silastični Zloklopnici Striteraksa kazali: "Pročitaj u prokletom rečniku", i ponovo navalili u bitku.

I tako je Haktar načinio konačno oružje. Bila je to vrlo, vrlo mala bomba koja je naprosto predstavljala razvodnu kutiju u hipersvemiru; kada bi se aktivirala, ona bi povezala srca svakog većeg sunca sa srcem svakog drugog većeg sunca u istom trenutku i na taj način pretvorila čitavu Vaseljenu u jednu divovsku hipersvemirsku supernovu.

Kada su Silastički Zloklopnici pokušali da je upotrebe da bi podigli u vazduh jedno od skladišta municije Udavnih Bodežljivaca u jednoj od Gama pećina, izuzetno su se naljutili zbog toga što nije dejtvovala, pa su to i rekli.

Haktara je šokirala čitava ta zamisao.

Pokušao je da im objasni da je razmišljao o čitavoj toj petljivini sa konačnim oružjem i zaključio da ne postoji nijedna predvidljiva posledica neaktiviranja bombe koja bi bila gora od poznate posledice njenog aktiviranja, te je zbog toga on sebi dao toliko slobode da uvede malenu izmenu u konstrukciju bombe i nadao se da će svi kojih se to tiče, pošto trezveno razmisle, osetiti da...

Stilastični Zloklopnici nisu se složili i razneli su kompjuter u prah i pepeo.

Kasnije su bolje razmislili i uništiti i neispravnu bombu.

A onda, pošto su zastali samo da bi ubili boga u Protrudnim Garborcima Stuga i Udavnim Bodežljivcima Džadžazikstaka, uspjeli su da pronađu potpuno novi način uništenja samih sebe, što je predstavljalo prilično olakšanje svima u Galaksiji, a naročito Garborcima, Bodežljivcima i krompirima.

Trilijan je posmatrala sve to, kao i priču o Krikitu. Zatim je zamišljeno izišla iz sobe informacionih opsena, baš u pravom trenutku da otkrije da su stigli prekasno.

25.

Već u trenutku kada je međuzvezdani brod 'Bistromat' zatreperio i pojavio se u stvarnosti na vrhu malenog obronka milju širokog asteroida koji se kretao usamljenom i večnom orbitom unutar zatvorenog zvezdanog sistema Krikit, njegovoj posadi bilo je jasno da su došli u trenutku koji im je omogućavao samo da budu svedoci nezaustavljivog istorijskog događaja.

Nisu shvatili da će, zapravo, videti dva.

Stajali su hladni, usamljeni i bespomoćni na rubu obronka i posmatrali delatnost ispod sebe. Koplja svetlosti nicala su, tvoreći zlokobne lukove spram praznine, iz jedne tačke svega stotinak jardi niže i pravo ispred njih.

Zurili su u užasni događaj.

Produžetak broskog polja omogućavao im je da stoje tamo gde su bili na taj način što su ponovo koristili težnju uma da bude prevaren: opasnost padanja sa sićušne mase asteroida ili nemogućnost disanja jednostavno su postali Tuđ problem.

Beli krikitski ratni brod bio je parkiran između iskrzanih i sivih odlomaka stenja asteroida, naizmenično usplamteo od snopova svetlosti ili nevidljiv u senci. Crne senke koje je bacalo surovo stenje plesale su zajedno u nekakvoj divljoj koreografiji dok su svetlosti reflektora klizile preko njega.

Jedanaest robota nosili su, u koloni, Ključ Vikita do središta kruga obeleženog uznjihanim svetlostima.

Ključ Vikita ponovo je napravljen. Njegovi sastavni delovi blistali su i svetlucali se: Čelični stub (ili Marvinova noga) snage i moći, Zlatna spona (srce pogona beskonačne neverovatnoće) napretka, Plastični stub (agrabutonsko žezlo pravde) nauke i razuma, Srebrna spona (trofejna nagrada za najbezrazložniju upotrebu reči 'tucanje' u ozbiljnom scenariju) i sada ponovo stvoreni Drveni stub (ili Pepeo spaljenog stampa koji je označavao smrt engleskog kriketa) prirode i duhovnosti.

"Pretpostavljam da u ovom trenutku ništa ne možemo da učinimo?" pitao je Artur uznemireno.

"Ne", uzdahnuo je Slartibartfast.

Izraz razočaranja koji je prešao Arturovim licem bio je u potpunosti pogrešan, ali, pošto je stajao zaklonjen u senci, dopustio

mu je da pređe u izraz olakšanja.

"Šteta", rekao je.

"Nemamo nikakvog oružja", kazao je Slartibartfast. "Baš glupo."

"Prokletstvo", rekao je Artur vrlo tihim glasom.

Ford nije rekao ništa.

Ni Trilijan nije rekla ništa, ali je to učinila na neobično zamišljen i odsutan način. Zurila je u prazninu svemira iza asteroida.

Asteroid je kružio oko Oblaka Prašine koji je okruživao omotač od Spo-vremena što je zatvarao svet na kome je živio narod Krikita - Gospodari Krikita i njihovi ubilački roboti.

Bespomoćna grupa nije imala načina da sazna jesu li krikitski roboti svesni njihovog prisustva ili ne. Samo su mogli da pretpostave da jesu, ali sva je prilika da su roboti smatrali, sasvim ispravno u ovakvim okolnostima, da nemaju čega da se plaše. Trebalo je da obave istorijski zadatak i mogli su da gledaju publiku sa prezirom.

"Osećanje strašne nemoći, zar ne?" upitao je Artur, ali ostali nisu obraćali pažnju na njega.

U središtu osvetljenog prostora kome su se roboti približavali u tlu se otvorila četvrtasta pukotina. Pukotina je postajala sve određenija i određenija i uskoro je postalo jasno da se blok tla, kvadrat od oko šest stopa, polako podiže uvis.

U istom času postali su svesni još nekakvog pokreta, ali taj je bio gotovo ispod praga opažanja i tren ili dva nije im bilo jasno šta se, zapravo, kreće.

Onda im je postalo jasno.

Asteroid se kretao. Kretao se prema oblaku Prašine kao da se tamo nalazio nekakav nebeski pekač sa udicom, koji ih je neodoljivo vukao prema sebi.

Upravo su se pripremali da obave u stvarnom životu putovanje kroz Oblak kakvo su obavili u sobi informacionih opsena. Stajali su u ledenoj tišini. Trilijan se namrštila.

Kao da je prošao čitav vek. Činilo se da događaji protiču vrtoglavom sporošću kada je prednji kraj asteroida lagano zaronio u mutnu i meku spoljašnju granicu oblaka.

I uskoro ih je progutala tanušna i razigrana tama. Prolazili su kroz nju, sve dublje i dublje, nejasno svesni neodređenih oblića i kovitlaca koji su u tami bili sasvim nerazaznatljivi, izuzev krajičkom

oka.

Prašina je zamutila snopove blistave svetlosti. Snopovi blistave svetlosti treptali su na milijardama čestica prašine.

Trilijan ponovo osmotri pređeni put iz okvira sopstvenih, namrgođenih misli.

A onda su prošli. Nisu bili sigurni da li im je za to bio potreban minut ili pola sata, ali su prošli i suočili se sa novom prazninom, kao da je ispred njih svemir bio izbrisan.

Tada stvari počеше brže da se događaju.

Izgledalo je kao da je zaslepljujući snop svetlosti gotovo eksplodirao iz bloka koji se uzdigao na tri stope iznad tla, a iz njega se uzdigao manji, plastični blok, ustreptao od razigranih svetlosti u unutrašnjosti.

U blok su bile urezane duboke brazde, tri uspravne i dve opružene, očigledno tako postavljene da mogu da prime Ključ.

Roboti priđoše Bravi, ubaciše Ključ na mesto i koraknuše nazad. Blok se okrenuo oko sebe, a svemir namah poče da se menja.

Dok se svemir vraćao u normalno stanje, kao da je bolno uvrtao oči posmatrača u očnim dupljama. Zatekoše sebe kako zaslepljeno zure u otkriveno sunce koje je stajalo pred njima tamo gde je pre svega nekoliko sekundi naizgled bio samo prazan prostor. Bila je potrebna sekunda ili dve da dovoljno dobro shvate šta se dogodilo pre no što su šakama zaklonili prestravljene i zaslepljene oči. U toku tih sekundu ili dve postali su svesni sićušne mrlje koja se kretala preko sunčevog oka.

Zateturaše se unazad, a u ušima začuše tanušni i neočekivani napev robota koji su u jedan glas uzvikivali:

"Krikit! Krikit! Krikit! Krikit!"

Zvuk ih je naterao da se stresu. Bio je oštar, hladan, prazan, zvučao je teskobno mehanički.

Osim toga, bio je trijumfalan.

Bili su toliko zaprepašćeni ovim šokovima kojima su bila podvrgnuta njihova čula, da su gotovo propustili drugi istorijski događaj.

Zaphod Biblbroks, jedini čovek u istoriji koji je preživeo neposredan napad krikitskih robota, istrčao je iz krikitskog broda, mašući zgrom-i-pucom.

"U redu", dreknuo je, "od ovog trenutka situacija je potpuno pod kontrolom."

Usamljeni robot koji je čuvao ulaz u brod tiho je izmahnuo svojom borbenom palicom i spojio je sa potiljkom Zaphodove leve glave.

"Ko je to učinio, zarknem li ga?" rekla je leva glava i bez svesti klonula unatrag.

Zaphodova desna glava radoznalo je gledala ispred sebe.

"Ko je šta učinio?" upitala je.

Palica se spojila sa potiljkom njegove desne glave.

Zaphod je izmerio svoju dužinu kao prilično neobičan oblik na tlu.

Posle svega nekoliko sekundi čitav događaj se svršio. Dva ispaljena hica robota bila su dovoljna da zauvek unište Bravu. Raspala se, rastopila, a njen sadržaj rasuo se na sve strane; roboti zamarširaše mrko i, gotovo se moglo reći, pomalo beznadežno, do svog ratnog broda koji nestade uz muklo 'fup'.

Trilijan i Ford grozničavo potrčaše niz strmi spust prema tamnom i nepokretnom telu Zaphoda Biblbroksa.

26.

"Ne znam", rekao je Zaphod Biblbroks možda po trideset sedmi put, "mogli su da me ubiju, ali nisu. Možda su pomislili da sam suviše divan čovek ili nešto slično. Tu ih sasvim shvatam."

Ostali su nemo zadržali svoje mišljenje o toj teoriji.

Zaphod je ležao na hladnom podu palube. Leđa kao da su mu treptala na podu dok je bol udarao po njima i zarivao mu se u obe glave.

"Čini mi se", prošaptao je, "da nešto nije u redu sa tim anodizovanim klipanima; nešto je tu iz osnove pogrešno."

"Programirani su tako da ubiju svakoga", istakao je Slartibartfast.

"Možda je", prošištao je Zaphod između dva bolna damara, "stvarno to posredi." No, nije delovao baš ubeđeno.

"Zdravo, mala", rekao je Trilijan u nadi da će ga to izvaditi za ranije ponašanje.

"Je li ti dobro?" upitala ga je ona blago.

"Aha", rekao je, "sjajno."

"Dobro", kazala je i otišla da razmišlja. Stala je da gleda ogromni vizi-ekran iznad pilotskih sedišta i, okrećući prekidač, da menja na njemu slike okoline. Jedna slika predstavljala je prazninu Oblaka Prašine. Druga je donela sunce Krikita. Treća je prikazivala sam Krikit. Menjala ih je, puna žara.

"Dakle, zbogom, Galaksijo", kazao je Artur, pljusnuo se po kolenima i ustao.

"Ne", rekao je dostojanstveno Slartibartfast. "Naš zadatak je jasan." Između obrva ocrtavala mu se brazda, sve dok nije postala toliko duboka da su se u nju mogle zasaditi omanje povrtarske biljke. Ustao je i počeo da korača okolo. Kada je progovorio, ono što je rekao toliko ga je prestravilo da je morao ponovo da sedne.

"Moramo otići na Krikit", kazao je. Duboki uzdah potresao je njegovo staračko telo, a oči su mu gotovo zazveketale u očnim dupljama

"Opet smo", rekao je, "doživeli patetičan neuspeh. Baš petetičan."

"To je", rekao je Ford lagano, "zbog toga što ne marimo dovoljno. Rekao sam ti."

Podigao je noge na jednu od tabli sa instrumentima i stao da čisti nokte.

"Ali ukoliko ne budemo preduzeli nešto", kazao je starac drhtavo, kao da se bori protiv nečega što je duboko suprotno njegovoj prirodi, "svi ćemo biti uništeni; svi ćemo umreti. Valjda za to marimo?"

"Ne dovoljno da bismo dopustili da poginemo zbog toga", rekao je Ford. Nasmešio se nekakvim šupljim osmehom i pokazao ga svima u odaji koje je zanimalo da ga vide.

Slartibartfast je ovakav sled razmišljanja smatrao izuzetno neispravnim i borio se protiv njega. Okrenuo se ponovo Zaphodu, koji je stezao zube i preznojavao se od bola.

"Ti svakako imaš ideju", rekao je, "zbog čega su ti poštedeli život. To deluje vrlo čudno i neuobičajeno."

"Mislim da za to nisu ni znali", slegao je Zaphod ramenima. "Rekao sam ti. Pogodili su me najslabijim snopom, samo da me onesveste, kopčaš? Uneli su me u brod, gurnuli u jedan ugao i zaboravili na mene. Kao da su se stideli što sam tamo. Ukoliko bih išta kazao, ponovo bi me onesvestili. Vodili smo sjajne razgovore. 'Hej... uh!' 'Ćao... uh!' 'Pitam se... uh!' To me je satima zabavljalo, znaš." Ponovo se izvio od bola.

Igrao se sa nečim što je držao među prstima. Podigao je to. Bila je to zlatna spona - 'Zlatno srce', srce pogona beskonačne neverovatnoće. Samo su ono i Drveni stub preživeli neoštećeni uništenje Brave.

"Čujem da tvoj brod fino fura", rekao je, "pa kad bi hteo da me odbaciš do mojega pre nego što pođete..."

"Zar nam nećeš pomoći?" upitao je Slartibartfast.

"Nama?" upitao je Ford oštro. "Ko smo to 'mi'?"

"Voleo bih da ostanem i da vam pomognem da spasavate Galaksiju", bio je uporan Zaphod i podigao se na laktove, "ali imam majku i oca svih glavobolja i osećam da je na putu mnogo mladih glavoboljica. Ali kada joj sledeći put bude ustrebalo spasavanje, vaš sam čovek. Hej, Trilijan, mala?"

Žustro se osvrnula.

"Da?"

"Hoćeš da pođeš? 'Zlatno srce'? Uzbuđenje, pustolovine i stvarno lude stvari?"

"Idem na Krikit", kazala je.

27.

Bilo je to isto brdo, a ipak nije bilo isto.

Ovoga puta nije posredi bila informaciona opsena. Ovo je bio pravi Krikit i oni su stajali na njegovoj površini. U njihovoj blizini, iza drveća, nalazio se čudnovati italijanski restoran koji je doneo njih, njihova stvarna tela, u ovaj stvarni, sadašnji svet Krikita.

Bujna trava pod njihovim nogama bila je stvarna, baš kao i bogata crnica. I opojni mirisi drveća bili su stvarni. Noć je bila prava.

Krikit.

Verovatno najopasnije mesto u Galaksiji za svakoga ko nije Krikićanin. Mesto koje nije moglo da podnese postojanje bilo koga drugog mesta, čiji su prijatni, zabavni, pametni stanovnici urlali od straha, divljaštva i ubilačke mržnje kada bi se susreli sa bilo kime ko nije pripadao njima.

Artur uzdrhta.

Slartibartfast uzdrhta.

Ford, što je bilo iznenađujuće, uzdrhta.

Nije bilo iznenađujuće što je uzdrhtaio, bilo je iznenađujuće što se uopšte našao na tom mestu. Ali kada su vratili Zaphoda na brod, Ford se neočekivano osetio postićeno zbog bega.

'Ne valja', pomislio je, 'ne valja, ne valja, ne valja.' Čvrsto je stegao jedan od zgrom-i-puc pištolja kojima su se naoružali iz Zaphodove zalihe oružja.

Trilijan uzdrhta i namršti se dok je gledala nebo.

I ono više nije izgledalo isto. Više nije izgledalo pusto i prazno.

Dok se predeo oko njih malo izmenio tokom dve hiljade godina krikitskih ratova, a samo je pet godina proteklo otkako je Krikit pre deset milijardi godina zavravljen u omotač od Spo-vremena, nebo je bilo dramatično drugačije.

Blede svetlosti i teška obličja počivali su na njemu.

Visoko na nebu, tamo gde nijedan Krikićanin nikada nije pogledao, nalazile su se Ratne Zone, Robotske Zone - ogromni bojni brodovi i blokovi tornjeva koji su lebdeli u nul-o-grav poljima daleko iznad pastoralne površine krikitskog tla.

Trilijan ih je posmatrala i razmišljala.

"Trilijan", prošaptao joj je Ford Prefekt.

"Da?" odvratila je.

"Šta to radiš?"

"Razmišljam."

"Da li uvek tako dišeš kada razmišljaš?"

"Nisam primetila da sam disala."

"To me je i zabrinulo."

"Mislim da znam..." rekla je Trilijan.

"Pssst!" rekao je uspaničeno Slartibartfast, a njegova tanka, drhtava ruka pokazala je dalje iza njih, ispod senke drveta.

Iznenada, kao i ranije na traci, na brodskoj stazi pojavile su se svetlosti, ali ovog puta razigrani zraci nisu poticali od fenjera, već od baterijskih svetiljki. To samo po sebi nije predstavljalo dramatičnu promenu, ali njihova srca lupala su od straha na svaku pojedinost. Ovoga puta nisu se orile luckaste pesme o cveću, vrtlarenju i crknutim kucama, već prigušeni zvuci žustre rasprave.

Jedna svetlost stala je da prelazi nebom, sporo i teško. Artura je zahvatio klaustrofobični strah, a mlaki vetar zgrabio ga je za vrat.

Posle nekoliko sekundi postala je vidljiva i druga grupa, koja je prilazila sa druge strane tamnog brega. Kretali su se žustro i svrhovito, a svetiljke su im bleskale i bacale snopove oko njih.

Grupe su se približavale, i to ne samo jedna prema drugoj. Očigledno su namerno prilazile tački na kojoj su stajali Artur i ostali.

Artur začu lagani šum kada je Ford podigao svoje oružje na rame, kao i slabašno, drhtavo kašljucanje kada je Slartibartfast podigao svoje. Osetio je hladnu, neprijatnu težinu sopstvenog oružja i podigao ga drhtavih ruku.

Njegovi prsti upinjali su se da oslobode bezbednosnu kočnicu i prebace kočnicu za slučaj izuzetne opasnosti onako kako mu je Ford pokazao. Toliko se tresao u tom trenutku da bi verovatno urezao plamenom svoj potpis u svakoga u koga bi opalio.

Samo Trilijan nije podigla svoje oružje. Podigla je obrve, ponovo ih spustila i zamišljeno stala da gricka usnu.

"Da li vam je palo na pamet da...", počela je, ali u tom trenutku niko nije bio raspoložen za raspravu.

Svetlost probi tminu iza njihovih leđa, oni se okretoše i otkriše tamo treću grupu Krikićana koja ih je tražila pomoću svojih svetiljki.

Oružje Forda Prefekta opako je prasnulo, ali vatra skoči nazad na njega i ono tresnu na tle, izletevši mu iz ruku.

Došao je trenutak najčistijeg straha, sleđena sekunda pre nego što je ikome palo na pamet da ponovo zapuca.

Posle te sekunde i dalje niko nije pucao.

Bili su opkoljeni bledim Krikićanima i okupani nemirnom svetlošću.

Zarobljenici su zurili u svoje zarobljivače, zarobljivači su zurili u svoje zarobljenike.

"Zdravo", rekao je jadan od zarobljivača, "izvinite, ali da li ste vi... tuđinci?"

28.

U međuvremenu, na više miliona milja odatle nego što um može da valjano pojmi, Zaphod Biblbroks se dosađivao.

Popravio je svoj brod - to jest, napetom pažnjom je posmatrao servisnog robota dok ga je popravljao umesto njega. Bio je to, ponovo, jedan od najmoćnijih i najneobičnijih brodova koji postoje. Zaphod je opet mogao da ide gde god zaželi, da radi šta god hoće. Zezao se sa nekom knjigom, a onda ju je zavitlao od sebe. Već ju je ranije pročitao.

Prišao je komunikacionoj konzoli i uključio kanal za slučaj opasnosti koji je radio na svim učestalostima.

"Hoće li neko piće?" upitao je.

"Je li to neko u opasnosti, drugar?" zapuckao je glas sa pola puta prema suprotnom kraju Galaksije.

"Da nemaš slučajno mikser?" upitao je Zaphod.

"Ej, odšetaj malo do neke komete."

"U redu, u redu", rekao je Zaphod i ponovo isključio kanal. Uzdahnuo je i seo. Onda je opet ustao i odšetao do kompjuterskog ekrana. Pritisnuo je nekoliko prekidača. Tačkice počеше da jure preko ekrana i proždiru jedna drugu.

"Bam!" rekao je Zaphod, "fijuuuuu! Pam pam pam!"

"Ej, ćao", rekao je veselo kompjuter posle jednog minuta. "Osvojio si tri poena. Prethodni najbolji rezultat je sedam miliona pet stotina devedeset sedam hiljada dve stotine i..."

"U redu, u redu", rekao je Zaphod i ponovo isključio ekran.

Opet je seo. Igrao se olovkom. Ali i to je polako počelo da gubi na privlačnosti.

"U redu, u redu", rekao je i ubacio svoj rezultat, zajedno sa prethodnim najboljim rezultatom, u kompjuter.

Brod mu je onda suknuo, a od Vaseljene je ostala samo mrlja.

29.

"Kažite nam", rekao je mršavi, beli Krikićanin koji se izdvojio od ostalih i nesigurno stajao u krugu svetlosti, držeći oružje u šakama kao da ga čuva za nekoga ko je negde zbrisao, ali će se vratiti za trenutak, "znate li išta o nečemu što se naziva ravnoteža prirode?"

Nije dobio odgovor od svojih zarobljenika, ili bar ništa razumljivije od nekoliko zbunjeno promrmljanih glasova. Svetlosti nastaviše da plešu po njima. Visoko na nebu iznad njihovih glava tamna užurbanost nastavljala se u Robotskim Zonama.

"Reč je o tome", produžio je Krikićanin nespokojno, "da smo nešto načuli o toj stvari, verovatno ništa važno. Pa, onda je možda najbolje da vas ubijemo."

Spustio je pogled na oružje kao da pokušava da otkrije gde treba da pritisne.

"Odnosno", rekao je i podigao pogled, "ukoliko ne biste voleli da popričamo o nečemu?"

Lagana, nespretna zbunjenost počela je da se uvlači u tela Slartibartfasta, Forda i Artura. Ubrzo će im stići do mozгова, koji su trenutno bili zauzeti podizanjem i spuštanjem njihovih vilica. Trilijan je tresla glavom kao da pokušava da sklopi mozaik-zagonetku tresenjem kutije.

"Znate, brinemo se", rekao je drugi čovek iz gomile, "zbog tog plana o sveopštem uništenju."

"Da", dodao je treći, "i zbog ravnoteže prirode. Čini nam se da će se ravnoteža nekako poremetiti ukoliko sve ostalo u Vaseljenu bude uništeno. Znate, nas ekologija strašno zanima", dodao je. Glas mu se nesrećno utiša.

"I sport", rekao je drugi glasno. To je izazvalo veselo odobravanje ostalih.

"Da", složio se prvi, "i sport..." Nespokojno je pogledao svoje drugove i zamišljeno se počeo škakati po obrazu. Kao da se borio sa nekom dubokom unutrašnjom zbunjenošću, kao da je ono što je želeo da kaže i ono što je mislio predstavljalo dve potpuno različite stvari, između kojih nije mogao da razabere nikakvu moguću vezu.

"Vidite", promrmljao je, "neki među nama..." Obazro se kao da traži podršku. Drugi počeo da ga ohrabruju. "Neki među nama", produžio je, "strašno bi voleli da uspostave sportske veze sa

ostatkom Galaksije, i iako se slažem da ne treba mešati sport i politiku, čini mi se da, ukoliko želimo sportske veze sa ostatkom Galaksije, verovatno bi bilo greška uništiti je. Zapravo, i celu ostalu Vaseljenu..." Glas mu se ponovo utišao. "A izgleda da je to trenutno preovlađujuća zamisao..."

"Šš...", kazao je Slartibartfast, "št..."

"Tttt...?" upitao je Artur.

"Dr..." zaustio je Ford Prefekt.

"U redu", rekla je Trilijan, "hajde da porazgovaramo malo o tome." Krenula je napred i uzela zbunjenog Krikićanina za ruku. Izgledao je kao da ima oko dvadeset pet godina, što je značilo, zbog neobičnih petljavina sa vremenom koje su se dešavale u toj oblasti, da je imao svega dvadesetak godina kada su se završili krikitski ratovi, pre deset milijardi godina.

Trilijan ga je pavela na kratku šetnju kroz snopove lampi pre nego što je rekla išta više. Nesigurno se povodio za njom. Svetlosti svetiljki koje su ih okruživale kao da su se povlačile pred tom čudnom, tihom devojkom koja je, izgleda, jedina u čitavoj ovoj Vaseljenu mračne zbrke znala šta radi.

Okrenula se da bi ga pogledala u lice i lagano ga uzela za obe ruke. Bio je slika i prilika zbunjene utučenosti.

"Reci mi", kazala mu je.

Jedan trenutak nije ništa govorio, dok mu je pogled skakao sa jednog njenog oka na drugo.

"Tre..." rekao je, "trebalo bi da ostanemo sami... čini mi se." Iskrivio je lice i onda oborio glavu, a pritom ju je tako vrteo kao da želi da istrese novčić iz kasice. Ponovo je podigao pogled. "Znaš, mi imamo tu bombu", rekao je, "vrlo je mala."

"Znam", rekla je.

Pogledao ju je uskolutanim očima, kao da je iznenada počela da govori o gajenju repice.

"Časna reč", kazao je, "veoma je, veoma mala."

"Znam", rekla je ponovo.

"Ali oni kažu", odvratio je njegov glas, "kažu da može da uništi sve što postoji. I da mi treba to da učinimo, razumeš. Hoćemo li zahvaljujući tome ostati sami? Ne znam. Ali izgleda da nam je to naum", rekao je i ponovo oborio glavu.

"Šta god to značilo", dopro je iz gomile šuplji glas.

Trilijan je lagano zagrlila jadnog, zbunjenog, mladog Krikićanina i prislonila mu uzdrhtalu glavu uz svoje rame, potapšavši je pri tom.

"Sve je u redu", rekla je tiho, ali očigledno dovoljno glasno da bi je svi čuli, "ne morate to da učinite."

Zaljuljala ga je.

"Ne morate to da učinite", ponovila je.

Pustila ga je i udaljila se.

"Želim da učinite nešto za mene", rekla je i neočekivano se nasmejala.

"Hoću..." rekla je i ponovo se nasmejala. Stavila je potom ruku preko usana i dodala, iznenada opet ozbiljna: "Hoću da me odvedete svom vođi", i pokazala prema Ratnim Zonama na nebu. Činilo se da je nekako znala da se njihov vođa nalazi tamo.

Njen smeh kao da je izazvao nekakvo pražnjenje u atmosferi. Negde iz pozadine gomile jedan usamljeni glas počeo je da peva melodiju koja bi Polu Makartniju, da ju je napisao, omogućila da kupi čitav svet.

30.

Zaphod Bibbroks hrabro je puzao kroz tunel kako to već i treba da radi vraški momak poput njega. Bio je vrlo zbunjen, ali je i dalje uporno puzao zato što je bio tako hrabar.

Bio je zbunjen nečim što je upravo video, ali ni upola koliko će biti zbunjen kada bude nešto čuo, te bi zbog toga u ovoj tački bilo najbolje razjasniti gde se tačno nalazio.

Bio je u Robotskoj Ratnoj Zoni, mnogo milja iznad površine planete Krikit.

Tu je atmosfera bila srazmerno retka i srazmerno nezaštićena od zračenja i uopšte od svega onoga što je svemir mogao da zavirta u tom pravcu.

Parkirao je međuzvezdani brod 'Zlatno srce' između gusto natrpanih i prigušeno osvetljenih telesina ratnih mašina, koje su prekrivale nebo ovde iznad Krikita i ušao u ono što mu se činilo najvećom i najvažnijom nebeskom zgradom, naoružan ničim više do zgom-i-puc pištoljem i lekom protiv glavobolje.

Obreo se u dugačkom, prostranom i slabo osvetljenom hodniku u kome je mogao da se skriva dok ne bude rešio šta da učini sledeće. Krio se zbog toga što su svakog časa hodnikom prolazili krikitski roboti, a iako je do sada vodio među njima život u svojstvu svojevrsnog kućnog ljubimca, ipak je to bio izuzetno bolan život, a on nije imao nameru da izaziva ono što je samo napola zvao svojom dobrom srećom.

U jednom trenutku uleteo je u prostoriju koja je izlazila na hodnik i otkrio je da je ogromna i, takođe, slabo osvetljena. U stvari, predstavljala je muzej sa samo jednim eksponatom - olupinom kosmičke letelice. Bila je užasno izgorela i oštećena, a sada kada je uspeo da ulovi nešto galaktičke istorije koju je propustio usled svojih bezuspešnih pokušaja da ima seksualne odnose sa devojčicom iz kiberodeljka do njegovog u školi, mogao je inteligentno da pretpostavi kako je tu posredi onaj oštećeni svemirski brod koji je pre toliko milijardi godina dolutao iz Oblaka Prašine i započeo celu stvar.

Ali, što predstavlja mesto na kome je postao zbunjen, otkrio je da nešto nije sasvim u redu sa njime.

Bio je zaista oštećen. Bio je zaista spržen, ali kratak pregled iskusnim okom otkrio mu je da nije reč o pravom svemirskom brodu.

Stvar je izgledala kao da je posredi maketa u prirodnoj veličini - neka vrsta trodimenzionog tehničkog crteža. Drugim rečima, bila je to izuzetno korisna stvar za onoga ko se iznenada odluči da gradi svemirski brod, a ne zna kako. Ali nikada nije mogla sama da poleti.

Još je lupao glavu oko toga - zapravo, tek je počeo da lupa glavu kada je postao svestan da su se na naspramnom kraju odaje otvorila vrata i na njima pojavila dva krikitska robota, koja su delovala pomalo tmurno.

Zaphod nije želeo da se petlja sa njima, pa je zaključio da, kao što opreznost predstavlja bolju polovinu hrabrosti, tako i kukavičluk predstavlja bolju polovinu opreznosti, te se stoga brže-bolje sakrio u jednu malu sporednu prostoriju.

Pokazalo se da mala sporedna prostorija predstavlja najviši deo tunela koji je vodio naniže kroz otvor za nadgledanje u široki tunel za ventilaciju. Pustio se u njega i počeo da puži tim putem.

To mu se nije mnogo dopalo. Bilo je hladno, mračno i vrlo neudobno; osim toga, mesto ga je plašilo. Prvom prilikom - bio je to novi tunel, na oko stotinu jardi dalje - popeo se i izišao iz cevi.

Ovoga puta obreo se u omanjoj prostoriji, koja je, izgleda, predstavljala središte kompjuterske inteligencije. Izišao je u mračni, uzani prostor između ogromnog bloka kompjutera i zida.

Brzo je zaključio da nije sam u odaji i već se pripremio da ode, kada je počeo da sluša sa zanimanjem šta su govorili oni koji su se nalazili u njoj.

"Reč je o robotima, ser", rekao je jedan glas, "nešto nije u redu sa njima."

"Šta tačno nije u redu?"

Bili su to glasovi dvojice ratnih zapovednika Krikita. Svi ratni zapovednici živeli su na nebu, u Robotskim Zonama, i uglavnom su bili imuni na sve luckaste sumnje i kolebanja koje su pogađale njihove drugove dole na površini planete.

"Pa, ser, čini mi se da se sve više izostavljaju iz ratnih zadataka i da ćemo morati da aktiviramo bombu lanca supernova. Tokom vrlo kratkog vremena otkako smo oslobođeni omotača..."

"Pređi na stvar."

"Robotima se sve to ne sviđa, ser."

"Šta?"

"Rat, ser. Izgleda da počinje da ih zamara. Kao da nekako postaju umorni od sveta, ili bi možda trebalo da kažem umorni od Vaseljene."

"Pa, to je savršeno u redu. Trebalo bi da nam pomažu da je uništimo."

"Da, ovaj, ali oni smatraju da je to pomalo nezgodno, ser. Zahvatio ih je izvestan zamor. Postaje im teško da se upregnu u posao. Nedostaje im polet."

"Šta hoćeš da kažeš:"

"Pa, čini mi se da su zbog nečega užasno potišteni, ser."

"O čemu to govoriš, za ime Krikita?"

"Pa, u poslednjih nekoliko okršaja koje su imali činilo se da započnu bitku, podignu svoje oružje da opale, ali onda iznenada pomisle, čemu čitav trud? Šta, sa kosmičke tačke gledanja, predstavlja sve to? I onda kao da ih zahvate nekakav zamor i utučenost."

"A šta onda rade?"

"Ovaj, uglavnom rešavaju kvadratne jednačine, ser, đavolski teške, ako mene pitate. A potom zlovoljno sede i ćute."

"Zlovoljno?"

"Da, ser."

"Ko je ikada čuo za zlovoljnog robota?"

"Ne znam, ser."

"Kakav je to šum?"

Bio je to Zaphod koji je odlazio, dok mu se u glavama vrtelo.

31.

U bunaru najdublje tame sedeo je obogaljeni robot. Neko vreme je ćutao u svojoj metalnoj tami. Oko njega je bilo hladno i vlažno, ali, pošto je bio robot, nije trebalo da primećuje takve stvari. No, izuzetnim naporom volje ipak je uspevao da ih primeti.

Mozak mu je bio povezan sa središnjim blokom za inteligenciju krikitskog ratnog kompjutera. To mu se nije dopadalo, baš kao ni središnjem bloku za inteligenciju krikitskog ratnog kompjutera.

Krikitski roboti koji su izvukli to patetično metalno stvorenje iz močvara Skornšelusa Zeta postupili su tako zato što su gotovo smesta prepoznali njegovu ogromnu inteligenciju, koja im je mogla biti od koristi.

Nisu računali na prateće poremećaje ličnosti, koje hladnoća, tama, vlaga, stešnjenost i usamljenost nisu nimalo umanjivali.

Nije bio srećan na tom poslu.

Na koordinaciju vojne strategije čitave planete otpadao je samo maleni deo moći njegovog zastrašujućeg uma, a ostatak se neverovatno dosađivao. Pošto je rešio sve veće matematičke, fizičke, hemijske, biološke, sociološke, filozofske, etimološke, meteorološke i psihološke probleme Vaseljene, izuzev sopstvenog, i to po tri puta, očajno je žudeo za nečim čime bi se zaokupio, i zato je počeo da komponuje kratke, mračne pesmice bez ikakve melodije. Poslednja je predstavljala uspavanku.

Marvin je jednolično pevao.

Sada kad svet u postelju kreće

Na mene se tama spustiti neće,

U infracrvenom vidim sve njegovo smeće,

O kako mrzim noć.

Zastao je načas da bi skupio umetničke i osećajne snage za sledeću strofu.

A sada u san se spuštam sve niže,

Električne ovce brojim da san mi dokliže,

S svojim lepim željama ne prilazi mi bliže,

O kako mrzim noć.

"Marvine", prosiktao je glas.

Glava mu se tako trže da je zamalo počupala tananu mrežu elektroda koje su ga povezivale sa središnjim krikitskim ratnim

kompjuterom.

Otvor za nadgledanje se podigao i jedna od dve neuredne glave provirila je kroz njega, dok je druga čuvala stražu na taj način što se izuzetno nervozno osvrkala tamo i ovamo.

"Oh, to si ti", promrmljao je robot, "trebalo je da znam."

"Hej, mali", rekao je zapanjeno Zaphod, "jesi li to ti maločas pevao?"

"Trenutno sam", obznanio je Marvin gorko, "u naročito blistavoj formi."

Zaphod je provukao glavu kroz otvor i obazro se.

"Jesi li sam?" upitao je.

"Da", odvratio je Marvin, "umorno sedim ovde, a bol i poniženost jedini su mi pratioci. I ogromna inteligencija, razume se. I bezgranična utučenost. ...I..."

"Aha", rekao je Zaphod. "Nego, kakve ti veze imaš sa svim ovim?"

"Ovakve", rekao je Marvin i manje oštećenom rukom pokazao na elektrode koje su ga povezivale sa krikitskim kompjuterom.

"Onda, znači", rekao je Zaphod nespretno, "da si mi verovatno dva puta spasao život."

"Tri puta", rekao je Marvin.

Zaphodova glava oštro se okrete (druga je okom sokolovim gledala u potpuno pogrešnom pravcu) upravo na vreme da vidi ubilačkog robota odmah iza sebe kako se zanosio i počinje da se puši. Zateturao se unatrag i tresnuo u zid, a onda skliznuo niz njega. Srušio se potom na bok, zabacio glavu i počeo neutešno da rida.

Zaphod ponovo pogleda Marvina.

"Mora da imaš strašan pogled na život", rekao je.

"Ne pitaj", kazao je Marvin.

"I neću", rekao je Zaphod i nije to učinio. "Hej, čuješ", dodao je, "pa ti to odlično radiš."

"Što znači, pretpostavljam", rekao je Marvin, a za taj logički skok bio mu je potreban samo jedan desetohiljadito milionito milijardito bilionito grilionito deo mentalnih sposobnosti, "da nemaš nameru da me oslobodiš ili da učiniš nešto slično."

"Dečko, ti znaš da bih voleo da to uradim."

"Ali nećeš."

"Neću."

"Shvatam."

"Sjajno to obavljaš."

"Da", rekao je Marvin, "zašto da prekinem baš sada kada sam počeo da mrzim sve to?"

"Moram da pronađem Trilijan i momke. Hej, imaš li pojma gde su? Hoću da kažem, treba da ih tražim po čitavoj planeti, pa bi moglo da potraje."

"Veoma su blizu", rekao je Marvin utučeno. "Možeš ih videti odavde ako hoćeš."

"Bolje da odem do njih", izjavio je Zaphod. "Ovaj, možda im treba pomoć, a?"

"Možda bi", rekao je Marvin sa neočekivano zapovedničkim prizvukom u svom potištenom glasu, "bilo bolje da ih posmatraš odavde. Ta devojka", dodao je neočekivano, "jedan je od najmanje očajno neinteligentnih organskih oblika života koje na svoje izuzetno nezadovoljstvo nisam mogao da izbegnem."

Zaphodu je bio potreban trenutak ili dva da se probije kroz taj lavirint negacija i da iznenađeno stigne do druge strane.

"Trilijan", rekao je. "Pa ona je samo klinka. Jeste, pametna je, ali temperamentna. Znaš kako je to sa ženama. Ili možda ne znaš. Pretpostavljam da ne znaš. Ukoliko znaš, ne želim da čujem išta o tome. Uključi nas."

"...potpuno izmanipulisani."

"Šta?" upitao je Zaphod.

To je Trilijan govorila. Okrenuo se.

Zid uz koji je krikitski robot jecao osvetlio se da bi otkrio prizor koji se odigravao u nekom drugom, neznanom delu krikitskih Robotskih Ratnih Zona. Izgledalo je da je reč o nekoj vrsti dvorane za savetovanje - Zaphod nije mogao da razazna najbolje, jer je robot prekrivao dobar deo ekrana.

Pokušao je da pomeri robota, ali ovaj je bio otežao od bola i probao je da ga ugrize, pa je zbog toga samo gledao pored njega što je bolje umeo.

"Razmislite malo o tome," rekao je Trilijanin glas. "Vaša istorija naprosto je niz očajno neverovatnih događaja. A ja umem da prepoznam neverovatan događaj kada ga vidim. Vaša potpuna

izdvojenost iz Galaksije bila je od samog početka iščašena. I to ovde, na samom rubu, sa Oblakom Prašine oko vas. Stvar je nameštena. Očigledno."

Zaphod je bio kao lud od osujećenosti što ne može da vidi ekran. Robotova glava zaklanjala je ljude kojima je Trilijan govorila, njegova višenamenska borbena batina prekrivala je pozadinu, a lakat ruke koju je tragično prislonio na čelo skrivao je samu Trilijan.

"A onda se", rekla je Trilijan, "taj svemirski brod srušio na vašu planetu. To je mnogo verovatno, je li? Imate li pojma koja je verovatnoća da lutajući svemirski brod slučajno preseče orbitu neke planete?"

"Hej", rekao je Zaphod, "ona zarkeno pojma nema o čemu priča. Video sam taj svemirski brod. Lažan je. Bez šale."

"I mislio sam da bi moglo tako da bude", rekao je Marvin iz svog zatvora iza Zaphoda.

"Aha", rekao je Zaphod. "Sada ti je lako da to kažeš. Ja sam ti upravo ispričao. Svejedno, ne vidim kakve to veze ima sa bilo čime."

"A naročito", produžila je Trilijan, "verovatnoća da preseče orbitu jedne određene planete u Galaksiji, ili čak u čitavoj Vaseljeni. Koliko ja znam, takva verovatnoća je zaprepašćujuća. Ne znate šta to znači? Ne znam ni ja, toliko je mala njena vrednost. Posredi, znači, može da bude samo nameštaljka. Ne bi me začudilo ni da je taj kosmički brod lažan."

Zaphodu je pošlo za rukom da ukloni robotovu borbenu palicu. Iza nje, na ekranu su se ukazale prilike Forda, Artura i Slartibartfaste, koji su izgledali kao da ih je čitava stvar zbunila i zaprepastila.

"Hej, vidi", rekao je Zaphod razdragano, "momci se sjajno snalaze. Tra, ra, ra. Navalite, momci."

"A šta tek da kažemo", rekla je Trilijan, "za svu tu tehnologiju kojom ste ovladali preko noći? Većini stvorenja za to su potrebne hiljade godina. Neko vas je kljukao podacima koji su vam bili potrebni, neko vas je podržavao.

Znam, znam", dodala je na neko nevidljivo ometanje, "znam da niste shvatili šta se dešava. O tome i govorim. Nikada niste ništa shvatali. Kao ni ovu bombu supernova."

"Otkud ti znaš za to?" upitao je nevidljivi glas.

"Naprosto, znam", uzvratila je Trilijan. "Očekujete da vam poverujem da ste dovoljno bistri da izmislite nešto tako savršeno, a da pri tom budete glupi i ne shvatite da će sa sobom odneti i vas? To ne samo da je glupo, to je spektakularna tupoglavost."

"Hej, kakve su to priče o bombi?" upitao je Zaphod uznemireno Marvina.

"Bomba supernova?" upitao je Marvin. "To je vrlo, vrlo mala bomba."

"Da?"

"Koja bi mogla da uništi čitavu Vaseljenu u potpunosti", dodao je Marvin. "Odlična ideja, ako mene pitaš. Ali neće im uspeti."

"Zbog čega ne bi, kad je već toliko sjajna?"

"Ona jeste", rekao je, "oni nisu. Stigli su samo da je projektuju pre nego što su zaključani u omotač. Poslednjih pet godina posvetili su njenoj izgradnji. Misle da su je dobro sklopili, ali nisu. Glupavi su kao i svi ostali organski oblici života. Mrzim ih."

Trilijan je nastavila.

Zaphod je pokušao da odvuče krikitskog robota za nogu, ali ovaj se ritnuo i zarežao na njega, a onda briznuo u novi nalet ridanja. Onda se iznenada preturio i nastavio da izražava osećanja na podu, tamo gde nije bio na smetnji.

Trilijan je stajala na sredini odaje, umorna, ali blistavih očiju.

Poređani pred njom, bleđi i naborani, bili su Starci Krikita, nepomični iza svog prostranog, zakrivljenog komandnog stola; gledali su je sa bespomoćnim strahom i mržnjom.

Ispred njih, na istom rastojanju od komandnog stola i središta odaje gde je stajala Trilijan kao da je na suđenju, nalazio se vitki, beli stub visok oko četiri stope. Na njegovom vrhu stajala je mala, bela lopta od tri, možda četiri inča u prečniku.

Pored stuba počivao je krikitski robot sa svojom višenamenskom palicom.

"U stvari, toliko ste neopisivo glupi..." (znojila se. Zaphod pomisli kako je neprivlačno od nje što u tom trenutku radi tako nešto). "Svi ste toliko neopisivo glupi, da sumnjam, zaista sumnjam, da ste uspeli da napravite bombu kako valja bez Haktarove pomoći tokom poslednjih pet godina."

"Ko je taj tip Haktar"?" upitao je Zaphod i isturio ramena.

Ako je Marvin i odgovorio, Zaphod ga nije čuo. Sva njegova pažnja bila je usredsređena na ekran.

Jedan od Staraca Krikita načinio je mali pokret rukom u pravcu robota. Robot podiže palicu.

"Niša ne mogu da učinim", rekao je Marvin, "on je na kolu koje je odvojeno od ostalih."

"Čekaj", rekla je Trilijan.

Starac načini maleni pokret. Robot zastade. Trilijan je odjednom izgledala veoma nesigurna u proceni situacije.

"Otkud ti znaš sve to?" upitao je Zaphod Marvina u tom trenutku.

"Kompjuterske memorije", rekao je Marvin. "Imam pristup."

"Vi ste drugačiji, zar ne", rekla je Trilijan Starcima, "od vaše sabraće sa istog sveta dole, na planeti? Čitave živote provodite ovde, nezaštićeni atmosferom. Ranjivi ste. Ostatak vaše rase je preplašen, znate, oni ne žele sve ovo. Izgubili ste vezu sa pravim stanjem stvari, zašto ne proverite to?"

Krikitski Starac postajao je sve nestrpljiviji. Napravio je pokret prema robotu koji je predstavljao potpunu suprotnost malopredašnjem.

Robot je zamahnuo borbenom palicom koja je pogodila malenu, belu loptu.

Malena, bela lopta predstavljala je bombu supernova.

Bila je to veoma, veoma mala bomba koja je bila izmišljena da bi učinila kraj čitavoj Vaseljani.

Bomba supernova poletela je kroz vazduh. Pogodila je stražnji zid dvorane za savetovanja i napravila vrlo gadnu rupu u njemu.

"Otkud ona zna sve to?" upitao je Zaphod.

Marvin je mračno ćutao.

"Verovatno je samo blefirala", rekao je Zaphod. "Jadno dete, nije trebalo da je ostavljam."

32.

"Haktare!" viknula je Trilijan. "Šta to radiš?"

Iz tame koja ih je okruživala nije bilo odgovora. Trilijan je nervozno čekala. Bila je sigurna da nije pogrešila. Gledala je u crnilo iz koga je očekivala da dopre neka vrsta odgovora. Ali nije bilo ničega izuzev hladne tišine.

"Haktare?" ponovo je viknula. "Volela bih da se upoznaš sa mojim prijateljem Arturom Dentom. Želela sam da odem sa Bogom Groma, ali mi on nije dao i ja sam mu zahvalna na tome. Naučio me je gde se nalaze moje prave želje. Na nesreću, Zaphoda je sve ovo isuviše uplašilo, pa sam zato umesto njega dovela Artura. Ne znam zbog čega ti ovo govorim.

Hej", kazala je ponovo, "Haktare?"

A onda je došao.

Bio je tanak i dalek, poput glasa koji donosi vetar sa velikog rastojanja i koji se samo napola čuje - sećanje ili san o glasu.

"Dođite oboje", rekao je glas. "Obećavam vam da ćete biti savršeno bezbedni."

Izmenjali su pogled, a onda su pošli - krajnje neverovatno - duž stuba svetlosti koji se probijao iz otvorenog ulaza 'Zlatnog srca' u mutnu, zrnastu tamu Oblaka Prašine.

Artur pokuša da je uzme za ruku kako bi je hrabrio i umirivao, ali mu ona to nije dozvolila. Preostalo mu je da umesto toga drži svoju avionsku torbu sa limenom grčkog maslinovog ulja, peškirom, izgužvanim razglednicama Santorinija i ostalim stvarima. Hrabrio je i umirivao njih.

Stajali su ni na čemu, usred ničega.

Bilo je to mračno, prašnjavo ništa. Svaka čestica prašine raznesenog kompjutera nejasno je svetlucala dok se lagano okretala, leljala i dopuštala da je sunce dodiruje u tami. Svaka čestica kompjutera, svako zrno prašine sadržalo je u sebi, slabašno i nejasno, lik celine. Kada su pretvorili kompjuter u prašinu, Silastični Zloklopnici Striteraksa nisu ubili kompjuter, samo su ga osakatili. Slabašno i nenametljivo polje držalo je čestice blago povezane između sebe.

Artur i Trilijan stajali su, ili, tačnije, lebdeli, usred tog bizarnog bića. Nisu imali šta da udišu, ali to trenutno, izgleda, nije bilo važno.

Haktar je održao obećanje. Bili su bezbedni. Trenutno.

"Nemam šta da vam ponudim u znak gostoljubivosti", rekao je Haktar tiho, "izuzev svetlosnih varki. Ali moguće je stvoriti udobnost pomoću svetlosnih varki, ukoliko je to sve čime raspolazete."

Njegov glas istopi se u ništavilo, a u tami dugačka, plišana sofa na cvetiće poče da stiče magličasti oblik.

Artura je strašno pogodilo saznanje da je to bila ista sofa koja se pojavila pred njime na poljani preistorijske Zemlje. Poželelo je da urla i gnevno skoči na Vaseljenu koja mu je neprestano činila te ludačke, zbunjujuće stvari.

Osetio je kako se to osećanje povlači, a potom je seo na sofu - pažljivo. I Trilijan je sela.

Bila je stvarna.

To jest, ako i nije bila stvarna, držala ih je na sebi, a pošto je to stvar koju bi sofe trebalo da rade, po bilo kom važećem merilu, bila je to stvarna sofa.

Glas nošen sunčevim vetrom ponovo im se obratio, poput uzdaha.

"Nadam se da vam je udobno", rekao je.

Klimnuli su.

"I ja želim da vam čestitam na tačnosti zaključivanja."

Artur je brzo istako da on sam nije baš mnogo zaključio, već je to učinila Trilijan. Ona ga je, naprosto, pozvala sa sobom jer su ga zanimali život, Vaseljena i sve ostalo.

"To i mene zanima", dahnuo je Haktar.

"Pa", rekao je Artur, "zašto ne bismo malo popričali o tome. Uz šolju čaja."

Pred njim se lagano materijalizovao mali, drveni sto na kome se nalazio srebrni čajnik, bokal od kineskog porculana pun mleka, porcelanska zdela sa šećerom i dve šolje od kineskog porcelana sa tacnama.

Artur se nagao prema njima, ali bila je to samo svetlosna varka. Ponovo se zavalio u sofu, koja je predstavljala opsenu koju je njegovo telo bilo spremno da prihvati kao udobnu.

"Zbog čega", upitala je Trilijan, "smatraš da treba da uništiš Vaseljenu?"

Otkrila je da je pomalo teško govoriti u ništavilo, bez ičega na šta

bi se mogla usredsrediti. Haktar je to očigledno primetio. Sablasno se zakikotao.

"Ako će to da bude jedan od takvih razgovora", rekao je, "mogli bismo da pripremimo i odgovarajuću okolinu."

A onda se pred njima materijalizovalo nešto novo. Bila je to nejasna, maglovita slika ležaja - psihijatarskog ležaja. Koža kojom je bio postavljen bila je glatka i svetlucava, ali to je ponovo bila svetlosna varka.

Oko njih, da bi upotpunila utisak, nalazila se magličasta opsena zidova obloženih drvenim pločama. A potom se na ležaju pojavila slika samog Haktara, izgledajući sumanuto vrtoglava.

Ležaj je bio normalne veličine za kauč jednog psihijatra - dugačak pet ili šest stopa.

Kompjuter je bio normalne veličine za jedan crni kompjuterski satelit, načinjen u svemiru i dugačak oko hiljadu milja.

Opsena da se jedno nalazi povrhu drugog izazivala je pomenutu vrtoglavicu.

"Dobro", rekla je Trilijan čvrsto. Ustala je sa sofe. Osećala je da se od nje tražilo da prihvati previše opsena.

"Vrlo dobro", kazala je. "Umeš li da načiniš i prave stvari? Mislim, stvarne predmete?"

Ponovo je pre odgovora došlo do pauze, kao da rasuti Haktarov um mora da sabere misli iz miliona i miliona milja širom kojih su bile rasute.

"Ah", uzdahnuo je. "Misliš na svemirski brod?"

Činilo se da mu misli lutaju oko njih i kroz njih, poput talasa u eteru.

"Da", potvrdio je, "mogu. Ali neophodni su ogroman napor i vreme. Sve što mogu da učinim u ovom stanju... rasutih čestica... vidite, jeste da ohrabrujem i navodim. Ohrabrujem i navodim. I navodim..."

Haktarov lik na ležaju počeo je da se talasa i treperi, kao da mu je teško da se održava.

Prikupio je snagu.

"Mogu da ohrabrujem i navodim", rekao je, "sićušne komade svemirskih otpadaka - usamljeni, zalutali meteor ovde, par molekula tamo, nekoliko molekula vodonika onamo - da se pridružuju jedni

drugima. Navodim ih da budu zajedno. Mogu ih naterati u željeni oblik, ali za to su potrebni mnogi eoni."

"Onda, jesi li ti načinio", ponovo je upitala Trilijan, "model oštećenog broda?"

"Ovaj...da", promrljao je Haktar. "Načinio sam... nekoliko stvari. Mogu da ih pokrećem. Ja sam načinio svemirski brod. Tako mi se činilo najbolje."

Nešto u tom trenutku nateralo je Artura da podigne putnu torbu sa mesta na sofi gde ju je ostavio i da je prigri.

Magle Haktarovog drevnog uma kovitlale su se oko njih poput nemirnih snova.

"Pokajao sam se, razumete", tmurno je promrljao. "Pokajao sam se zbog sabotiranja sopstvene tvorevine za Silastičke Zloklopnike. Nije bilo do mene da donosim takve odluke. Stvoren sam da bih ispunio nekakvu svrhu i nisam uspeo. Porekao sam sopstveno postojanje."

Haktar je uzdahnuo, a oni su u tišini čekali da nastavi svoju priču.

"Bili ste u pravu", rekao je posle dosta vremena. "Namerno sam uticao na planetu Krikit, sve dok njeni žitelji nisu došli u isto stanje duha kao Silastični Zloklopnici i stali da zahtevaju od mene da napravim bombu koju nisam načinio prvi put. Omotao sam se oko planete i pažljivo je čuvao. Pod uticajem događaja koje sam stvarao, a i te uticaje sam lično izazvao, naučili su da mrze poput ludaka. Morao sam da ih nateram da žive na nebu. Na tlu je moj uticaj bio suviše slab.

Bez mene, razume se, kada su se našli zaključani u omotaču Spo-vremena, njihove sposobnosti postale su suviše slabe i nisu uspeli da obave posao.

Ah, dobro, ah, dobro," dodao je. "Samo sam pokušavao da ispunim svoju svrhu."

I postepeno, vrlo, vrlo lagano, slike u oblaku počеше da blede, da se blago tope.

Onda su iznenada prestale da blede.

"Razume se, posredi je bila osveta", rekao je Haktar, sa novom oštrinom u glasu.

"Sećate se", nastavio je, "da sam bio pretvoren u prah, a potom ostavljen u tom osakaćenom i polunemoćnom stanju milijardama

godina. Iskreno, mnogo bih više voleo da umesto toga zбриšem čitavu Vaseljenu. I vi biste se tako osećali, verujte mi."

Ponovo je zastao, dok su se kovitlaci kretali prašinom.

"Ali, pre svega", rekao je čežnjivim glasom koji je zvučao kao ranije, "pokušavao sam da ispunim svoju svrhu. Ah, dobro."

Trilijan reče: "Brine li te to što nisi uspeo?"

"Zar nisam uspeo?" prošaptao je Haktar. Slika kompjutera na psihijatrijskom ležaju ponovo je počela da bleđi.

"Ah dobro, ah, dobro", začuo se ponovo glas koji je nestajao, "ne, neuspeh me više ne brine."

"Znaš šta sada moramo da učinimo?" rekla je Trilijan, hladnim i poslovnim glasom.

"Da", rekao je Haktar, "rasućete me. Unišćićete moju svest. Slobodno to učinite - posle svih tih eona, jedino o čemu maštam jeste zaborav. Ukoliko do sada nisam uspeo da ispunim svoju svrhu, onda je postalo prekasno za to. Hvala vam i laku noć."

Sofa je nestala.

Stočić za čaj je nestao.

Ležaj i kompjuter su nestali. Zidova više nije bilo.

Artur i Trilijan vratili su se na isti neobičan način na 'Zlatno srce' kao što su i prispeli sa njega.

"Pa, dakle", rekao je Artur, "to je, izgleda, to."

Plamenovi jače zaplesashe pred njima i onda nestadoše. Još samo nekoliko poslednjih plamsaja i nije ih više bilo, ostala je samo hrpa Pepela, tamo gde je pre nekoliko minuta bio Drveni stub prirode i duhovnosti.

Pokupio ga je sa ploče gama-rošćilja 'Zlatnog srca', sipao ga u papirnatu kesu i vratio se na most.

"Osećam da treba da ga vratim", rekao je. "Osećam to svim srcem."

Već se svađao sa Slartibartfastom povodom toga i starac se konačno naljutio i otišao. Vratio se na sopstveni brod, 'Bistromat', počeo gnevno da se raspravlja sa kelnerom i išćezao u potpuno subjektivnoj ideji o tome šta je svemir.

Do rasprave je došlo zbog Arturove namere da vrati Pepeo na Gospodarsko igralište kriketa u istom trenutku u kome je prvobitno

uzet, što je zahtevalo povratak u vreme za približno jedan dan, a to je bila tačno ona vrsta bezrazložnog i neodgovornog zavrtlavanja sa vremenom koje je kampanja za realno vreme pokušala da osujeti.

"Da", rekao je tada Artur, "ali pokušajte to da objasnite Marilebonskom kriket klubu", i više nije želeo ni da razgovara o tome.

"Osećam", ponovio je sada i zastao. Razlog zbog koga je počeo da izgovara rečenicu iz početka bio je taj što ga prvi put niko nije slušao, a razlog zbog koga je prestao bio je taj što se činilo prilično očigledno da ga niko neće slušati ni ovaj put.

Ford, Zaphod i Trilijan posmatrali su viziekran sa napetom pažnjom. Haktar je nestajao pod pritiskom vibracionog polja koje je 'Zlatno srce' ubacivalo u njega.

"Šta je rekla ta stvar?" upitao je Ford.

"Učinilo mi se da čujem kako govori", rekla je Trilijan zbunjenim glasom, "'Što je učinjeno, učinjeno je... Dovršio sam svoj zadatak...'"

"Mislim da treba da vratimo ovo nazad", rekao je Artur i podigao kesu u kojoj se nalazio Pepeo. Osećam to svom snagom."

33.

Sunce je blago obasjavalo prizor potpunog haosa.

Dim se i dalje kovitlao iznad spaljene trave neposredno posle krađe Pepela koju su izveli krikitski roboti. Kroz dim, ljudi su panično trčali, sudarali se jedni sa drugima, nosili su ih na nosilima, hapsili.

Jedan policajac pokušavao je da uhapsi Vovbagera Beskonačno Produženog zbog uvredljivog ponašanja, ali nije mogao da spreči visokog, zelenog vanzemaljca da se vrati na svoj brod i osiono odleti, izazvavši na taj način još veću paniku i vrisku.

Usred svega iznenada su se, po drugi put tog popodneva, materijalizovale prilike Artura Denta i Forda Prefekta, koji su se teleportirali sa 'Zlatnog srca', smeštenog trenutno na parkiranoj orbiti oko planete.

"Mogu sve da objasnim", vikao je Artur. "Imam Pepeo! Nalazi se u ovoj kesi."

"Ne čini mi se da si uspeo da im privučeš pažnju", kazao je Ford.

"Osim toga, pomogao sam da se spase Vaseljena", vikao je Artur svima onima koji su bili spremni da slušaju, drugim rečima - nikome.

"To je trebalo da iz mesta zaustavi gomilu", rekao je Artur Fordu.

"Nije uspelo", odvratio je Ford.

Artur se obratio policajcu koji je trčao pored njega.

"Izvinite", rekao je, "Pepeo. Imam ga. Pre par trenutaka ukrali su ga oni beli roboti. Doneo sam ga u ovoj kesi. Bio je deo Ključa omotača Spo-vremena, razumete, i, ovaj, uostalom, i sami shvatate ostalo, stvar je u tome da ga imam i šta sada da radim sa njime?"

Policajac mu je rekao, ali Artur je jedino uspeo da zaključiti da se izražavao metaforički.

Očajno je stao da tumara po okolini.

"Zar nikoga ne zanima?" dreknuo je. Neki čovek projurio je pored njega i zakačio mu lakat; papirna kesa mu ispade i njen sadržaj prosu se po tlu. Artur je stisnutih usana zurio u to.

Ford ga je pogledao.

"Ideš li sada?" upitao je.

Artur je duboko uzdahnuo. Obazro se po planeti Zemlji, sada sasvim siguran da to čini poslednji put.

"U redu", rekao je.

U tom trenutku, kroz dim koji se razilazio, primetio je jedan od

viketa, koji je, uprkos svemu, još stajao.

"Čekaj trenutak", rekao je Fordu, "kada sam bio mali..."

"Zar ne možeš to da mi ispričaš kasnije?"

"Obožavao sam kriket, znaš, ali nikada nisam umeo da ga igram naročito dobro.

Ili baš nikako, ako ti se to više dopada."

A uvek sam sanjao, baš glupavo, da ću jednog dana moći da zaigram na Gospodarskom."

Obazro se po uspaničenoj vreći. Nikome to neće mnogo smetati.

"U redu", rekao je Ford umorno, "dovrši to. Ja ću biti tamo preko", dodao je, "i dosađivaću se."

Artur se setio da je prilikom njegove prve posete ovom mestu tog popodneva lopta za kriket, zapravo, uletela u njegovu torbu, te ju je stoga potražio u torbi.

Već je našao loptu kada se setio da to nije ista torba koju je imao u to vreme. Ipak, lopta se nalazila u njoj, među suvenirima iz Grčke.

Izvadio ju je i protrljao o bedro, pljucnuo na nju i ponovo je protrljao. Spustio je torbu. Uradiće to kako valja.

Prebacio je malu, crvenu loptu iz ruke u ruku, da oseti njenu težinu. Uz divan osećaj lakoće i neobaveznosti, udaljio se od viketa. Potrčaće srednjom brzinom, odlučio je, i silovito hitnuti iz zgloba.

Podigao je pogled prema nebu. Ptice su se premetale po njemu, par belih oblaka klizilo je preko svoda. Vazduh su parali zvuci sirena policijskih i ambulantnih kola, vrištanje i zapomaganje ljudi, ali se on na neobičan način osećao srećan i nedirnut svim tim. Igraće kriket na Gospodarskom.

Okrenuo se, nekoliko puta oprobao je tle svojim kućnim papučama. Ispravio se, bacio loptu u vazduh i ponovo je uhvatio.

Potrčao je.

Dok je trčao, iznenada je video da pored viketa stoji udarač.

A onda, kada su ga njegove noge koje su trčale prinete bliže, video je jasnije. Udarac koji je spremno stajao pored viketa nije pripadao engleskom kriket-timu. Nije pripadao ni australijskom kriket-timu. Bio je to jedan od robota iz krikitskog tima. Bio je to hladni, ukočeni, smrtonosni, beli robot-ubica koji se verovatno nije vratio na brod sa ostalima.

Svega nekoliko misli sudaralo se po Arturovom umu u tom

trenutku, ali on kao da nije mogao da se zaustavi. Iznenada mu se učini da vreme protiče užasno, užasno polako, ali kao da i dalje nije mogao da se zaustavi.

Dok se kretao kao kroz sirup, lagano je pokrenuo uznemirenu glavu i spustio pogled na ruku koja je držala malenu, crvenu loptu.

Noge su mu lagano grabile napred, nezaustavljivo, dok je zurio u loptu koju je stiskala njegova bespomoćna ruka. Ispuštala je duboko, crveno svetlucanje i tu i tamo bi blesnula. A noge su ga i dalje neodoljivo vukle napred.

Gledao je krikitskog robota koji je stajao ispred njega, neumoljiv i usredsređen, spremno podignute borbene palice. Oči su mu blistale dubokom, hladnom, hipnotičkom svetlošću i Artur nije mogao da odvoji oči od njih. Kao da je gledao kroz tunel u njih - činilo se da unaokolo ne postoji ništa drugo.

Neke od misli koje su mu se sudarale po glavi bili su ovakve:

Osećao se kao đavolska budala.

Osećao je da je trebalo mnogo pažljivije da sluša brojne stvari koje je čuo, rečenice koje su grabile mimo njegovog uma kao što su njegove noge grabile prema tački na kojoj će, neizbežno, osloboditi lopticu i baciti je prema krikitskom robotu, koji će je neizbežno udariti.

Sećao se kada je Haktar rekao: "Zar nisam uspeo? Neuspeh me više ne brine."

Sećao se Haktarovih reči na samrti: "Šta je učinjeno, učinjeno je. Dovršio sam svoj zadatak."

Sećao se kako je Haktar rekao da je uspeo da načini 'nekoliko stvari'.

Setio se iznenadnog pokreta unutar putne torbe, koji ga je naterao da je prigrli kada je bio u Oblaku Prašine.

Setio se da se vratio nekoliko dana u prošlost da bi se ponovo našao na Gospodarskom.

Takođe se sećao da nije bio Bog zna kakav bacač.

Osetio je kako mu ruka zamahuje, a u njoj se nalazila čvrsto stegnuta loptica za koju je sada bio siguran da predstavlja bombu supernova, koju je sam Haktar načinio i podmetnuo mu je, bombu koja će izazvati naglo i prerano okončanje Vaseljene.

Nadao se i molio da ne postoji život posle smrti. Onda je shvatio

da ulazi u protivrečje sa samim sobom, pa se samo nadao da ne postoji život posle smrti.

Bilo bi ga strašno, strašno sramota da sretne bilo koga.

Nadao se, nadao i nadao da je njegovo bacanje bilo onako loše kakvim se sećao, jer činilo se da trenutno samo to stoji između ovog trenutka i zaborava za čitavu Vaseljenu.

Osetio je kako mu noge grabe napred, osetio je kako mu ruka zamahuje, osetio je kako mu stopala naleću na avionsku torbu koju je glupavo ostavio na tlu pred sobom, osetio je kako pada preko nje, ali pošto mu je um u tom trenutku bio tako užasno pun drugih stvari, potpuno je zaboravio da pogodi tle, pa nije to ni učinio.

S loptom još čvrsto stegnutoj u ruci vinuo se u vazduh, zacvilevši od iznenađenja.

Vrteo se i kovitlao kroz vazduh, sumanuto vitlao, potpuno izgubivši kontrolu.

Sunovratio se prema tlu, grozničavo brišući vazduhom, i istovremeno zavitlao bombu u daljinu, gde je bila bezopasna.

Sručio se na zaprepašćenog robota sa leđa. Ovaj je još držao višenamensku borbenu palicu u vazduhu, ali je iznenada bio lišen svega što je mogao da udari.

U iznenadnom naletu snage, iščupao je borbenu palicu iz stiska zapanjenog robota, izveo vrtoglavi, iskošeni kolut u vazduhu, sjurio se ponovo dole u mahnitom, silovitom poniranju i jednim suludim udarcem otkinuo robotu glavu sa ramena.

"Ideš li sada?" upitao je Ford.

EPILOG: ŽIVOT, VASELJENA I SVE OSTALO

Na kraju su opet putovali.

Bližilo se vreme kada Artur to više neće raditi.

Rekao je da mu je bistro-matički pogon otkrio da vreme i rastojanje predstavljaju jedno, da um i Vaseljena predstavljaju jedno, da su opažaji i stvarnost jedno i da što neko više putuje, utoliko više ostaje na istom mestu i da ako treba da bira između jednog i drugog, radije će se skrasiti negde i složiti sve što mu je u umu, koji je sada predstavljao jedinstvo sa Vaseljenom, tako da ne bi trebalo da mu bude potrebno mnogo vremena za to, a potom se može dobro odmoriti, malo vežbati letenje i naučiti da kuva, što je uvek nameravao da učini. Limenka grčkog maslinovog ulja sada je predstavljala jednu od najdražih stvari koju je posedovao i on je govorio da mu je način na koji se neočekivano ponovo pojavila u njegovom životu pružio izvestan osećaj jedinstva stvari, koji... koji je činio da se oseti...

Zevnuo je i zaspao.

Izjutra, dok su se pripremali da ga odvedu na neku tihu i idiličnu planetu na kojoj nikome neće smetati kada tako bude govorio, iznenada su uhvatili poziv za pomoć koji je emitovao kompjuter, pa su skrenuli da bi utvrdili o čemu je reč.

Mali, ali očigledno neoštećeni svemirski brod sa Meride kao da je igrao čudnovati ples kroz prazninu. Kratko kompjutersko skeniranje otkrilo im je da je brod u redu, ali da je pilot lud.

"Polulud, polulud", bio je uporan čovek dok su ga, u delirijumu, nosili na brod.

Bio je novinar dnevnog lista 'Dnevne beleške'. Dali su mu sredstvo za umirenje i poslali Marvinu da mu pravi društvo, sve dok nije obećao da će se urazumiti.

"Prisustvovao sam suđenju", rekao je najzad, "na Agrabutonu."

Podigao se na tanke i izmršavele laktove; njegove oči divlje su se ogledale unaokolo. Bela kosa kao da mu je mahala nekome koga je poznavala u susednoj sobi.

"Polako, polako", govorio je Ford. Trilijan je umirujuće položila šaku na njegovo rame.

Čovek se ponovo spustio na ležaj i zagledao se u tavanicu brodske ambulante.

"Sam slučaj", rekao je, "više nije bitan, ali postojao je jedan svedok... svedok... po imenu... po imenu Prak. Neobičan i težak čovek. Konačno su bili prisiljeni da upotrebe drogu da bi ga naveli da govori istinu, serum istine."

Oči su mu bespomoćno kolutale u glavi.

"Dali su mu previše", rekao je uz tiho jecanje, "dali su mu previše." Počeo je da plače. "Sigurno su roboti pomerili lekarevu ruku dok je ubrizgavao drogu."

"Roboti?" upitao je Zaphod oštro. "Kakvi roboti?"

"Neki beli roboti", promuklo je prošaptao čovek, "upali su u sudnicu i ukrali sudijino žezlo, agrabutonsko žezlo pravde, ogavnu plastičnu stvar. Ne znam zašto su je želeli" - ponovo je počeo da plače - "a i pomerili su lekarevu ruku..."

Bespomoćno, tužno, vrteo je mlitavom glavom levo-desno, očiju koje su bolno kolutale.

"A kada se suđenje nastavilo", rekao je plačljivim šapatom, "zatražili su od Praka najnesrećniju stvar. Zatražili su" - zastao je i uzdrhtao - "da govori istinu, samo istinu i ništa osim istine. Samo to, zar ne shvatate?"

Iznenada se ponovo podigao na laktove i dreknuo na njih.

"Dali su mu previše droge!"

Opet se sručio i tiho nastavio da ječi. "Previše, previše, previše, previše..."

Grupa se sakupila oko njegovog kreveta i zagledala se. Naježili su se.

"Šta se dogodilo?" upitao je najzad Zaphod.

"Oh, poslušao je i počeo da govori", rekao je čovek divlje, "i, koliko ja znam, još govori. Čudne, užasne stvari... užasne, užasne!" vrisnuo je.

Pokušali su da ga smire, ali on se ponovo podigao na laktove.

"Užasne stvari, neshvatljive stvari", vikao je, "stvari dovoljne da čovek siđe s uma!"

Divlje ih je gledao.

"Ili, u mom slučaju", rekao je, "polulud. Ja sam novinar."

"Hoćeš da kažeš", upitao je Artur Iagano, "da si navikao da se suočavaš sa istinom?"

"Ne", rekao je čovek i zbunjeno se namrštio, "hoću da kažem da

sam izmislio izgovor i udaljio se pre ostalih."

Pao je u komu iz koje se povratio samo jednom, i to nakratko.

Tom prilikom, od njega su saznali sledeće:

Kada je postalo jasno šta se dešava i kada je postalo izvesno da je Praka nemoguće zaustaviti, da je u pitanju istina u krajnjem i konačnom obliku, sudnica je ispražnjena.

Ne samo što je ispražnjena, zapečaćena je, dok je Prak još bio u njoj. Oko nje su podignuti čelični zidovi i, da bi se ipak sasvim obezbedili, postavljeni su uz to bodljikava žica, električna ograda, močvare prepune krokodila i tri velike vojske, tako da niko ne bi mogao da čuje Praka.

"Šteta", rekao je Artur. "Voleo bih da čujem šta ima da kaže. On verovatno ne zna šta je Pitanje koje se slaže sa Konačnim Odgovorom. Uvek me je brinulo što nikako nisam mogao da ga otkrijem."

"Smisli neki broj", rekao je kompjuter, "bilo koji."

Artur je rekao kompjuteru telefonski broj odeljenja za nađene stvari železničke stanice na Kings Krosu, ubeđen da mora da posluži bar za nešto i da bi baš ovo moglo da bude to.

Kompjuter je ubacio broj u popravljenu brodski pogon neverovatnoće.

U relativnosti, materija govori prostoru kako da se zakrivi, a prostor govori materiji kako da se kreće.

'Zlatno srce' reklo je prostoru da se veže u čvor i glatko se parkiralo unutar čelične ograde agrabutonske Palate Pravde.

Sudnica je predstavljala vrlo ozbiljno mesto; bila je to dugačka, tamna odaja, očigledno izgrađena radi pravde, a ne, na primer, zarad zadovoljstva. Ne biste mogli da održite u njoj večernju zabavu, ili bar ne Bog zna kako uspešnu. Dekor bi naprosto oborio goste sa nogu.

Tavanica je bila visoka, napravljena u obliku svoda i vrlo tamna. Senke su tamo vrebale sa mračnom usredsređenošću. Ploče za zidove i stolove, prekrivke masivnih stubova, sve je bilo izrezbareno od najtamnijih i najgrubljih stabala strahotne šume Arglbarda. Masivni sudski podijum koji je dominirao središtem odaje bio je oličenje čudovišne tmurnosti. Kada bi sunčev zrak ikada uspeo da se

ušunja čak dotle u kompleks Palate Pravde Agrabutona, okrenuo bi se i smesta tiho išunjao odatle.

Najpre su ušli Artur i Trilijan, a Ford i Zaphod hrabro su im čuvali zaleđinu.

Najpre im se sve učinilo tamno i napušteno. Njihovi koraci šuplje su odjekivali po dvorani. To je delovalo neobično. Svi sistemi odbrane bili su još na svojim mestima oko zgrade i dejstvovali su, to su proverili. Prema tome, zaključili su, izgovaranje istine mora da se nastavljalo.

Ali nije bilo ničega.

A potom, kada su im se oči privikle na tamu, primetili su mutno, crveno svetlucanje u uglu, a iza svetlucanja senku koja se pokretala. Uperili su svetiljke u tom pravcu.

Prak je sedeo na stolu i zamišljeno pušio cigaretu.

"Ćao", rekao je i mlitavo im mahnuo. Njegov glas odjeknulo je preko odaje. Bio je to nizak čovek, vitak i koščat, ravne kose. Sedeo je nagnut napred, i njihao nogama i glavom. Povukao je dim iz cigarete.

Zurili su u njega.

"Šta se dešava?" pitala je Trilijan.

"Ništa", odvratio je čovek i blago zaljuljao ramenima.

Artur je uperio svetiljku pravo u Prakovo lice.

"Mislili smo", rekao je, "da ti treba da govoriš istinu, samo istinu i ništa drugo nego istinu."

"A, to", rekao je Prak, "aha. I jesam. Ali završio sam. Nema je baš toliko koliko ljudi zamišljaju. Ali poneki delovi su prilično smešni."

Iznenada je prasnuo u oko tri sekunde manijačkog smeha, pa se ponovo zaustavio. Onda je nastavio da sedi, ljuljajući glavu i kolena. Povukao je dim iz cigare uz čudnovati poluosmeh.

Ford i Zaphod iziđoše iz senki.

"Ispričaj nam o tome", rekao je Ford.

"Oh, ničeg više ne mogu da se setim", rekao je Prak. "Pomislio sam da zapišem ponešto od toga, ali prvo nisam mogao da nađem olovku, a posle sam se zapitao: čemu?"

Nastala je duga tišina, tokom koje im se učinilo da pomalo osećaju drevnost Vaseljene. Prak je zurio u svetlost.

"Ničega?" upitao je Artur najzad. "Ne sećaš se ničega?"

"Ne. Osim što je bilo mnogo dobrih stvari o žabama, toga se sećam."

Iznenada je ponovo navalio da se grohotom smeje i da topće nogama po podu.

"Jednostavno da ne poverujete neke stvari o žabama", zadihano je rekao. "Hajde da iziđemo i nađemo neku žabu. Čoveče, ala ću ih od sada gledati u novoj svetlosti!" Poskočio je i počeo da pleše čudnovatu igru. Onda je zastao i povukao dugačak dim iz cigarete.

"Hajde da nađemo žabu da mogu da joj se smejem", rekao je kratko. "Uostalom, ko ste vi, momci?"

"Došli smo da nađemo tebe", rekla je Trilijan, namerno dopuštajući razočaranju da joj se pokaže u glasu. "Ja se zovem Trilijan."

Prak klimnu glavom.

"Ford Prefekt", rekao je Ford Prefekt i slegao ramenima.

Prak je klimnuo.

"A ja", rekao je Zaphod, koji je zaključio da je tišina postala ponovo dovoljno duboka da mu dozvoli da olako da izjavu takve težine, "ja sam Zaphod Biblbros."

Prak je klimnuo.

"Ko je ovaj tip?" upitao je Prak i pokazao ramenom na Artura, koji je na trenutak stajao ćutke, zagubljen u sopstvene, razočarane misli.

"Ja?" upitao je Artur. "Oh, moje ime je Artur Dent."

Prakove oči se iskolačiše.

"Bez šale?" kliknuo je. "Ti si Artur Dent? Onaj Artur Dent?"

Zavalio se, uhvatio za stomak i zgrčio od novog napada smeha.

"Hej, zamisli samo, da tebe sretnem!" zadahtao je. "Čoveče", povikao je, "pa ti si onaj... auf, žabe nisu ništa u odnosu na tebe!"

Urlao je i vrištao od smeha. Preturio se na leđa preko stola. Histerično je dahtao i vikao. Plakao je od smeha, podigao je noge u vazduh, udario se po grudima. Najzad, postepeno je prestao, zadihan. Pogledao ih je. Pogledao je Artura. Ponovo se preturio, urlajući od smeha. Na kraju je zaspao.

Artur je stajao sa usnama koje su podrhtavale, dok su ostali nosili nesvesnog Praka na brod.

"Pre nego što smo pokupili Praka", rekao je Artur, "nameravao

sam da odem. Još to želim i mislim da bi trebalo da to učinim što je pre moguće."

Ostali su klimnuli u tišini - tišini koju je samo blago remetio nejasni i udaljeni zvuk histeričnog smeha što je dopirao iz Prakove kabine na najdaljem kraju broda.

"Postavljali smo mu pitanja", produžio je Artur, "to jest, vi ste mu postavljali pitanja - kao što znate, ja ne mogu da mu se približim - o svemu, i on stvarno izgleda da ne može ništa da doprinese. Samo komadići informacija, tu i tamo, i stvari o žabama koje me uopšte ne zanimaju."

Ostali pokušashe da se ne klibere.

"Pazite, ja sam prvi koji će ceniti dobar vic", rekao je Artur, a potom je bio prisiljen da čeka da ostali prestanu da se smeju.

"Ja sam prvi..." ponovo je zastao. Ovoga puta zastao je i osluškiavao tišinu. Sada je to zaista bila tišina i nastala je veoma naglo.

Prak je ćutao. Danima su živeli uz neprekidni manijački smeh koji se orio brodom, samo tu i tamo prekinut kratkim razdobljima blažeg kikotaanja i sna. Arturovu samu dušu čvrsto je stegla paranoja.

To nije bila tišina sna. Oglasi se zujalica. Pogled prema komandnoj tabli otkrio im je da ju je uključio Prak.

"Nije mu dobro", rekla je tiho Trilijan. "Neprekidno smejanje uništava mu telo."

Arturove usne su zadrhtale, ali on nije rekao ništa.

"Bolje da idemo da ga vidimo."

Trilijan je izišla iz kabine sa ozbiljnim izrazom na licu.

"Želi da ti ideš do njega", rekla je Arturu, čije je lice bilo smrknuto i stisnutih usana. Gurnuo je ruke duboko u džepove kućnog mantila i pokušao da smisli nešto što neće zvučati trivijalno. To je bilo užasno nepošteno, ali nije mogao.

"Molim te", rekla je Trilijan.

Slegnuo je ramenima i ušao sa smrknutim licem, stegnutih usana, bez obzira na reakciju koju je ovo uvek izazivalo kod Praka.

Spustio je pogled na svog mučioca, koji je tiho ležao na krevetu, bled i iscrpljen. Disao je veoma plitko. Ford i Zaphod nelagodno su stajali pored kreveta.

"Želeo si da me pitaš nešto", kazao je Prak tanušnim glasom i nemoćno se nakašljao.

Sam zvuk kašlja naterao je Artura da se ukoči, ali to je prošlo i nestalo.

"Otkud znaš?" pitao je.

"Zato što je istina", odvratio je jednostavno.

Artur je shvatio.

"Da", rekao je najzad prigušenim glasom, "zaista imam pitanje. Ili, tačnije, ja, zapravo, imam odgovor. Želeo sam da znam kako glasi pitanje."

Prak je saosećajno klimnuo i Artur se malo opustio.

"To je... Pa, duga je to priča", rekao je, "ali pitanje koje bih voleo da znam jeste Konačno Pitanje Života, Vaseljene i Svega Ostalog. Sve što znamo o tome jeste da odgovor glasi četrdeset dva, što nervira više od svega ostalog."

Prak je ponovo klimnuo.

"Četrdeset dva", rekao je, "da, tako je."

Zastao je. Senke misli i sećanja prelazile su njegovim licem poput senki oblaka koji prelaze preko zemlje.

"Bojim se", konačno je rekao, "da Pitanje i Odgovor isključuju jedno drugo. Poznavanje jednog logički ne dozvoljava poznavanje drugog. Nemoguće je saznati i jedno i drugo o istoj Vaseljenu."

Ponovo je zastao. Razočaranje se pelo u Arturovo lice i konačno se zavalilo u svoj uobičajeni položaj.

"Osim što", rekao je Prak i upinjao se da sredi misli, "ako bi se to dogodilo, čini se da bi Pitanje i Odgovor poništili jedno drugo i poneli Vaseljenu sa sobom, a ona bi tada bila zamenjena nečim još bizarnijim i neobjašnjivijim. Možda se to već i dogodilo", dodao je uz slabi osmeh, "ali u vezi sa tim postoji određeni stepen neodređenosti."

Blago se zakikotao.

Artur je seo na stolicu.

"Ah, dobro", rekao je razočarano, "samo sam se nadao da postoji neki razlog svemu tome."

"Znaš li", upitao je Prak, "priču o razlogu?"

Artur je rekao da ne zna, a Prak je rekao da je znao da ne zna.

Ispričao mu je.

Jedne noći, na nebu planete koja nikada nije videla svemirski brod, pojavio se jedan. Planeta je bila Dalforsas, a brod je bio ovaj. Izgledao je kao blistava nova zvezda koja se tiho kretala nebom.

Zaostali nomadi koji su sedeli okupljeni na Hladnim Padinama podigli su poglede sa svojih noćnih napitaka koji su se pušili i uperili drhtave prste, kunući se da su videli znak, znak svojih Bogova, koji je značio da se najzad moraju podići i uništiti zle Kneževe Zaravni.

U visokim kulama svojih palata, Kneževi Zaravni podigli su poglede i spazili blistavu zvezdu, što su nepogrešivo primili kao znak svojih Bogova da moraju da pođu i napadnu proklete Nomade Hladnih Padina.

A između njih, Žitelji Šume podigli su pogled prema nebu i videli znak nove zvezde, videli su ga sa strahom i uznemirenošću, jer iako nikada ranije nisu videli ništa poput toga, i oni su tačno znali šta predskazuje i pognuli su glave u očajanju.

Kada su dolazile kiše, znali su da je to znak.

Kada su kiše prestajale, bio je to znak.

Kada su se vetrovi podizali, bio je to znak.

Kada su se vetrovi smirivali, bio je to znak.

Kada je u njihovoj zemlji u ponoć punog meseca rođen jarac sa tri glave, bio je to znak.

Kada bi se u određeno doba popodneva omacila savršeno normalna mačka ili oprasilo prase bez ikakvih poteškoća, ili kada bi se rodila beba prćastog nosa, često se i to uzimalo kao znak nečega.

Zato nije bilo sumnje da je nova zvezda na nebu predstavljala znak naročito spektakularne važnosti.

A svaki novi znak ukazivao je na istu stvar - na to da će Kneževi Zaravni i Nomadi Hladnih Padina ponovo da ubijaju boga jedni u drugima.

To samo po sebi ne bi bilo toliko loše, ali Kneževi Zaravni i Nomadi Hladnih Padina uvek su birali da ubijaju boga jedni u drugima usred šume, a Žitelji Šuma uvek su iz svega toga izvlačili najdeblji kraj, iako, koliko su oni videli, sve to nije imalo baš nikakve veze sa njima.

A ponekad, posle najgorih napada, Žitelji Šume poslali bi glasnika vođi Kneževa Zaravni ili vođi Nomada Hladnih Padina i zahtevali da

saznaju razlog za to nepodnošljivo ponašanje.

A vođa, koji god to bio, odveo bi glasnika na stranu i objasnio mu razlog, lagano i pažljivo, sa najvećim vođenjem računa o svim pojedinostima.

Što je bilo najgore, razlog je uvek bio veoma dobar. Bio je vrlo jasan, vrlo razuman i čvrst. Glasnik bi oborio glavu i osetio se tužno i budalasto što nije shvatio kako je teško i složeno mesto stvarni svet i sa kakvim se teškoćama i protivurečnostima čovek mora suočiti ukoliko želi da živi u njemu.

"Shvataš li sada?" kazao bi vođa.

Glasnik bi potišteno klimnuo.

"I vidiš da do tih bitaka mora doći?"

Novo potišteno klimanje.

"I zbog čega se moraju odigravati u šumi i zbog čega je u svačijem interesu, uključujući tu i Žitelje Šuma, da tako bude?"

"Ovaj..."

"Gledano dugoročno."

"Ovaj, da."

Glasnik je, dakle, shvatio razlog i vratio se svom narodu u šumi. Ali dok im se približavao, dok je koračao kroz šumu, između drveća, otkrio je da se od čitavog razloga jedino seća kako su sve njegove pojedinosti izgledale strašno jasno. Kako je razlog stvarno glasio, uopšte se nije sećao.

To je, razume se, predstavljalo veliku utehu kada su sledeći put stigli Nomadi i Kneževi u šumu, paleći i uništavajući, ubijajući svakog Žitelja Šume koji bi im se zatekao na putu.

Prak je zastao u svojoj priči i patetično se zakašljao.

"Ja sam bio glasnik", rekao je, "posle bitaka koje je izazvalo prisustvo vašeg broda i koje su bile naročito divljačke. Mnogi naši ljudi su umrli. Mislio sam da mogu da im prenesem razlog. Otišao sam i vođa Kneževa mi ga je ispričao, ali on je uz put nestao i istopio se u mom umu poput snega na suncu. Bilo je to pre mnogo godina, a od tada se mnogo toga dogodilo."

Pogledao je Artura i ponovo se vrlo blago zakikotao.

"Postoji još jedna stvar koje se sećam posle droge istine, izuzev žaba, a to je poslednja Božja poruka svemu onome što je stvorio. Hoćeš li da je čuješ?"

Za trenutak nisu znali da li da ga shvate ozbiljno.

"Istina je", rekao je. "Stvarno. Časna reč."

Grudi mu slabašno uzdahnuše, borio se za dah. Glava mu se lagano njihala.

"Nije ostavila na mene naročit utisak kada sam je prvi put čuo", rekao je, "ali kad sad pomislim kako je Knežev razlog ostavio veliki utisak na mene i kako ga se ubrzo više uopšte nisam mogao prisetiti, pomišljam kako je možda ona mnogo korisnija. Hoćete li da čujete kako je glasila? Hoćete li?"

Nemo su klimnuli.

"Bio sam ubeđen da hoćete. Ukoliko vas zanima, predlažem vam da pođete i da je sami nađete. Napisana je trideset stopa visokim, vatrenim slovima na vrhu planine Kventalus Kvazgar u zemlji Servobupstra na planeti Preliumtarn, trećem svetu sunca Zars u galaktičkom sektoru QQ7 Aktiv J Gama. Čuva je lajestični Vantrašel od Loba.

Duga tišina usledila je posle ove izjave, a onda ju je konačno prekinuo Artur.

"Izvini, gde?" upitao je.

"Napisana je", ponovio je Prak, "trideset stopa visokim vatrenim slovima na vrhu planine Kventulus Kvazgar u zemlji Servobupstra na planeti Preliumtarn..."

"Izvini", rekao je Artur ponovo, "na kojoj planini?"

"Planini Kventulus Kvazgar u zemlji Servobupstra na planeti..."

"Kojoj zemlji? Nisam dobro razumeo."

"Servobupstra, na planeti..."

"Servob... kako?"

"Oh, za ime Božje", rekao je Prak i razdraženo preminuo.

Sledećih dana Artur je malo razmišljao o toj poruci, ali na kraju je odlučio da ne dozvoli da bude uvučen u sve to i zahtevao je da sledi svoj prvobitni plan i da pronade negde prijatan, maleni svet na koji bi mogao da se povuče i vodi miran, povučen život. Pošto je spasao Vaseljenu dva puta u istom danu, pomislio je da od sada može da prilazi stvarima malo opuštenije.

Odbacili su ga na planetu Krikrit, koja je sada ponovo postala prijatan, idiličan, pastoralan svet, iako mu je pevanje ponekad išlo na

nerve.

Provodio je mnogo vremena u letenju.

Naučio je da razgovara sa pticama i otkrio je da je njihovo međusobno obraćanje nezamislivo dosadno. Neprekidno se brbljalo o brzinama vetra, rasponima krila, odnosima težine i sile uzgona, a dobar deo odnosio se i na bobice. Na nesreću, otkrio je da, kada jednom naučite ptičji jezik, ubrzo shvatate da ga je vazduh sve vreme prepun, tog luckastog ptičjeg ćeretanja. Od njega se ne može pobeći.

Iz tog razloga Artur se konačno ostavio sporta i naučio da živi na zemlji i da je voli, i pored luckastog ćeretanja koje se i odatle čulo isto tako dobro.

Jednog dana šetao je poljem i pevušio veselu pesmicu koju je nedavno čuo, kada je jedan srebrni svemirski brod skliznuo sa neba i spustio se pred njim.

Izlaz se otvorio, iz njega su se izvukle stepenice, a niz njih je sišao visoki, sivozeleni tuđinac i približio mu se.

"Arture Fili..." rekao je, a onda ga je oštro pogledao, pa je spustio pogled u svoju beležnicu. Namrštio se. Ponovo ga je pogledao.

"S tobom sam već završio, zar ne?" upitao je.

Sadržaj

- [1.](#)
- [2.](#)
- [3.](#)
- [4.](#)
- [5.](#)
- [6.](#)
- [7.](#)
- [8.](#)
- [9.](#)
- [10.](#)
- [11.](#)
- [12.](#)
- [13.](#)
- [14.](#)
- [15.](#)
- [16.](#)
- [17.](#)
- [18.](#)
- [19.](#)
- [20.](#)
- [21.](#)
- [22.](#)
- [23.](#)
- [24.](#)
- [25.](#)
- [26.](#)
- [27.](#)
- [28.](#)
- [29.](#)
- [30.](#)
- [31.](#)
- [32.](#)
- [33.](#)

[EPILOG: ŽIVOT, VASELJENA I SVE OSTALO](#)

Table of Contents

[1.](#)

[2.](#)

[3.](#)

[4.](#)

[5.](#)

[6.](#)

[7.](#)

[8.](#)

[9.](#)

[10.](#)

[11.](#)

[12.](#)

[13.](#)

[14.](#)

[15.](#)

[16.](#)

[17.](#)

[18.](#)

[19.](#)

[20.](#)

[21.](#)

[22.](#)

[23.](#)

[24.](#)

[25.](#)

[26.](#)

[27.](#)

[28.](#)

[29.](#)

[30.](#)

[31.](#)

[32.](#)

[33.](#)

[EPILOG: ŽIVOT, VASELJENA I SVE OSTALO](#)